COVRA NV

JAARRAPPORT 2015

JAARRAPPORT 2015

CENTRALE ORGANISATIE VOOR RADIOACTIEF AFVAL

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V., is in 1982 opgericht. Het doel van de vennootschap is een bijdrage te leveren aan de duurzame bescherming van het milieu, door blijvend en bedrijfsmatig te voorzien in de zorg voor radioactief afval en mede daarvoor in aanmerking komende radioactieve stoffen en voorwerpen. Alle aandelen in COVRA zijn in handen van de Staat.

COVRA is statutair gevestigd te Middelburg en ingeschreven in het Handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665.

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarrapport 2015 van COVRA. Het jaar 2015 kan, evenals 2014, worden beschouwd als overgangsjaar. Bij de bouw van het opslaggebouw voor hoog radioactief afval (HABOG) werd er vanuit gegaan dat in 2013 de kerncentrale in Borssele (KCB) uit productie zou worden gehaald, het historisch afval uit Petten (RAP-afval) grotendeels overgedragen zou zijn aan COVRA en de Hoge Flux Reactor (HFR) reactor in Petten uit dienst zou zijn genomen. Het HABOG zou daardoor vanaf 2015 in de passieve beheerfase overgaan. Inmiddels is duidelijk geworden dat de nucleaire sector in Nederland niet afgebouwd wordt en met de levensduurverlenging van de kerncentrale in Borsele, de plannen voor een nieuwe medische isotopen installatie in Petten, nieuwe onderzoeksfaciliteiten in Delft en een aanhoudende vraag naar verrijkt uranium geproduceerd door URENCO een nieuwe fase ingaat.
Als gevolg hiervan zijn alle grote contracten met afvalontdoeners, die afliepen in 2014 en goed zijn voor 80% van de inkomsten, vernieuwd en zijn plannen voor nieuwe opslagcapaciteit in gang gezet. Tevens is er een revisie van de Kernenergiewet-vergunning (Kew-vergunning) van COVRA, om deze uitbreiding en nieuwbouw mogelijk te maken, in januari 2015 definitief geworden en in november 2015 na een Raad van State procedure onherroepelijk geworden. Daarnaast is aandacht besteed aan de voortdurende verbetering van de veiligheidscultuur in het bedrijf.

2015 wordt dus gekenmerkt door grote ontwikkelingen in de nucleaire sector die zijn (positieve) weerslag hebben op COVRA als organisatie en financiële resultaten. Dit vindt u dan ook terug in alle onderdelen van het jaarrapport 2015.

Het eerste deel van het verslag van de directie is gericht op interne elementen van de organisatie zoals de doelstelling, kernactiviteiten, kerngegevens, waardeketen en waarde-creatie, structuur, corporate governance en de lange termijn strategie.
Het tweede deel is gericht op maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en het daarmee geassocieerde bedrijfsbeleid. Twee onderwerpen die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. COVRA hecht grote waarde aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en dit neemt dan ook een belangrijke plaats in binnen het beleid en de organisatie.
COVRA heeft zeer regelmatig contact met haar belanghebbenden en communiceert met hen op een transparante wijze.

Sinds 2015 voldoet COVRA aan de GRI richtlijnen 4.0. In het jaarrapport 2014 volgde COVRA nog de GRI 3.0 richtlijnen. Belangrijke wijziging in de GRI richtlijnen betreffen met name de stakeholdersdialoog en de materialiteitsanalyse. Dit houdt in dat COVRA bij haar belanghebbenden (stakeholders) heeft geïnventariseerd welke onderwerpen zij bij voorkeur in het jaarrapport belicht willen hebben. Met andere woorden: welke onderwerpen vinden zij materieel.

Het jaarrapport is als volgt opgebouwd:

Jaarrapport 2015			
A. Verslag van de Directie	B. Verslag van de Raad van Commissarissen	C. Jaarrekening 2015	D. Toetsing & Controle
- De organisatie - MVO-beleid - Beleidsthema's - Risicoparagraaf - Toekomstparagraaf	- Verslag - Samenstelling RvC & directie	- Balans - Winst- & verliesrekening - Kasstroomoverzicht - Toelichting	- Controle verklaring - Assurance-rapport
Bijlagen			

Figuur 0.1 Indeling jaarrapport 2015

De top-5 van materiële onderwerpen volgens de stakeholders is als volgt:

1. Voldoen aan wet- en regelgeving (kwaliteit en milieu)
2. Continuïteit en beschikbaarheid
3. Transparantie en communicatie
4. Veiligheid (ongevallen en schade)
5. Beveiliging

Naast een uitgebreide behandeling van deze top-5 wordt een aantal onderwerpen (beperkt) aangekaart die van essentieel belang zijn voor een gezonde bedrijfsvoering zoals gezondheid, personeel en organisatie, kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling, financiën en internationale ontwikkelingen en samenwerkingen. Ook deze onderwerpen worden in het hoofdstuk MVO behandeld.
Het derde deel van het verslag van de directie bestaat uit de risicoparagraaf waarin mogelijke risico's en risicobeheersing worden behandeld. Het directie verslag wordt afgesloten met een toekomstparagraaf inzake 2016 en verder.
Hierna volgen het verslag van de Raad van Commissarissen, de jaarrekening, toetsing en controle en de bijlagen met nadere toelichting.

INHOUD

A - VERSLAG VAN DE DIRECTIE **1**
1. DE ORGANISATIE 1
1.1 Doelstelling, missie, kernactiviteiten & kerngegevens 1
1.2 Waardeketen & -creatie 4
1.3 Juridische structuur & zetel 5
1.4 Corporate governance 5
1.5 Strategie & beleid 6
2. MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Afbakening & reikwijdte 9
2.3 Verslaggevingscriteria, dataverzameling & assurance 9
2.4 Materialiteitsanalyse 10
2.5 Impact op verslaglegging 10
3. BELEIDSTHEMA'S 11
3.1 Voldoen aan wet- & regelgeving - kwaliteit & milieu 11
3.2 Continuïteit & beschikbaarheid 13
3.3 Transparantie & communicatie 16
3.4 Veiligheid - ongevallen & schade 18
3.5 Beveiliging 19
3.6 Kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling 20
3.7 Gezondheid, personeel & organisatie 22
3.8 Financiën 25
4. RISICOPARAGRAAF 30
4.1 Management agenda 2015 30
4.2 SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats) 31
4.3 Risicobeheersing 31
5. TOEKOMSTPARAGRAAF 37
5.1 Investeringen 37
5.2 Personeelsbezetting 38
5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is 39
5.4 Onderzoek & ontwikkeling 39

B - RAAD VAN COMMISSARISSEN **40**
6.1 Verslag 2015 40
6.2 Samenstelling Raad van Commissarissen 43

C - JAARREKENING 2015 **45**
Balans per 31 december 2015 46
Winst- & verliesrekening over 2014 47
Kasstroomoverzicht 48
Toelichting op de balans en de winst- & verliesrekening 49
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor bepaling van het resultaat 50
Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht 52
Toelichting op de posten van de balans 53
Toelichting op de posten van winst- en verliesrekening 55
Overige gegevens 56

D - TOETSING & CONTROLE **58**
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 59
Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarverslag 62

E - BIJLAGEN **66**
Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst 67
Bijlage 2 Toelichting op de afval stromen & emissies 69
Bijlage 3 Stakeholdersdialoog 72
Bijlage 4 GRI-Tabel 73

A - VERSLAG VAN DE DIRECTIE

DE ORGANISATIE

Radioactiviteit is overal. De aarde bevat immers radioactief materiaal. Radioactiviteit is dus onderdeel van de leefomgeving. Radioactieve stoffen en straling worden op veel plaatsen gebruikt. Het meest bekend zijn straling en radioactiviteit door de opwekking van elektriciteit met een kernenergiecentrale en toepassingen in de gezondheidszorg. Andere voorbeelden zijn gebruik in meetapparatuur, in de industrie voor het steriliseren van onder andere voedsel en medische gebruiksgoederen, het controleren van lassen en stromingsprofielen, het recyclen van glas en andere materialen en het drogen van de inkt op consumentenartikelen.
Het nationaal beleid voor radioactief afval is dat al het radioactieve afval uit Nederland door COVRA moet worden ingezameld, verwerkt en verpakt tot een product dat veilig kan worden opgeborgen op een plaats waar straling geen kwaad kan, uiteindelijk in de diepe ondergrond. Omdat er in Nederland weinig radioactief afval geproduceerd wordt (en er specialistische kennis nodig is) is er gekozen voor één erkende organisatie die al het afval op één centrale plek in Nederland beheert; bij COVRA.

1.1 Doelstelling, missie, kernactiviteiten & kerngegevens

De doelstelling / missie is: "Blijvend zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen." Dit betekent: tot het moment dat het radioactieve materiaal is vervallen en er een blijvend veilige situatie is. De wet- en regelgeving en het beleid van de Nederlandse overheid leveren een duidelijk kader voor hoe dat gedaan moet worden.
Realisatie van de doelstelling betekent dat COVRA de volgende diensten (kernactiviteiten) aan de samenleving verleent:

- Inzamelen, verwerken en opslaan van alle categorieën radioactief afval.
- Reserveren en beheren van financiële middelen voor de lange termijn bovengrondse opslag.
- Voorbereiden van en onderzoek naar eindberging inclusief reserveren en beheren van financiële middelen voor de uitvoering.
- Kenniscentrum zijn voor overheid, bedrijfsleven en samenleving inclusief educatie en advisering.
- Ontwikkelen van nieuwe afvalverwerkingsroutes.
- Actief participeren in diverse internationale netwerken voor radioactief afval management.

Teneinde de realisatie van bovenstaande doelstelling, missie en kernactiviteiten op een adequate wijze te kunnen meten heeft COVRA kritische prestatie indicatoren (KPI's) geformuleerd welke nauw gevolgd worden en welke als sturingsmechanisme gehanteerd worden.

Figuur 1.1: Kerncijfers

2015

COVRA NV

Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.
Spanjeweg 1, Nieuwdorp. www.covra.nl

Missie

Blijvend zorgen voor het Nederlandse radioactief afval om mens en milieu te beschermen

kernactiviteiten

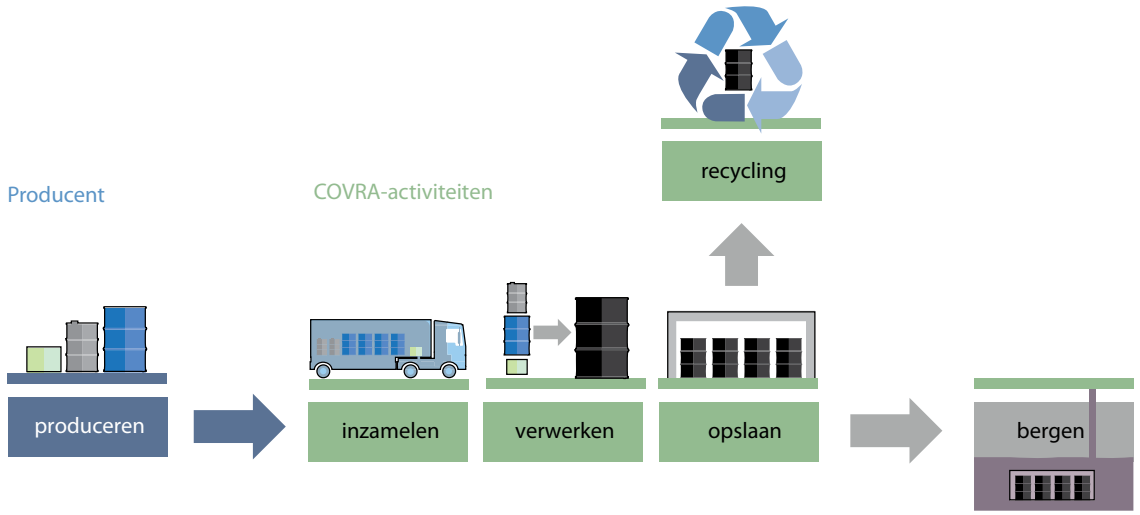

kritische prestatieindicatoren (KPIs)

Thema	KPI 2015	Realisatie 2015	Verwachting KPI 2016
Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu	tijd tussen revisies procedures ≤ 5 jaar aantal Operationele Storings Overleggen 20 per jaar	37% ouder dan 5 jaar 18	10% ouder dan 5 jaar 20
Beschikbaarheid	resterende opslagcapaciteit LMRA ≥ 5 jaar Verwerking persbaar afval 90% binnen 3 maanden	LOG: 4,1 COG : >5 jr VOG : 0 jr, nieuwbouw gestart Het aantal dagen tussen de ontvangst van het afval en de verwerking van het afval bedroeg in 2015 84 % (2014: 63%)	≥ 5 jaar Verwerking persbaar afval 90% binnen 3 maanden
Transparantie en communicatie	voorlichting 2500 bezoekers per jaar informeren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten 1 memo per maand	2567 bezoekers Er zijn 13 directiememo's uitgegeven in 2015.	≥ 2500 bezoekers 1 memo per maand
Veiligheid	aantal toolboxen 5 per jaar dosisbeperking per medewerker ≤ 6 mSv per jaar	4 toolboxen De maximaal opgelopen individuele dosis1,8 mSv.	5 toolboxen ≤ 6 mSv per jaar
Beveiliging	aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten < 1 per jaar	0	< 1 per jaar

Financieel overzicht (€mln.)

	2015	2014	2013	2012
Omzet	44,9	19,1	18,1	16,3
Bedrijfsresultaat	5,2	4,5	1,0	1,4
Winst	-1,5	-1,5	-2,9	-0,7
Normrendement	20,5%	18,0%	4,1%	5,9%
Totaal activa	227,3	199,0	190,2	180,7
Eigen vermogen	4,0	5,5	7,0	9,9

Kerncijfers

	2015	2014	2013	2012
Volume opgeslagen LMRA (m^3)	31.525	29.612	27.967	25.724
Volume opgeslagen HRA (m^3)	98,2	90,8	85,6	73
Aantal bezoekers	2.567	2.540	2.857	2.839
Stralingsdosis terreingrens*	82%	72,0%	69,0%	33,0%
Omgevingsbesmetting	Geen	Geen	Geen	Geen
Aantal werknemers (fte)	55,3	56,3	55,7	54,3

* als % van de toegestane limiet

verwerking van radioactief afval
in aantal containers

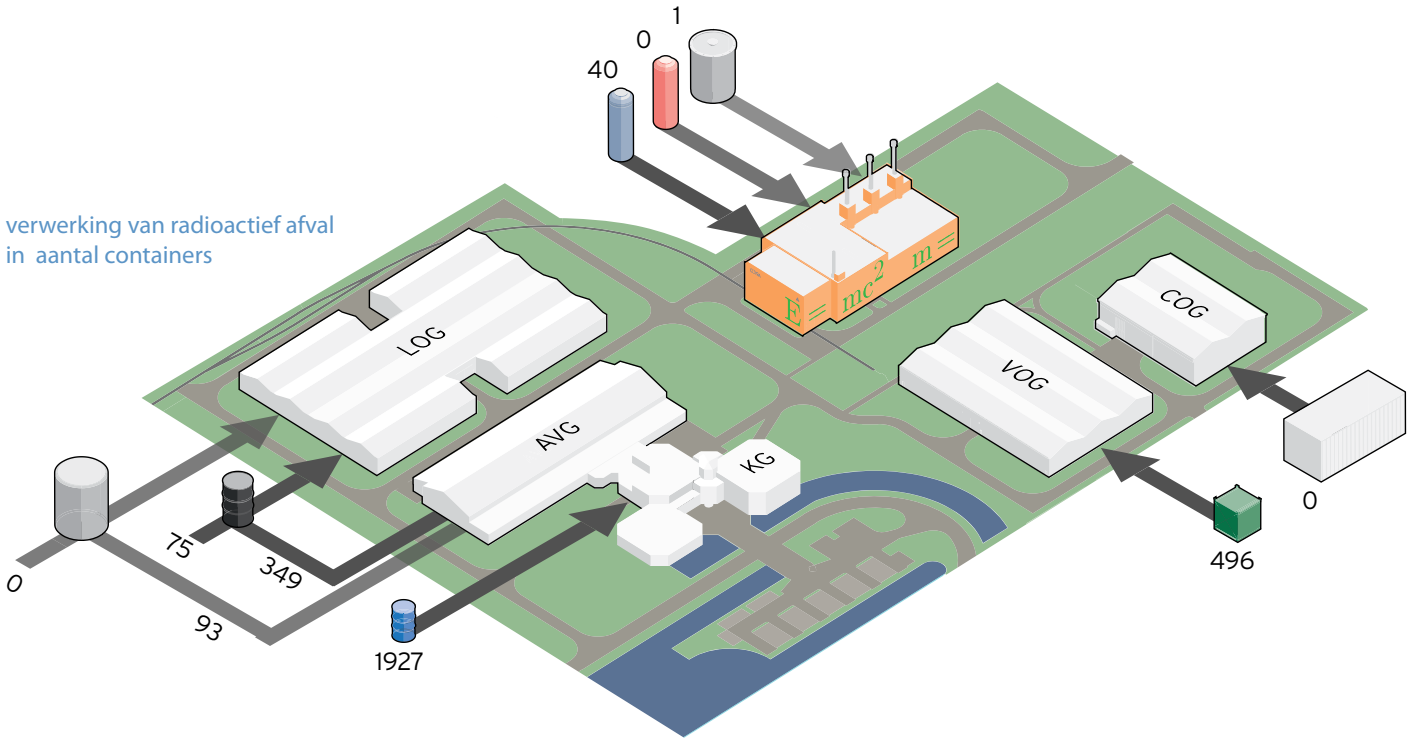

Opslagcapaciteit einde 2015

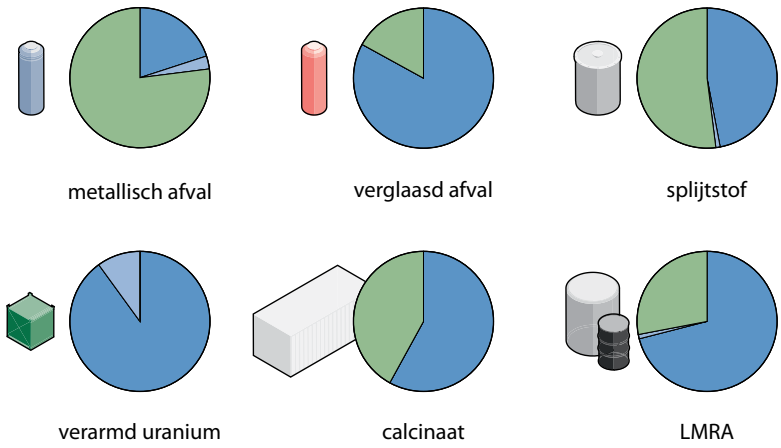

- opslag t/m 2014
- opslag in 2015
- resterende capaciteit

Radiologische emissies ten op zichte van de vergunningslimiet

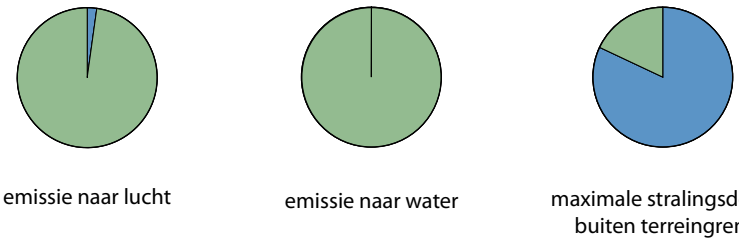

- emissie
- vergunde jaarlimiet

Vergunningslimiet

van COVRA
in perspectief

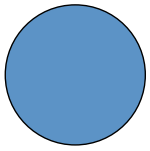

Natuurlijke
stralingsdosis

Limiet extra dosis
lid van de bevolking
t.g.v. menselijk
handelen

Limiet stralingsdosis
t.g.v. radioactief
afval aan
terreingrens

1.2 Waardeketen & -creatie

COVRA biedt diensten aan die het sluitstuk vormen in de keten van gebruik van radioactieve stoffen in de samenleving. Deze diensten zijn een oplossing voor al het radioactief afval van gebruikers met een vergunning op grond van de kernenergiewet. COVRA laat zien hoe voor Nederland wordt gezorgd. Zo creëert COVRA waarde voor haar stakeholders. COVRA levert daarmee een dienstverlening aan de gehele samenleving: de klanten, de overheid, de omgeving en het publiek.

De waardeketen en -creatie is hierna grafisch weergegeven. In de hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de dienstverlening aan de stakeholders.

- **Klanten**

COVRA helpt klanten om zich op betaalbare, veilige en verantwoordelijke manier van hun radioactief afval te ontdoen. Zodat men gerust kan zijn dat haar eigen activiteiten tot het eind van de keten verzorgd zijn. De belangrijkste categorieën klanten zijn ontdoeners van laag en middel radioactief afval en van hoog radioactief afval. De laatste categorie is weer onder te verdelen in afval van de kerncentrale en afval ontstaan uit onderzoeksreactoren in Petten en Delft.

- **Medewerkers**

COVRA is een betrouwbaar bedrijf waar veilig, gedreven en in een stimulerende omgeving aan de zorg voor radioactief afval en een schone leefomgeving wordt gewerkt.

- **Overheid**

COVRA is een staatsdeelneming en voert het Nederlands beleid op het gebied van radioactief afval uit. COVRA is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van de afvalstrategie van inzameling tot en met eindberging.

- **Omgeving & publiek**

COVRA is een kenniscentrum voor radioactief afval en maakt de zorg voor radioactief afval voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk waarbij COVRA samenwerkt met andere partijen zoals de nucleaire sector in Nederland, de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) en verschillende Zeeuwse musea en scholen.

Figuur 1.2: Waardeketen & -creatie

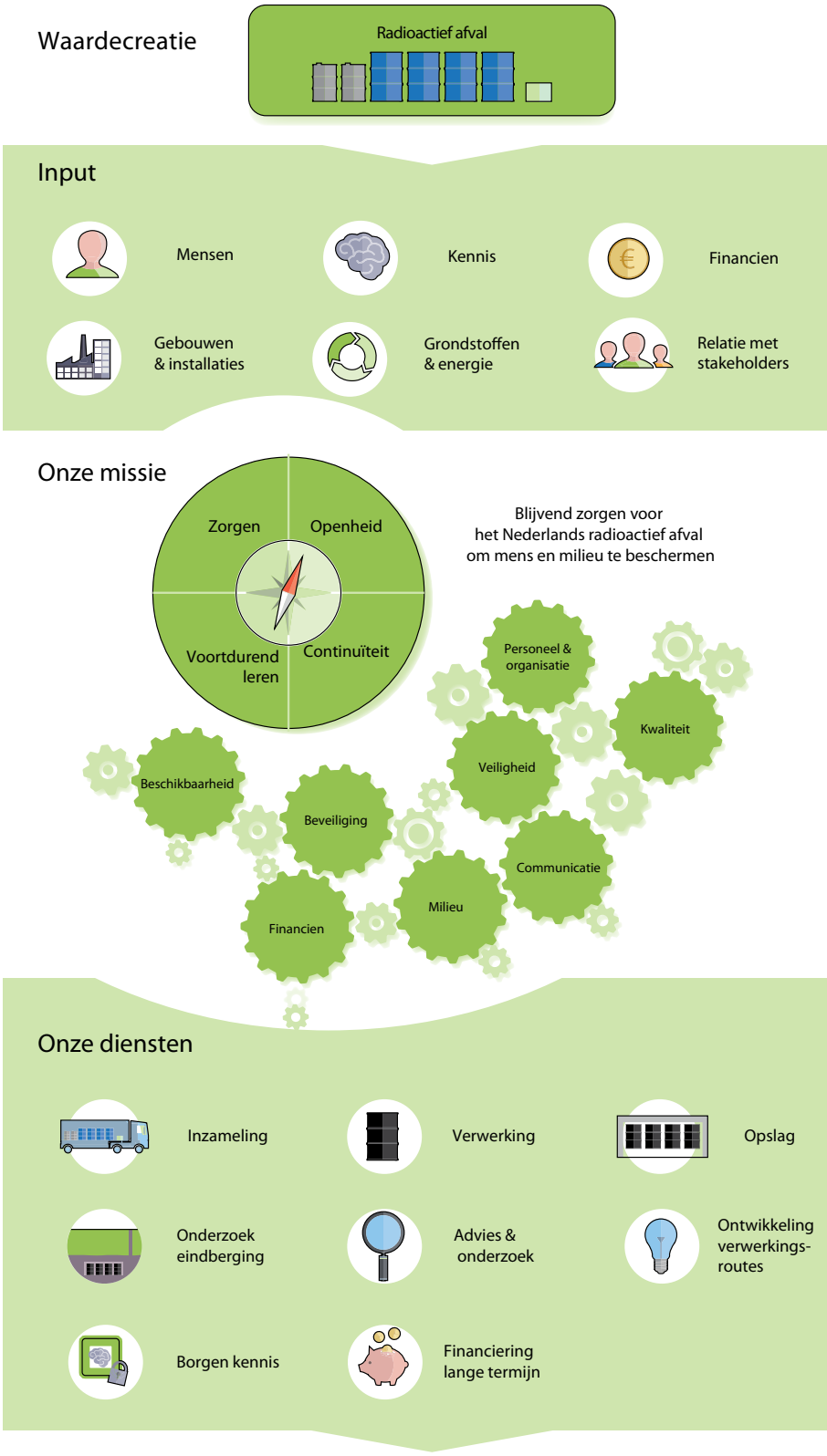

Waarde voor stakeholders

Klanten:
wij helpen onze klanten om zich op betaalbare, veilige en verantwoordelijke manier van hun radioactief afval te ontdoen.

Medewerkers:
wij zijn een betrouwbaar bedrijf waar veilig en gedreven aan de zorg voor radioactief afval en schone leefomgeving wordt gewerkt.

Overheid:
wij zijn een staatsdeelneming, voeren het Nederlands beleid op het gebied van radioactief aval uit en zijn een vernatwoordelijk voor de afvalstrategie, van inzameling tot eindberging.

Omgeving en publiek:
wij zijn een kenniscentrum voor radioactief afval en maken de zorg voor radioactief afval voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk.

1.3 Juridische structuur & zetel

COVRA is in 1982 opgericht. COVRA is een naamloze vennootschap waarvan alle aandelen sinds 2002 in handen zijn van de Staat. Het Ministerie van Financiën neemt de rol van aandeelhouder namens de Staat op zich. COVRA is statutair gevestigd in Middelburg en ingeschreven in het handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665.
COVRA heeft een beperkte resultaatdoelstelling en werkt kosteneffectief. Er is geen sprake van financiële ondersteuning door de overheid.

1.4 Corporate governance

De directie is, naast het dagelijks besturen van de onderneming, eindverantwoordelijk voor de realisering van de doelstelling van de vennootschap, de strategie en het beleid en de daaruit voortvloeiende resultaten. De directie richt zich daarbij naar het belang van de vennootschap. Zij weegt daarbij de gerechtvaardigde belangen van de betrokkenen. De directie legt hierover verantwoording af aan de Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering. Er is een reglement voor de directie opgesteld dat invulling geeft aan de Code Corporate Governance en de 'best practice' bepalingen. COVRA heeft een klachtenregeling, een vertrouwenspersoon en een klokkenluidersregeling. De besluitvormingsprocedure voor bepaalde beslissingen zijn vastgelegd in de statuten waarnaar de directie handelt.

De Raad van Commissarissen heeft als taak het toezicht houden op het beleid en op het dagelijks bestuur waarbij het belang van de onderneming voorop staat. Daarnaast heeft de Raad van Commissarissen een adviserende rol ter ondersteuning van de directie. De verantwoordelijkheden, taken en procedures van de Raad van Commissarissen zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement van de Raad van Commissarissen en zijn aandachtsgebieden. Ter uitoefening van haar taak wordt informatie door de directie gedeeld en wordt door de directie verantwoording afgelegd over de strategie, beleidsthema's, resultaten en op MVO-gebied. Naast de verantwoording over afgelopen perioden (kwartaalrapportages en jaarrapporten) is bijvoorbeeld tevens voor de jaren 2016 tot en met 2020 een nieuw beleidsplan opgesteld door de directie waarin de strategie en missie zijn uitgewerkt.
De Raad van Commissarissen komt ieder kwartaal samen met de directie om de belangrijkste thema's inzake het beleid, dagelijks bestuur, resultaten en eventuele andere bijzonderheden te bespreken, te autoriseren en indien van toepassing bij te sturen. Daarnaast onderhoudt de Raad van Commissarissen contacten met de OR, en kan de Raad van Commissarissen zich waar nodig op de hoogte houden van essentiële onderwerpen middels diverse informatiebronnen.
De aandeelhouder wordt vroegtijdig betrokken bij belangrijke thema's inzake beleid, bestuur en eventuele andere bijzonderheden waarvoor autorisatie van de aandeelhouder benodigd is dan wel waarvan de aandeelhouder vroegtijdig op de hoogte dient te worden gebracht.

Figuur 1.3: Corporate governance structuur

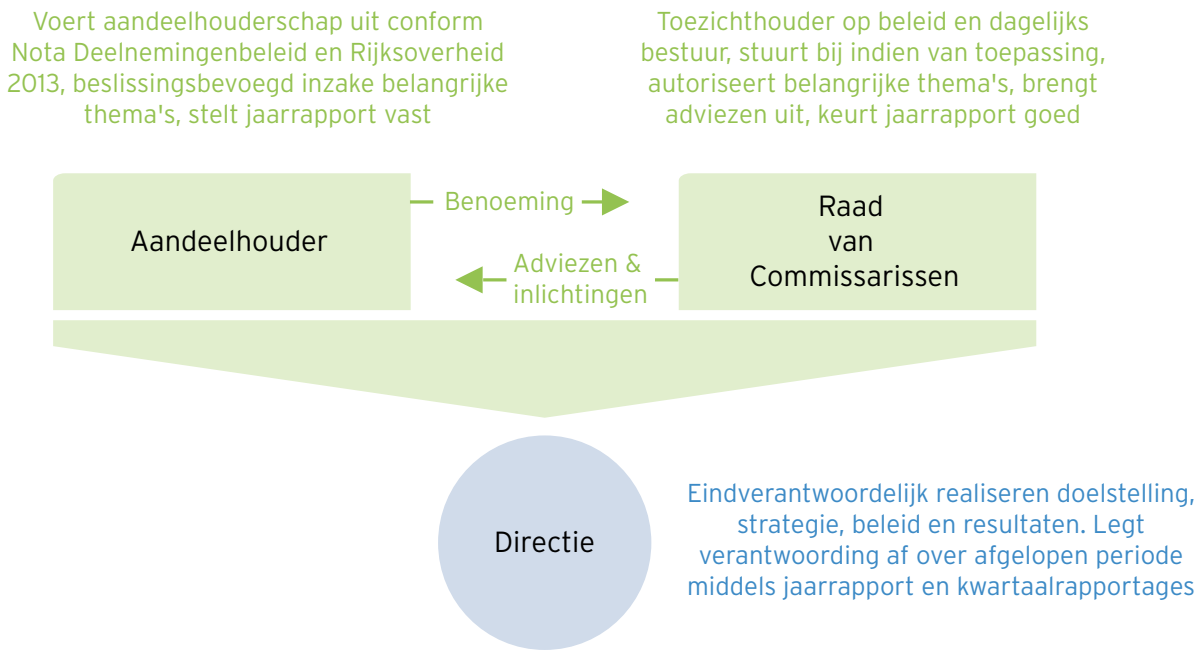

1.5 Strategie & beleid

- **Strategische lange termijndoelstelling**

Nederland heeft sinds de jaren tachtig een beleid om tenminste honderd jaar al het radioactief afval tijdelijk op te slaan voordat het in een eindberging geborgen wordt. De periode van tenminste honderd jaar heeft te maken met de beperkte hoeveelheid radioactief afval in Nederland, het gebruik maken van radioactief verval en afkoeling, en de tijd die nodig is voldoende financiële middelen te sparen om de eindberging te financieren. Ook is deze periode nodig om onderzoek te doen naar de manier waarop een veilige eindberging technisch realiseerbaar is in Nederland en wanneer die maatschappelijk aanvaardbaar is. In de periode van honderd jaar kan de technologie zich ontwikkelen en mogelijk met nieuwe oplossingen voor het afval komen. Tenslotte schept de periode ruimte om samen met andere landen multinationale oplossingen te onderzoeken en te ontwikkelen.

- **Trends & ontwikkelingen**

Zeker gezien over een periode van honderd jaar is de wereld rondom COVRA voortdurend in beweging. De wereldwijde gevolgen van klimaatverandering, de energietransitie en de globalisering van de economie kunnen leiden tot een grote veranderingen in het lokale speelveld voor COVRA. De afgelopen decennia heeft globalisering geleid tot een historisch ongekende groei van technologie. Het gezag van traditionele instituten is afgenomen, onder meer doordat met alle nieuwe technologie mensen steeds beter geïnformeerd zijn. De vraag om openheid en transparantie staat steeds vaker op gespannen voet met toenemende aandacht voor (cyber)security. Klimaatverandering en duurzame groei vragen om meer en strengere milieueisen. Voor een bestendige strategie is het van belang om veranderingen te signaleren, te begrijpen en erop in te spelen.

- **Veranderend afval**

De tijdlijn (zie figuur 1.5) geeft de belangrijke mijlpalen voor COVRA weer tot en met 2130. Aan de linkerzijde het beleid en de wet- en regelgeving. Dit heeft niet alleen invloed op de wijze waarop radioactief afvalbeheer door COVRA wordt uitgevoerd maar heeft ook een belangrijke invloed op het afvalaanbod. Wet- en regelgeving bepaalt wat als (radioactief) afval moet worden aangemerkt. Bij wijzigingen hierin, bijvoorbeeld door implementatie van nieuwe vrijgave grenzen, zal ook het aanbod van radioactief afval veranderen. De rechterzijde geeft veranderingen in de nucleaire sector en de capaciteit bij COVRA weer. Veranderingen in de nucleaire sector hebben direct effect op de productie van radioactief afval.

Omstreeks 2040 zal de levering van hoogradioactief opwerkingsafval vanuit KCB beëindigen. De opslagcapaciteit van HABOG met de geplande twee extra modules is daarvoor toereikend. Er wordt gewerkt aan een mogelijke opvolger voor de HFR in Petten; het PALLAS project. Wanneer dit project doorgang vindt zal de levering van verbruikte spijtstof na 2025 gecontinueerd worden en de productie van medische isotopen in Nederland voortgezet worden. Voor het verwerken en opslaan van de daarbij vrijkomende verschillende soorten afval is bij COVRA vooralsnog voldoende capaciteit.

Figuur 1.4: Tijdlijn tot eindberging

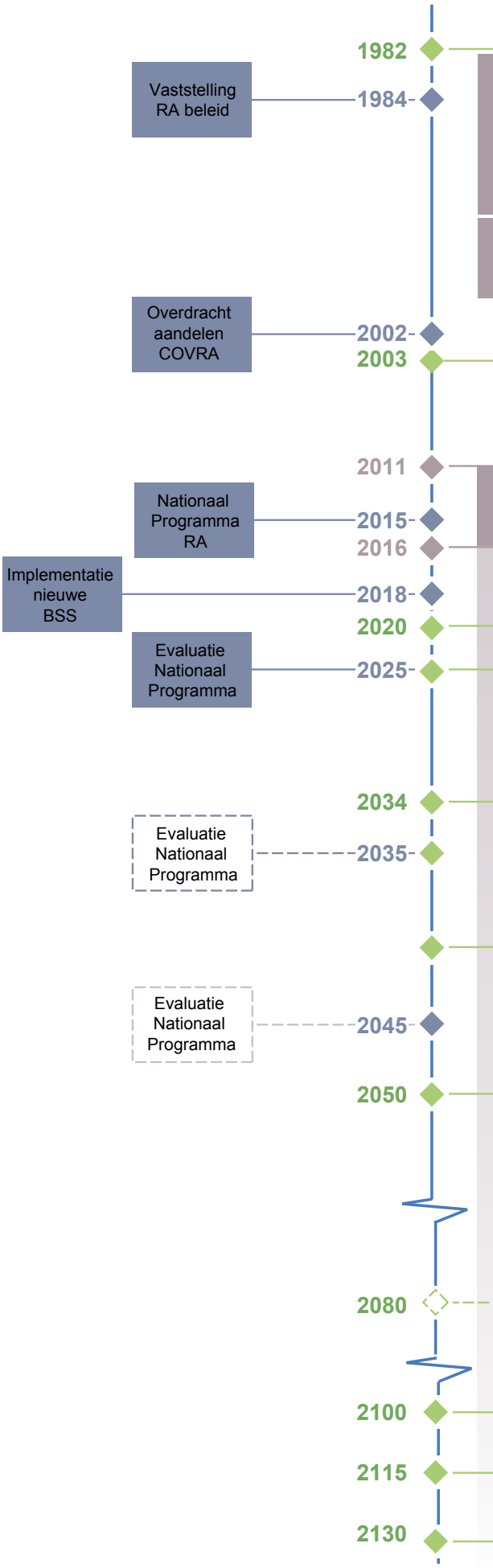

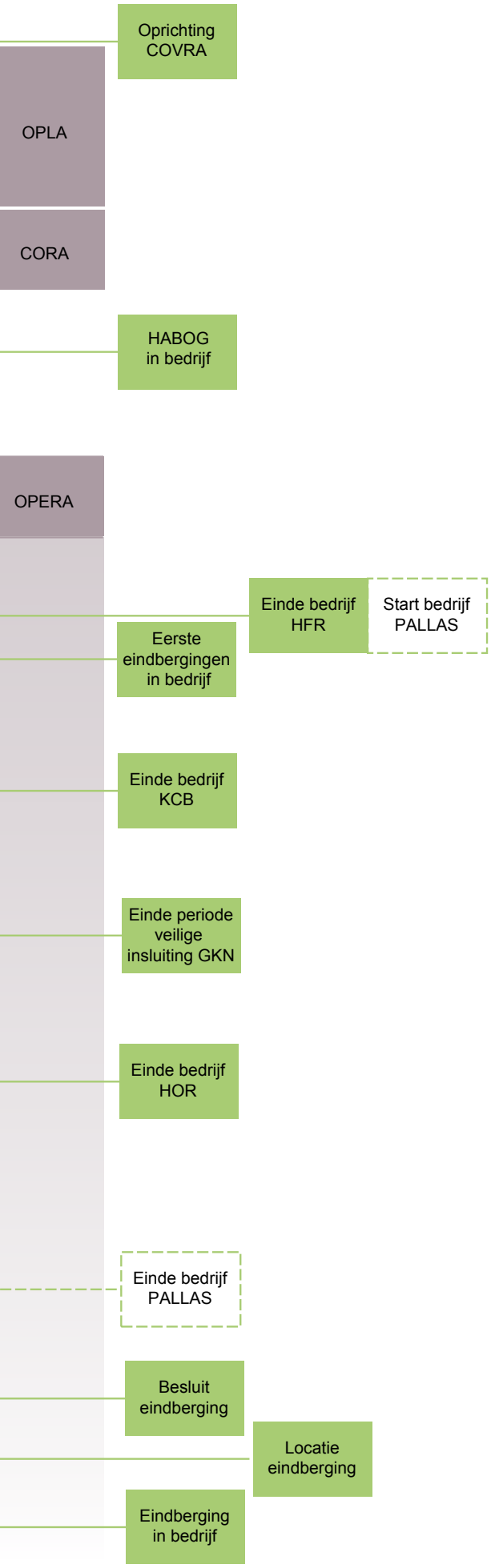

- **Ontmanteling nucleaire faciliteiten**

Een optimale planning van ontmantelingsactiviteiten in Nederland is gewenst. De ontmanteling van de HFR in Petten is een ontmantelingsproject van een beperkte schaal. De ontmanteling van de kerncentrale in Dodewaard is een groter project en heeft met de voorbereiding, het vergunningstraject en de uitvoering waarschijnlijk een doorlooptijd van 10 jaar. Het zou uit oogpunt van kennisontwikkeling en capaciteit voor ontmanteling verstandig zijn die na ontmanteling van de HFR en voor het grootste ontmantelingsproject, de kerncentrale in Borssele, te plannen. Voor elk van de ontmantelingsprojecten zou dan dezelfde projectorganisatie van COVRA gebruikt kunnen worden, hetgeen tot een maximaal gebruik van ervaring en waarschijnlijk tot kostenreductie leidt.
Veranderingen in de nucleaire sector beïnvloeden dus niet alleen afvalproductie, maar ook de nucleaire kennisinfrastructuur in Nederland. Kennis die ook nodig is voor het uiteindelijk veilig eindbergen van het radioactief afval.

Dilemma: Lange termijn onzekerheid versus korte termijn behoefte

Naar de huidige stand van de wetenschap en techniek is eindberging in stabiele geologische aardlagen de beste lange termijn oplossing voor het radioactief afval. Voor het lange termijn beheer moet COVRA haar diensten aansluiten op de veranderende markt, die steeds andere soorten en hoeveelheden radioactief afval aanbiedt. Doordat COVRA verantwoordelijk is voor de hele afvalbeheerketen kan zij bij de inzameling en verwerking al rekening houden met de eisen die aan de eindberging van het radioactief afval worden gesteld ('disposability'). Er wordt nu al gespaard voor en nagedacht over activiteiten die ver in de toekomst moeten plaatsvinden. Daarvoor is een doorlopend onderzoek naar eindberging nodig. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed uit te kunnen voeren. Radioactief afval vraagt om een voortdurende afweging tussen korte en lange termijn belangen.

Dilemma: Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip

COVRA vindt transparantie en openheid een belangrijk aspect om haar stakeholders op de hoogte te brengen van haar bedrijfsactiviteiten en ten aanzien van haar radioactief afvalbeleid. Afscherming en geheimhouding zou het gevoel van onbehagen bij stakeholders over de nucleaire sector kunnen aanmoedigen. Beveiliging van de activiteiten, informatie, materialen en systemen tegen bewuste en onbewuste schades is een nog belangrijker onderdeel om de doelstelling van COVRA te behalen (blijvend zorgdragen voor het radioactief afval in Nederland, net zolang uit het leefmilieu houden totdat de radioactiviteit is vervallen). Het vinden van de juiste balans tussen veiligheid en transparantie is een bijzonder dilemma waar COVRA regelmatig mee te maken heeft. In hoofdstuk 3.3 Transparantie en communicatie en in hoofdstuk 3.5 Beveiliging komen beide onderdelen uitgebreid aan de orde.

2

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

2.1 Inleiding

Om het primaire proces van COVRA goed te laten verlopen en haar ambities te kunnen realiseren, is een helder beleid nodig waarin maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) van essentieel belang is. Vanaf de start van de onderneming hecht COVRA veel waarde, bij het vormen van de strategie, het beleid, en de daarbij horende doelen, aan de informatiebehoeften van de belanghebbenden van COVRA. De dialoog die medewerkers van COVRA en de directie voeren met belanghebbenden heeft geleid tot een beleid en verslaglegging die bijdraagt aan het gemeenschappelijk begrip voor COVRA's rol en activiteiten. Een belangrijk onderdeel hiervan is het duidelijk maken van de richting waarin de organisatie zich wil ontwikkelen. In 2015 heeft COVRA haar visie over haar positionering; wie ze is, wat ze doet, hoe ze dat doet en hoe de organisatie eruit ziet, vastgelegd in het Blauwe Boekje. De beschreven plannen en beleidsvoornemens zijn getoetst aan de hand van de daarin geformuleerde doelen:

- COVRA is trots op wat ze doet en laat dat zien. COVRA is open en transparant in al haar activiteiten. Ze is een onderdeel van de lokale leefomgeving.
- COVRA is een professionele organisatie. COVRA is fit, betrokken, effectief en servicegericht. Het is de ambitie om dit waar mogelijk verder te verbeteren.
- COVRA is hét loket voor Nederlands radioactief afval. COVRA is een kenniscentrum, Ze doet onderzoek, deelt haar kennis en monitort het kennisniveau omtrent radioactief afval, waardoor ze waarde toevoegt. De organisatie richt zich op praktische oplossingen voor de klant.
- COVRA draagt bij aan de vorming van de Nederlandse spelregels voor radioactief afval. COVRA vindt het belangrijk om haar kennis en kunde in te zetten, ook waar het gaat om (inter) nationale wet- en regelgeving rondom radioactief afval.

Het Blauwe Boekje is bedoeld voor een brede groep professionele stakeholders en is beschikbaar via de website (www.covra.nl).

2.2 Afbakening & reikwijdte

De afbakening en reikwijdte van dit verslag is vastgesteld op basis van enerzijds de materiële onderwerpen voortkomend uit de stakeholdersdialoog en anderzijds heeft COVRA middels een workshop met belanghebbenden nog drie andere beleidsthema's geïdentificeerd. Tezamen vormen zij acht beleidsthema's welke primair in het beleid en de strategie van COVRA zijn verweven en in het Blauwe Boekje (zie voorgaande hoofdstuk) en in het Beleidsplan 2015-2020 uitgebreid zijn uitgewerkt. Het beleidsplan is voor intern gebruik bedoeld. Het vormt

een leidraad voor de Raad van Commissarissen, directie en het managementteam en de afdelingshoofden van COVRA. Voor de OR geeft dit plan inzicht in de toekomstige ontwikkelingen. De informatie is daarnaast van belang voor de aandeelhouder; het Ministerie van Financiën.
In dit verslag zijn alle acht beleidsthema's behandeld waarvan de top-5 materiële onderwerpen, voortkomend uit de materialiteitsanalyse (zie voorts hoofdstuk 2.4 Materialiteitsanalyse), verder zijn uitgediept en de mate van behandeling van het onderwerp groter is, om het belang van de behoeften van de stakeholders te benadrukken. Zo zijn, ten aanzien van deze materiële onderwerpen, de verwachtingen welke uitgesproken zijn in het jaarrapport 2014 over 2015, de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016, uitgewerkt. Tevens zijn de KPI's, ten aanzien van het materiële onderwerp, opgenomen in het betreffende themahoofdstuk.

2.3 Verslaggevingscriteria, dataverzameling & assurance

Om de inhoud van de verslaglegging goed te laten aansluiten op de behoeften van haar belanghebbenden heeft COVRA, zoals hiervoor beschreven, dit jaar een materialiteitsbepaling uitgevoerd (zie hoofdstuk 2.4 Materialiteitsanalyse). Hiermee is ook aansluiting gezocht bij de vereisten van de G4-richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI). De dataverzameling voor de verslaggeving over 2015 is voor een deel afkomstig uit de dossiers die bijgehouden worden in het kader van de Kew-vergunning en die worden gecontroleerd door nationale en internationale instanties: de ANVS, Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) en Euratom. Een uitgebreidere rapportage over de Milieu- en Arbo-effecten is beschikbaar in het Kwaliteits-, Arbo- en Milieuzorg jaarrapport 2015. Dit is te vinden op de website van COVRA (www.covra.nl).
PricewaterhouseCoopers Accountants NV (PwC) heeft naast een controle op de jaarrekening 2015 tevens beoordeeld of het MVO-verslag is opgesteld in overeenstemming met de G4-richtlijnen van het GRI. Hierbij is een assurance-rapport afgegeven met een beperkte mate van zekerheid bij de hoofdstukken 1 tot en met 3, zie hiervoor deel D (Toetsing en controle) van dit jaarrapport. Deze beoordeling door PwC heeft COVRA met name laten verrichten omdat COVRA eerlijk en transparant wil communiceren met de belanghebbenden. In bijlage 4 is de GRI-tabel met alle verwijzingen opgenomen.

2.4 Materialiteitsanalyse

Onderstaand worden de drie stappen van dit proces van materialiteitsbepaling uitgelegd:

1. Identificeren van relevante thema's
   Bij het identificeren van relevante thema's is rekening gehouden met het proces van waardecreatie, het bedrijfsmodel en de strategische agenda. Ook is gekeken naar risico's, trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op COVRA.
2. Prioritering van onderwerpen
   Na het identificeren van de relevante thema's is door middel van een enquête de interne en

Figuur 2.1: Materialiteitsmatrix

externe belanghebbenden gevraagd prioriteiten aan te geven vanuit hun perspectief. De externe belanghebbenden zijn gegroepeerd in de categorieën klanten, overheid (toezichthouders, aandeelhouder, Ministerie van I & M, Ministerie van EZ), omgeving (industrie, nucleaire sector, adviseurs, experts) en publiek (Provincie, gemeenten en omwonenden). Alle COVRA-medewerkers zijn de interne belanghebbenden.

De uitkomsten hiervan zijn in de materialiteitsmatrix (figuur 2.1) opgenomen.

2.5 Impact op verslaglegging

Op basis van de uitkomsten van de materialiteitsanalyse is een top-5 van onderwerpen vastgesteld:

- Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu: hoofdstuk 3.1
- Continuïteit en beschikbaarheid: hoofdstuk 3.2
- Transparantie en communicatie: hoofdstuk 3.3
- Veiligheid - ongevallen en schade: hoofdstuk 3.4
- Beveiliging: hoofdstuk 3.5

Deze onderwerpen zullen vervolgens uitgebreid behandeld worden conform de GRI-richtlijnen. Hierin zullen de verwachtingen (KPI's) welke uitgesproken zijn in het jaarrapport 2014 , de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016 besproken worden.

In aanvulling op de genoemde 5 thema's zullen andere beleidsthema's (kort) de revue passeren:

- Kennismanagement en onderzoek & ontwikkeling: hoofdstuk 3.6
- Gezondheid, personeel en organisatie: hoofdstuk 3.7
- Financiën: hoofdstuk 3.8
- Internationale ontwikkelingen en samenwerkingen: hoofdstuk 3.9

In bijlage 3 is voorts de stakeholdersdialoog opgenomen. In onderstaande figuur is de bovenstaande indeling grafisch weergegeven.

Figuur 2.2: Opbouw directieverslag

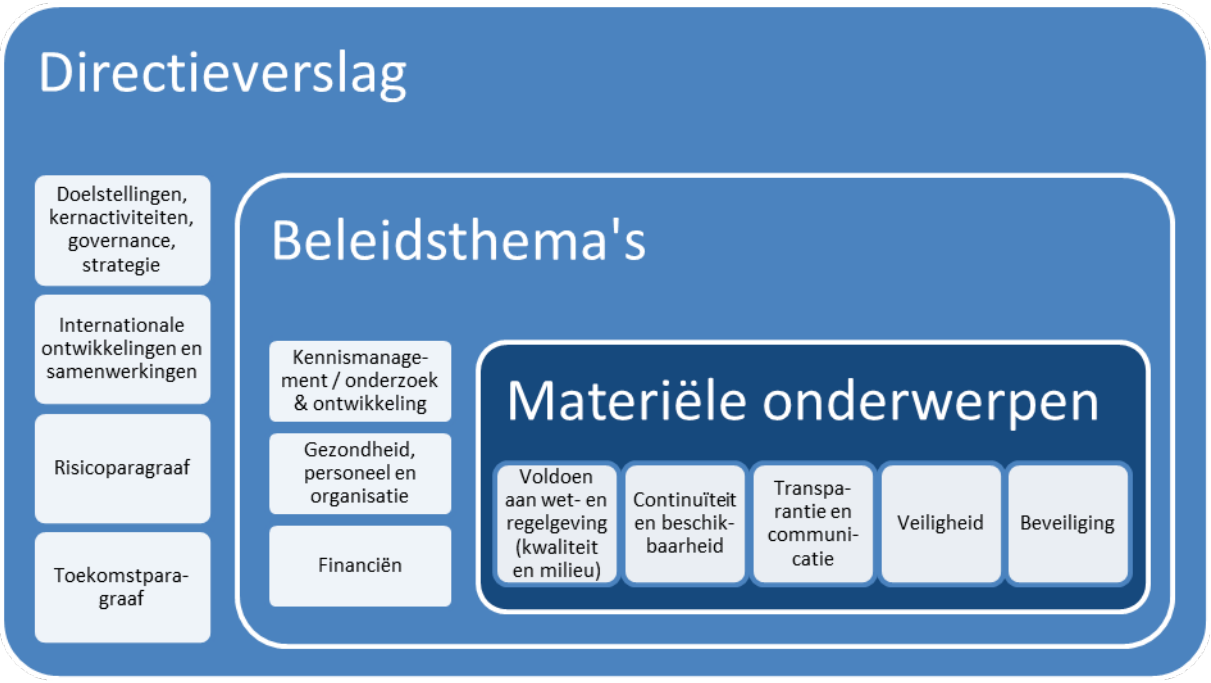

3

BELEIDSTHEMA'S

3.1 Voldoen aan wet- & regelgeving - kwaliteit & milieu

COVRA houdt alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning nauwkeurig bij en controleert nauwlettend of ze voldoet aan de kwaliteitseisen die gesteld worden aan de bedrijfsvoering. Waar mogelijk komt COVRA tegemoet aan de behoeftes van klanten. Om aan al die eisen en voorschriften te voldoen, heeft COVRA duidelijke, effectieve en herkenbare criteria, richtlijnen en procedures.
De organisatie probeert haar milieulast ("footprint") te minimaliseren. Daarbij past de organisatie het 'As Low As Reasonably Achievable'-principe (ALARA) toe. Dat betekent: het zoveel mogelijk beperken van de milieurisico's. Ook bij het inkopen en verwijderen van materialen probeert COVRA de milieuoverlast in de keten zoveel mogelijk te beperken.
De revisie van de Kew-vergunning van COVRA is geaccepteerd en in 2015 van kracht geworden. Tegen de vergunningverlening is beroep ingesteld bij de Raad van State. Op 12 november 2015 is hierover uitspraak gedaan waarin geen van de bezwaren gegrond is verklaard, waardoor de vergunning onherroepelijk is.

- **Ontwikkelingen en trends**

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in Fukushima zijn alle Europese nucleaire installaties aan een robuustheidstest onderworpen. De robuustheidstest heeft voor het HABOG enkele kleine verbeterpunten opgeleverd die zijn geïmplementeerd. Eind 2015 is de analyse van de robuustheidstest voor overige gebouwen afgerond. Eventuele aanbevelingen van de ANVS kunnen in 2016 worden opgevolgd.

Milieu

COVRA streeft ernaar haar milieubelasting zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden, zowel voor stralingsemissies aan haar bedrijfsgrens als voor conventionele lozingen. Alle emissies van radiologische aard zijn laag ten opzichte van de vergunde limieten. Buiten het COVRA-terrein zijn geen radiologische besmettingen meetbaar sinds het begin van de COVRA-activiteiten. De stralingsniveaus aan de terreingrens zijn dermate laag dat er geen milieueffecten uit voortkomen.
Er waren in 2015 (of eerder) geen incidenten met een nucleair veiligheidsbelang. Zorgen dat het omgevingseffect zo laag mogelijk is, is uiteraard een belangrijke doelstelling voor COVRA. Daarbij houdt COVRA rekening met omliggende beschermde natuurgebieden zoals de Westerschelde, dat een onderdeel is van Natura-2000.
Doordat de verbrandingsovens zeer sporadisch, en dan nog voor korte duur, gebruikt worden, worden de emissies gedomineerd door de opwarm- en afkoelperiodes. Periodes waarin de verbrandingsprocessen nog niet optimaal ingeregeld zijn geven een relatief hoge uitstoot die echter in absolute zin nagenoeg te verwaarlozen is. De emissieeisen in de nieuwe Kew zijn hierop aangepast door middel van een vrachtvergunning.

COVRA is één van de "founding" partners van Sloewarmte. Een warmtenet in het Sloegebied waarmee restwarmte van Zeeland Refinery nuttig wordt gebruikt voor verwarming van omliggende industrieën. In 2015 is de aansluiting op het warmtenet van Sloewarmte afgerond, waardoor COVRA geen aardgas meer hoeft in te zetten voor de verwarming van haar gebouwen. In onderstaande figuur is de besparing van 400 ton CO_2 grafisch weergegeven.

Figuur 3.1 Reductie CO_2 als gevolg van Sloewarmte

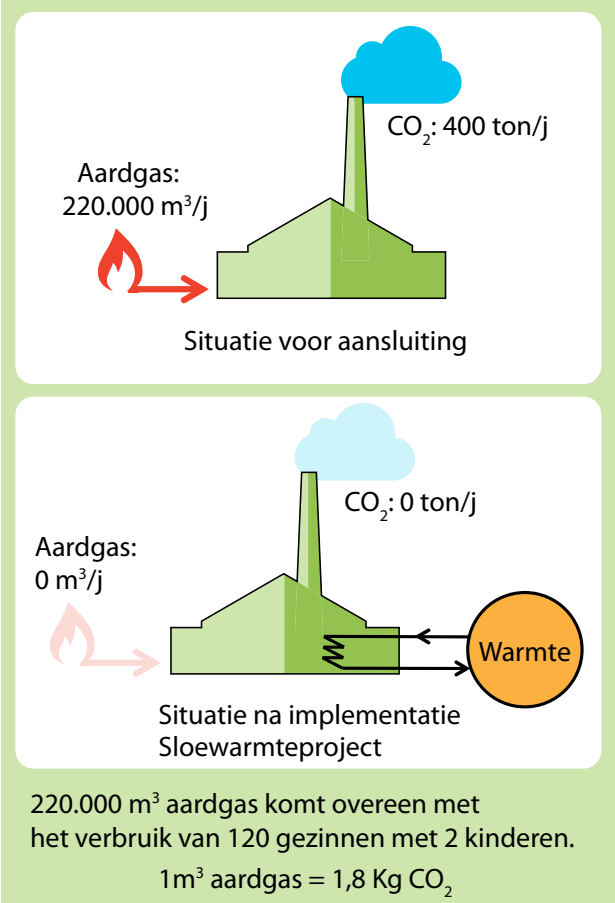

Acceptatievoorwaarden
In 2015 heeft COVRA een workshop met klanten georganiseerd teneinde de acceptatievoorwaarden inzichtelijker en eenduidiger te maken.
COVRA heeft een lange termijn perspectief over de gehele keten. Alle stappen in de keten (inzameling, bewerking, opslag en eindberging) voegen elementen toe aan de acceptatievoorwaarden.
COVRA zal vasthouden aan een beperkt aantal standaardverpakkingen om te voorkomen dat er een onbeheersbare verscheidenheid aan verpakkingen in opslag gaat ontstaan. In aanvulling op de verheldering van de acceptatievoorwaarden zal COVRA, meer audits gaan houden bij de leveranciers die zelf afval conditioneren.
Indien bij ontvangst of bij analyse blijkt dat niet voldaan wordt aan de acceptatievoorwaarden wordt contact opgenomen met de klant en in overleg met de klant een oplossing en vervolgstappen bedacht.

Inzet en afronding Integraal Management system
De omvorming van het COVRA Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM) systeem naar een Integraal Management Systeem (IMS) op basis van IAEA-richtlijnen wordt in 2016 afgerond. Het IMS is meer gebaseerd op een procesmatige structuur dan het huidige KAM systeem. De ANVS is bezig de IAEA-richtlijnen in een leidraad ter vertalen naar Nederlandse eisen (Management en Organisatie). Het IMS zal op termijn hieraan aangepast worden.

Inspelen op overheidsontwikkelingen
In de nucleaire beleidssector worden richtlijnen voor niet-reactorfaciliteiten, zoals COVRA, afgeleid van de richtlijnen voor vermogensreactoren op basis van het "graded approach" principe. In de praktijk betekent dit dat de strengste regels toegepast gaan worden tenzij men expliciet kan aantonen dat deze niet van toepassing zijn. Het onderscheid tussen regels, richtlijnen, aanbevelingen en handreikingen is in ontwikkeling. Voor COVRA is het daardoor noodzakelijk om actief beleidsontwikkelingen te volgen om te voorkomen dat oneigenlijke eisen van kracht worden. De consequentie van het stellen van oneigenlijke eisen door de overheid leidt tot een significante extra toezichtdruk. COVRA neemt deel aan overleg bij de IAEA om de richtlijnen aan te laten sluiten op nucleaire installaties zonder reactor.

Veranderende vrijgavegrenzen
Er wordt op dit moment bij de ANVS gewerkt aan de implementatie 2013/59/ Euratom richtlijn voor een aanpassing in de vrijgavegrenzen van voornamelijk NORM materiaal. Strikte toepassing van de richtlijnen zou betekenen dat veel NORM-slib afkomstig van de olie en gas exploratie naar COVRA afgevoerd zou moeten worden. Dit zou ook effect kunnen hebben op de hoeveelheden ziekenhuisafval dat naar COVRA afgevoerd zou moeten worden. De verwachting is echter dat er op deze aspecten afgeweken gaat worden van een strikte implementatie van de Europese richtlijnen. Voor de toekomst wordt dan ook geen rekening gehouden met extra aanvoer als gevolg van deze specifieke aanpassing van regelgeving. Het beleid wordt bepaald door het Ministerie van I&M.

- **Terugblik 2014, realisatie 2015 & verwachting 2016**

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2014 verwachtingen zijn uitgesproken over 2015 alsmede de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016.

Tabel 3.1 Terugblik, realisatie, verwachting – Kwaliteit en voldoen aan wet- en regelgeving

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Integrated Management Systeem	Het kwaliteitssysteem van COVRA wordt de komende jaren omgezet tot een integraal management systeem (IMS). In het IMS zal veiligheid de schakel zijn tussen de verschillende beleidsterreinen.	De integratie is grotendeels gereed en wordt in 2015 voltooid.	Op het terrein van kwaliteitszorg is COVRA verder gegaan met de invoering van het IMS, conform de IAEA-richtlijn GSR-3. Dit systeem werkt toe naar een volledige integratie van kwaliteitszorg, arbozorg, milieuzorg, maatschappelijke verantwoording en financieel-economische zorg in één allesomvattend management systeem	Afronding IMS project

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.2 KPI's – Kwaliteit en voldoen aan wet- en regelgeving

KPI	Realisatie 2015	Toelichting
tijd tussen revisies procedures < 5 jaar	Van 13 procedures (= 37%) is de laatste revisie ouder dan 5 jaar	Door middel van de introductie van IMS kan een inhaalslag worden bewerkstelligd in de reductie van de tijd tussen revisies.
aantal Operationele Storings Overleggen 20 per jaar	Er hebben 18 OSO's plaatsgevonden	De 2 voor 2015 geplande OSO's zijn doorgeschoven en zijn begin 2016 gerealiseerd.

3.2 Continuïteit & beschikbaarheid

COVRA wil een blijvende oplossing bieden of creëren voor iedere afvalstroom, onafhankelijk van de grootte, de verwerkingsroute en de opbrengst. Dankzij COVRA's specialistische kennis van radioactief afval, de klantgerichtheid, de kennis van wet- en regelgeving en de technieken is ze in staat te zorgen voor het Nederlandse radioactieve afval. Dat betekent ook dat ze de gebouwen goed onderhoudt en haar mensen regelmatig schoolt, om zo veroudering van infrastructuur en kennis tegen te gaan en haar continuïteit te kunnen waarborgen.

- **Ontwikkelingen & trends**

Een groot deel van de huidige verwerkingsinstallaties dateert uit begin 1990 toen COVRA zich in Borsele vestigde en is nu zo'n 25 jaar oud. In de loop der jaren zijn veel verbeteringen en upgrades doorgevoerd maar het basisontwerp is in wezen niet veranderd. Dat betekent dat COVRA nu geconfronteerd wordt met het feit dat de besturingssystemen verouderd zijn en reserveonderdelen niet meer beschikbaar zijn. Hierdoor staat COVRA ten aanzien van een aantal basisactiviteiten voor de keuze om kostbare ingrijpende upgrades door te voeren, of na te gaan of er andere processen zijn die meer geschikt zijn voor de huidige afvalsoorten en -hoeveelheden. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan is de noodzaak voor de aanpassing van twee verbrandingsovens die niet meer geschikt zijn voor het huidige afvalaanbod en de daarbij behorende emissie-eisen vanuit wet- en regelgeving. In de komende jaren zal onderzoek gedaan worden naar de benodigde upgrade en mogelijke alternatieven, waarbij een plasma-oven zoals in gebruik bij de Zwitserse collega's een interessante optie zou kunnen zijn. Voorgenomen uitbreidingen en upgrades van infrastructuur en systemen bieden ook de kans om na te gaan of de huidige bewerkingsprocessen nog steeds adequaat zijn in het licht van de veranderende afvalstromen. COVRA heeft tijdens het onderzoek ten behoeve van de afvalinventarisatie in 2014, een eerste verkenning uitgevoerd naar de (veranderende) behoeften van de klanten. Op basis hiervan zijn door COVRA concrete voorstellen ontwikkeld die in 2015 getoetst zijn in een klanten-workshop. Naar aanleiding van deze workshop zullen nieuwe verpakkingen voor

(verval)opslag worden geïntroduceerd. Voorts heeft COVRA haar adviserende rol aan klanten verbreed. In het LOG begint de vrije ruimte beperkt te worden. Door opslag van diverse materialen in dokken en geplande herstelactiviteiten aan verpakkingen waaraan gebreken zijn geconstateerd is er nog maar beperkt ruimte beschikbaar om te stapelen. Door een grote herstapel-campagne in 2016 zal weer ruimte beschikbaar komen. Daarnaast wordt in 2016 gestart met het opstellen van een projectvoorstel voor de bouw van LOG-2.
Met het onherroepelijk worden van de nieuwe Kew-vergunning in november 2015, zoals eerder genoemd, is de uitbreiding van het HABOG met 2 opslagmodules voor warmte-producerend afval weer een stap dichterbij gekomen. Wanneer deze uitbreiding gereed is zal het opslagvolume voldoende zijn voor de verwachte bedrijfstijd van de kerncentrale Borsele.

Terugblik 2014, realisatie 2015 & verwachting 2016

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2014 verwachtingen zijn uitgesproken over 2015 alsmede de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016.

Tabel 3.3 Terugblik, realisatie, verwachting – Continuïteit en beschikbaarheid

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Afvalaanbod	Er is een trend in de aanbod van aanlevering van LMRA	De bedrijfsvoering voor het standaard LMRA gaat voor de komende jaren uit van een stabiel aanbod van afval	Het aanbod 2015 ligt in lijn met gemiddelde over de afgelopen 3 jaar	Het aanbod 2016 zal in lijn liggen met gemiddelde over de afgelopen 3 jaar
Afvalaanbod	Er is een verwachting van het aanbod van HRA	Naar verwachting zullen maximaal vijf transporten van HRA in 2015 plaatsvinden vanuit Petten, Delft en Borssele (na recycling in Frankrijk).	Er hebben 2 transporten uit Frankrijk plaatsgevonden en 1 transport met uraanfilters uit Petten. De geplande NRG transporten met splijtstofelementen zijn niet doorgegaan en zijn doorgeschoven naar 2016.	Er zullen geen transporten uit Frankrijk plaatsvinden, wel drie transporten uit Petten. Daarnaast diverse NRG transporten.
Historisch afval	Bij ECN/ NRG in Petten wordt gewerkt aan de karakterisering en sortering van historisch radioactief afval. Het middel- en hoogradioactief afval zal na bewerking in België aan COVRA aangeboden worden. COVRA ondersteunt NRG met haar specifieke kennis van afvalkarakterisering en transport.	De eerste transporten met geconditioneerd afval worden niet voor 2016 verwacht. Het eerste niet-geconditioneerde laag radioactief afval is in 2014 ontvangen.	Er zijn 3 collo niet-geconditioneerd RAP-afval ontvangen. Ontwikkeling van het proces loopt nog. NRG heeft uitstel bij de overheid aangevraagd.	In 2016 zullen meerdere collo niet-geconditioneerd RAP-afval ontvangen worden.
Molybdeen	Door Mallinckrodt wordt vloeibaar afval aangevoerd.	Aandacht wordt besteed aan de verwerking van afval uit de Molybdeen productie in Petten, waar overgeschakeld gaat worden van HEU naar LEU grondstoffen.	COVRA heeft onderzoek gedaan naar een cementmatrix en uitloging.	In 2016 komt de nieuwe cementeerinstallatie in bedrijf en zal de overgang naar LEU worden gestart.

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Kew-vergunning	Aanvraag en invoering van de nieuwe Kew-vergunning	De vergunning zal in 2015 worden verleend	De definitieve vergunning is begin 2015 verleend. Uiteindelijk heeft COVRA daarmee de beschikking over een moderne vergunning waar ze weer een aantal jaren mee vooruit kan. In dit verband zal het ook interessant zijn om te zien hoe en in welke mate de in 2015 nieuw opgerichte Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) zich met de implementatie bezig gaat houden.	De nieuwe revisie van de Kew-vergunning is inmiddels definitief vastgesteld. Veel aandacht gaat besteed worden aan het opvolgen, en implementeren, van de nieuwe vergunning.
HABOG+	De huidige basisklanten hebben aangegeven het op prijs te stellen als het HABOG langer open blijft en uitgebreid wordt naar HABOG+ om afval te kunnen ontvangen na 2014.	De complexe contractdiscussies hierover zijn in 2014 gestart en worden in de loop van 2015 afgerond. Vooruitlopend hierop zijn de voorbereidingen voor de uitbreiding van het HABOG, om het extra afval te kunnen bergen, in volle gang.	De contractonderhandelingen voor HABOG+, VOG 2 en met Mallinckrodt zijn nagenoeg afgerond en hebben geleid tot nieuwe contracten voor de aanvoer van afval vanaf 2015. In het najaar 2015 is gestart met de bouw van VOG2.	De bouw van HABOG+ zal in 2016 worden gestart.
VOG2	Voor de aanlevering van verarmd uranium door Urenco wordt de bouw van een nieuw opslaggebouw VOG 2 voorbereid. Het contract voor de aanvoer van afval afkomstig van de medische isotopen productie door Mallinckrodt in Petten wordt herzien.	De complexe contractdiscussies zijn in 2014 gestart en worden in de loop van 2015 afgerond.	De contractonderhandelingen voor VOG 2 zijn afgerond en hebben geleid tot nieuwe contracten voor de aanvoer van afval vanaf 2015. In het najaar 2015 is gestart met de bouw van VOG2.	De bouw van VOG2 zal in 2016 verder gaan en de verwachte oplevering is in 2017

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Integrated Management Systeem	Het kwaliteitssysteem van COVRA wordt de komende jaren omgezet tot een integraal management systeem (IMS). In het IMS zal veiligheid de schakel zijn tussen de verschillende beleidsterreinen.	De integratie is grotendeels gereed en wordt in 2015 voltooid.	Op het terrein van kwaliteitszorg is COVRA verder gegaan met de invoering van het IMS, conform de IAEA-richtlijn GSR-3. Dit systeem werkt toe naar een volledige integratie van kwaliteitszorg, arbozorg, milieuzorg, maatschappelijke verantwoording en financieel-economische zorg in één allesomvattend management systeem.	Afronding IMS project

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.4 KPI's – Continuïteit en beschikbaarheid

KPI	Realisatie 2015	Toelichting
resterende opslagcapaciteit LMRA > 5 jaar	LOG 28% beschikbaar wat op basis van het gemiddelde aanbod over de afgelopen 5 jaar overeenkomt met 4,1 jaar.	
	COG 42% beschikbaar. Aangezien de aanvoer stil ligt is er voorlopig voldoende capaciteit. VOG 0% beschikbaar.	In 2015 is binnen VOG-1 extra capaciteit gecreëerd om de aanvoer van 2015 te kunnen opslaan. Tevens is gestart met de bouw van VOG-2 zodat nieuwe capaciteit volgens planning medio 2017 beschikbaar is. Met de klant zijn afspraken gemaakt dat de aanvoer weer wordt opgestart nadat VOG-2 gereed is.
Verwerking persbaar afval 90% binnen 3 maanden (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval)	Het percentage persbaar afval dat binnen 3 maanden verwerkt is in 2015 84% (2014: 63%).	In 2015 is de afstemming tussen onderhoud van de installaties en de verwerking van het afval sterk verbeterd. Dit leverde vooral een efficiency slag in de planning van de werkingscampagnes, waardoor het afval sneller verwerkt werd.

3.3 Transparantie & communicatie

COVRA geeft iedere geïnteresseerde feitelijke, objectieve en begrijpelijke informatie over radioactiviteit en radioactief afval op een transparante wijze. COVRA besteedt veel aandacht aan communicatie met haar stakeholders. Een belangrijk instrument voor informatievoorziening is de rondleiding door COVRA gebouwen. COVRA wil daarmee een positieve dialoog over radioactief afval stimuleren. Uiteraard bestaat de communicatie daarnaast uit het reageren op wensen en klachten van klanten en van de samenleving. Ook intern communiceert COVRA open en transparant en houdt ze de medewerkers op de hoogte van alle bedrijfsactiviteiten.

Het communicatiebeleid kent vijf doelstellingen:

- Geven van vertrouwen in het veilig beheer van het radioactief afval.
- Creëren van waardering voor de maatschappelijke rol van COVRA.

- Bieden van meerwaarde bij het ontdoen van radioactief afval.
- Verbinden van medewerkers onderling en bij de verschillende activiteiten van COVRA.
- Vinden van een balans tussen security en openheid.

Over de werkzaamheden van COVRA moet op grond van de Kernenergiewet verantwoording worden afgelegd aan de nationale en internationale inspectiediensten. Daarbij wil COVRA, onder andere via dit jaarrapport, ook verantwoording afleggen aan de samenleving. Het jaarrapport beschrijft alle bedrijfsaspecten van COVRA NV. Met het jaarrapport wil COVRA een zo volledig en transparant mogelijk overzicht van de activiteiten geven. Dit jaarrapport is daarom openbaar en wordt op verzoek aan iedere belangstellende verzonden. Het rapport is net als vorige rapporten ook te vinden op de interactieve website van COVRA (www.covra.nl).

• Ontwikkelingen & trends

COVRA wil een positieve dialoog met haar bezoekers over radioactief afval aangaan. Hierbij is het verrassende uitgangspunt, om het gesprek te voeren, kunst. Belangrijk daarin is het geven van voorlichting en het organiseren van rondleidingen, hiermee worden geïnteresseerden binnen gehaald en geïnformeerd over radioactief afval. Daarnaast draagt COVRA actief bij aan lesprogramma's, congressen en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek.

Maatschappelijke rol van COVRA

COVRA vermijdt overlast en geeft iets aan haar omgeving terug. Lokale activiteiten in de gemeente Borsele worden ondersteund door een klein geld bedrag of anderszins (speeltuin, Sinterklaas, schoolactiviteiten). Bedrijfsbenodigdheden worden bij voorkeur betrokken uit de regio. Daarnaast wordt meer selectief een aantal culturele instellingen (bijvoorbeeld de Zeeuwse Musea) ondersteund. Dit gebeurt rechtstreeks door sponsoring maar ook door het beschikbaar stellen van depot ruimtes en noodopslag. Op het gebied van onderwijs biedt COVRA actief stageplaatsen aan waardoor meerdere stagiaires werkzaam zijn bij COVRA en neemt deel aan het Techniek-ambassadeursprogramma.

Meerwaarde voor de afvalactiviteiten

Het communicatie-programma biedt een meerwaarde voor de afvalactiviteiten van COVRA. Dit begint bij de behoefte van de klanten te peilen, duidelijk te communiceren over de dienstverlening en vervolgens adequaat te reageren op wensen en klachten van klanten en van de samenleving. COVRA neemt het voortouw in het ontwikkelen van nieuwe afvalroutes, via de "spin-in-het- web" functie in de branche. COVRA stemt de ontwikkeling tijdig af met klanten en informeert de klanten over nieuwe ontwikkelingen en inzichten op het gebied van radioactief afval, zodat de klant tijd heeft daarop te anticiperen.

Verbinden van medewerkers

Ook intern communiceert COVRA open en transparant en houdt ze de medewerkers op de hoogte van alle bedrijfsactiviteiten. Dit gebeurt door personeelsbijeenkomsten en het maandelijkse directie memo waarin de ontwikkelingen van de laatste maand worden beschreven.

Vinden van een balans tussen transparantie en beveiliging

COVRA heeft een uniek communicatiebeleid waarbij openheid voorop staat. Dit vanuit de sterke overtuiging dat afscherming en geheimhouding het gevoel van onbehagen bij de burgers over de nucleaire sector versterkt. Dit betekent dat het streven is de security te waarborgen zonder de openheid in te perken.

Effectief professionaliseren van de interne organisatie

Om het communicatiebeleid effectief te houden is een aantal aandachtpunten gedefinieerd die in de planperiode uitgewerkt gaan worden.

- Effectievere en selectievere inzet van eigen mensen voor rondleidingen. Waarbij verbinding gezocht kan worden met onderwijsinstellingen in de omgeving.
- Op professioneel niveau brengen van de communicatie medewerkers.
- Informatie voorziening stroomlijnen en het actief beheren van de website.
- Daar waar mogelijk, en het een toegevoegde waarde heeft, wordt aansluiting bij de vereniging Nucleair Nederland (NNL) gezocht.
- Er zal een stijlgids ontwikkeld worden om de communicatie uitingen te harmoniseren en vast te leggen.

• Terugblik 2014, realisatie 2015 & verwachting 2016

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2014 verwachtingen zijn uitgesproken over 2015 alsmede de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016.

Tabel 3.5 Terugblik, realisatie, verwachting – Transparantie en communicatie

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Website en sociale media COVRA	Periodiek wordt de website en geëvalueerd.	In 2015 zullen de website en het gebruik van sociale media worden geëvalueerd.	Doorgeschoven naar 2016 waarin dit onderwerp wordt meegenomen in een bredere aanpak van professionalisering.	Verdere professionalisering van het COVRA communicatiebeleid.

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.6 KPI's – Transparantie en communicatie

KPI	Realisatie 2015	Toelichting
Voorlichting 2500 bezoekers per jaar	Er zijn 2567 bezoekers ontvangen in 2015	COVRA beschouwt bezoekers nadrukkelijk als belanghebbenden. Veel bezoekers laten hun bevindingen achter in het gastenboek. De komende jaren wordt onderzocht of de informatievoorziening kan worden verbeterd.
Informeren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten 1 memo per maand	Er zijn 13 directiememo's uitgegeven in 2015. In de maanden augustus en november zijn er geen directiememo's uitgegeven.	-

3.4 Veiligheid - ongevallen & schade

COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Het voorkomen van persoonlijke ongevallen en materiële schade is daar een onderdeel van. Wanneer er onverhoopt toch een ongeval plaatsvindt, blijven de gevolgen beperkt door de toepassing van actieve en passieve meervoudige veiligheidsvoorzieningen. In 2015 hebben opnieuw geen ongevallen met verzuim of incidenten met een nucleair veiligheidsbelang plaatsgevonden op basis van de INES-klassering (International Nuclear and Radiological Event Scale) van de IAEA.

• Ontwikkelingen & trends

Stralingsbescherming bij COVRA is van zeer hoog niveau. Hiertoe wordt er zorgvuldig gewerkt en zijn de werkruimtes georganiseerd en opgeruimd.
COVRA neemt deel aan internationaal veiligheids- en storingsoverleg (IOSO) met zusterorganisaties binnen Europa. Daarnaast zal COVRA structureel aansluiting zoeken bij de omringende (chemische) industrieën, middels peer reviews. De chemische industrie in Nederland heeft een zeer hoog niveau van operationele veiligheid. Het is belangrijk om daarvoor open te staan.

Veiligheidscultuur ontwikkeling

De continue ontwikkeling van de "Safety Culture" binnen COVRA is zeer belangrijk. Een van de aspecten daarbinnen is professionalisme waarbinnen werknemers weten wat er verwacht wordt. Dit vertaalt zich in een heldere structuur waarbij er duidelijke doelen zijn, de taakgebieden omschreven zijn; men weet wat er verwacht wordt en wordt daarop aangesproken door collega's en leidinggevenden. Hierbij zijn de voorschriften en aanbevelingen van de IAEA documenten GRS-2/3 richtinggevend. In 2014 is gestart met een speciaal ontwikkelingstraject op dit gebied. Dit traject is in 2015 tot afronding gekomen met de uitwerking van een 5-tal specifieke projecten: revitalisering van het werkvergunningen systeem, herijking van het functie gebouw, ontwikkeling van een top-down productieplanning, portfoliomanagement voor beheer van projecten en ontwikkelingen en introductie van een leercyclus in de veiligheidsoverleggen. Dit is ondersteund door een kort en bondig overzicht van het beleid en de doelstellingen van de organisatie in het Blauwe Boekje.

• Terugblik 2014, realisatie 2015 & verwachting 2016

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2014 verwachtingen zijn uitgesproken over 2015 alsmede de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016.

Tabel 3.7 Terugblik, realisatie, verwachting – Veiligheid, ongevallen en schade

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Veiligheids-cultuur	Veiligheid voor mens en milieu kan in sterke mate worden bevorderd door technische maatregelen. De menselijke factor blijft echter doorslaggevend. Hierdoor is een voortdurende aandacht voor de culturele aspecten noodzakelijk.	De, in 2014 gestarte, projecten in het kader van het verstevigen van de veiligheids-cultuur zullen grote aandacht krijgen.	De werkgroepen met betrekking tot veiligheid hebben concrete voorstellen gedaan om de veiligheidscultuur te verankeren. Deze zijn uitgewerkt als project in 2015.	Verdere verankering en uitwerking van de ingezette veranderingen. Delen van de opgedane ervaringen met andere organisaties. Voorbeelden van de geïmplementeerde projecten zijn: revitalisering van het werkvergunningen systeem, top-down productieplanning, portfoliomanagement, en een leercyclus in de veiligheidsoverleggen

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.8 KPI's –Veiligheid, ongevallen en schade

KPI	Realisatie 2015	Toelichting
aantal toolboxen (presentatie over veiligheids-gerelateerde onderwerpen) 5 per jaar	Er hebben 4 toolboxen plaatsgevonden	De onderwerpen van de Toolboxen waren: Gevaarlijke stoffen Alleen-werk Gevaarlijke stoffen/veiligheidsinformatiebladen OSO/melden van incidenten
dosisbeperking per medewerker < 6 mSv per jaar	De maximaal opgelopen individuele dosis in 2015 bedroeg 1,8 mSv.	De stralingsdosis die bij de werkzaamheden zijn opgelopen door COVRA medewerkers en derden is ruim onder de interne grenswaarden gebleven.

3.5 Beveiliging

COVRA is een open en transparante organisatie met een goede beveiliging tegen het ongeautoriseerd manipuleren van informatie, materialen of installaties. Uitgangspunt daarbij is het defense-in-depth principe . Radioactief materiaal kan gebruikt worden om schade aan te richten, bijvoorbeeld door terroristische groeperingen. Maar ook individuen gaan soms, bedoeld en onbedoeld, onvoorzichtig om met radioactieve materialen.
De beveiliging bij COVRA voorkomt dat. Zij zorgt dat de processen, materialen en apparaten niet door onbevoegden beïnvloed worden. Ook bewaakt COVRA de integriteit, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van haar informatie, informatiedragers en informatiesystemen. Dit doet COVRA op een praktische en realistische manier. COVRA is een kleine organisatie, die op pragmatische wijze gestuurd wordt. Er is daarom een voorkeur voor eenvoudige, robuuste systemen en bewezen technologieën en methodes.

- **Ontwikkelingen & trends**

Naast de blijvende aandacht voor fysieke beveiliging komt er steeds meer aandacht voor cybersecurity. Steeds belangrijker daarbij wordt de interactie tussen deze twee gebieden. Wereldwijd is er een toenemende trend van cybercriminaliteit. Dit is een algemeen en maatschappelijk probleem. De verdere digitalisering van de maatschappij en daarmee ook het bedrijfsleven maakt het gemakkelijker voor kwaad-willenden om op afstand in te breken in de netwerken van bedrijven. Dit noopt tot het nemen van passende maatregelen om aan deze dreiging weerstand te kunnen bieden en is reden voor het vaststellen van Nederlandse referentiedreigingen waartegen de Nederlandse nucleaire sector op het gebied van cyber security

(cyber-DBT) weerstand moet bieden.
Voor de fysieke beveiliging wordt de Haagse Methode gebruikt om de systemen te beoordelen. Voor de cybersecurity is er nog geen methodologie beschikbaar die hierop aansluit. De verdergaande integratie zal inzet en samenwerking vragen van zowel de nucleaire bedrijven in Nederlanden de beleidsmakers als de toezichthouders. In de praktijk zullen fysieke beveiligingssystemen meer aangestuurd worden vanuit de IT-omgeving. Denk hierbij aan bijvoorbeeld elektronische toegangssystemen. Tegelijkertijd zal ook de fysieke afscherming van de kernelementen in de IT-omgeving belangrijker worden om de integriteit te blijven waarborgen. Een geavanceerd computersysteem heeft geen waarde als de servers direct toegankelijk zijn.
Om weerstand te bieden tegen cybercriminaliteit heeft COVRA in 2014 het ICT- en cybersecurity-beleid geëvalueerd. De IT-systeemarchitectuur en hardware worden in de komende jaren geheel vernieuwd. In 2015 is een integrale cybersecurity-aanpak ingevoerd. Daarin staan naast de technische maatregelen, procedures voor het veilig uitwisselen van informatie en training en screening van zowel interne- als externe medewerkers centraal. De implementatie van de maatregelen zal in 2016 door toezichthouder worden gecontroleerd.
Voor de komende jaren is een verdere upgrade van het toegangssysteem en sleutelplan voorzien.
Er is recent een nieuwe "Leidraad aanwijzing vertrouwensfuncties" verschenen. Op basis hiervan is de lijst met vertrouwensfuncties volledig herzien. Dit zal resulteren in een volledige her-screening van alle vertrouwensfuncties.

- **Terugblik 2014, realisatie 2015 & verwachting 2016**

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2014 verwachtingen zijn uitgesproken over 2015 alsmede de realisatie ervan in 2015 en de verwachting voor 2016.

Tabel 3.9 Terugblik, realisatie, verwachting – Beveiliging

Onderwerp	Toelichting	In 2014 uitgesproken verwachting voor 2015	Realisatie 2015	Verwachting 2016
Beveiliging	Verdere integratie tussen fysieke beveiliging en cybersecurity	-	Evaluatie van het ICT- en cybersecurity-beleid	Verdere verankering van de beveiligingsorganisatie en toegangscontrolesysteem

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.10 KPI's - Beveiliging

KPI	Realisatie 2015	Toelichting
Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten < 1 per jaar	0	Er zijn geen beveiligingsincidenten geweest

3.6 Kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling

COVRA draagt blijvend zorg voor Nederlands radioactief afval. Dat betekent dat COVRA nu al in de huidige criteria voor de inzameling en verwerking rekening houdt met de eisen die aan de lange termijn opslag en eindberging gesteld gaan worden ("disposability"). Er wordt nu al gespaard voor en nagedacht over activiteiten die ver in de toekomst moeten plaatsvinden. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed uit te kunnen voeren. Daarnaast is er een hoog niveau van kennis en kunde vereist om de huidige werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Om gedurende een periode van meer dan honderd jaar voortdurend over de benodigde kennis te beschikken, moet COVRA intelligent met het bedrijfsmiddel 'kennis' omgaan. Leren is daarbij essentieel. Kennis is immers het resultaat van doen, leren en delen: leren van het verleden en leren van elkaar. Kennismanagement is niet alleen gericht op het leerproces, maar vooral ook op het resultaat, de opgedane kennis en het daadwerkelijk inzetten daarvan in de bedrijfsprocessen, bij het ontwikkelen van nieuwe processen en oplossingen, en bij het doen van onderzoek. Per slot van rekening wordt kennis, die wordt gebruikt, behouden en verder ontwikkeld.

- **Ontwikkelingen & trends**

In de organisatie is veel kennis van radioactief afval aanwezig welke in de afgelopen ruim dertig jaar is opgebouwd. Gezien de kleine organisatie en de gestage oplopende leeftijd van de medewerkers, is de kennisoverdracht bij vertrekkende medewerkers de komende jaren van groot belang. Kennisoverdracht kan bijvoorbeeld worden gefaciliteerd door een overlap van

tijd tussen de nieuwe medewerker en de vertrekkende medewerker en door de kennis te expliciet te maken. Zoals beschreven in de strategische lange termijndoelstelling (zie hoofdstuk 1.7) verandert de wereld rondom COVRA doorlopend. Er ontstaan andere toepassingen van straling en radioactieve stoffen en daarmee ook het afvalaanbod. Nieuwe verwerkingstechnologieën komen op de markt. Dat betekent dat ook tijdig nieuwe kennis moet worden ontwikkeld om in te kunnen spelen op veranderingen en nieuwe mogelijkheden te benutten. Het komend jaar zal kennis ontwikkeld moeten worden over nieuwe thermische technieken voor afvalverwerking als onderbouwing voor een besluit over vernieuwing of vervanging van de ovens. Op korte termijn zijn de ontmanteling van de LFR in Petten en cyclotrons belangrijk om kennis en ervaring op te doen voor de ontmanteling van grotere nucleaire installaties zoals de HFR, de kerncentrale Borssele en de kerncentrale Dodewaard op de langere termijn.
Omdat de nucleaire sector in Nederland relatief klein is en de tijdstermijn waarover kennis behouden moet worden lang is, is het borgen van benodigde kennis van essentieel belang. Voor het borgen van de kennis een kennisgemeenschap nodig. COVRA ondersteunt daarom actief initiatieven die de kennisgemeenschap verstevigen zoals:

- Sponsoring van een leerstoel aan de TU-Delft (Chemie van de splijtstof-cyclus) via Nucleair Nederland en een postdoc via Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA).
- Sponsoring van opleidingstrajecten aan de Hogeschool Zeeland.
- Faciliteren van trainingsprogramma's voor hulpdiensten op het COVRA terrein.
- Sponsoring van symposia.
- Geven van lezingen en interviews.
- Uitzetten van onderzoekspogramma's bij Nederlandse kennisinstituten in het kader van OPERA.
- Deelname aan beleidscommissies voor de inrichting van nucleair onderzoek in Nederland.

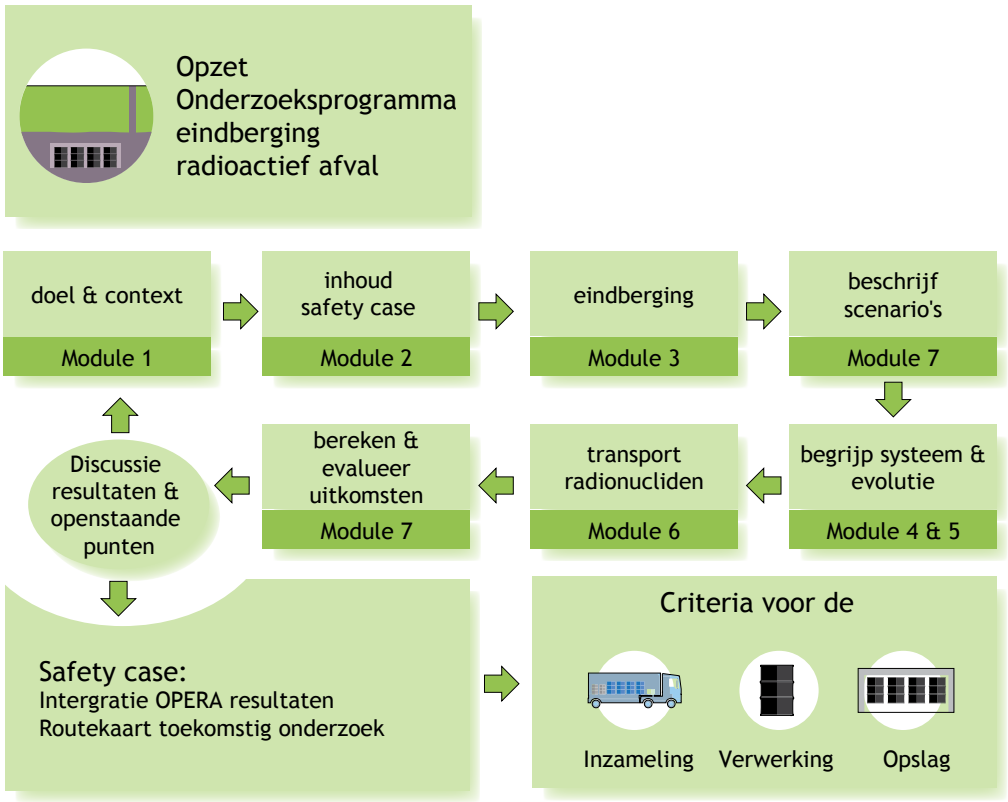

Figuur 3.2 Opzet van OPERA in relatie tot disposability.

- **OPERA**

Doordat COVRA verantwoordelijk is voor de hele afvalbeheerketen kan zij bij inzameling en verwerking al rekening houden met disposability: de eisen die door de eindberging aan inzameling, verwerking en opslag van radioactief afval worden gesteld. Daarvoor is doorlopend onderzoek naar de eindberging nodig en voert COVRA het Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA) uit. De opzet van het onderzoek is hierboven schematisch weergeven. Naast technisch onderzoek wordt ook de maatschappelijke voorwaarden voor eindberging onderzocht, zoals de participatie van belanghebbenden. Er is bijvoorbeeld gekeken hoe een besluitvormingstraject rondom eindberging vormgegeven kan worden; wie de belanghebbenden

daarin zijn, en hoe die in het traject kunnen participeren. In een ander onderzoeksproject Communicatie In Practice (CIP), wordt gekeken hoe onderzoeksresultaten van OPERA aan belanghebbenden kunnen communiceren.
Er is een OPERA-adviesgroep (bestaand uit belanghebbenden en onafhankelijke academici) die het onderzoeksprogramma adviseert over vooral de maatschappelijke aspecten rondom eindberging.

De uitkomsten van het OPERA-onderzoeksprogramma worden medio 2016 verwacht en zullen worden vertaald naar een financiële schatting voor de eindbergingskosten.
Op basis van de resultaten kunnen de veiligheidsberekingen worden gemaakt en kan aansluitend de safety case worden voltooid.
COVRA was één van de sponsoren van de 6e Clay Conference die afgelopen jaar in Brussel gehouden werd. Klei is een belangrijk materiaal in veel eindbergingsconcepten. In landen zoals Nederland, België, Frankrijk en Zwitserland wordt onderzoek gedaan naar het bouwen van een eindberging in een kleiformatie. In andere landen, zoals Finland en Zweden, is klei belangrijk om de eindberging goed af te kunnen sluiten. De bedoeling van de kleiconferenties is deelnemers met verschillende achtergrond bij elkaar te brengen waardoor een breed scala aan kennis wordt gedeeld. Op die manier wordt ontwikkeling van kennis van klei in de verschillende landen gestimuleerd. De kleiconferentie werd georganiseerd door de Belgische zusterorganisatie, NIRAS, en zodoende na vijfmaal Frankrijk gehouden in België.

3.7 Gezondheid, personeel & organisatie

COVRA streeft naar een goed werkklimaat, met goede arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. Een open cultuur is daar onderdeel van. Tevreden medewerkers zijn belangrijk; zij zijn cruciaal voor een succesvolle bedrijfsvoering. Om kennis en competenties op een hoog niveau te houden, heeft iedere medewerker toegang tot relevante opleidingen en cursussen. Ook het aanname- en promotiebeleid is gericht op deze kennis en competenties. Dat komt onder meer tot uiting in het personeelskwalificatieplan. COVRA is een compacte en goed geoutilleerde organisatie. Compact betekent dat veel personen meerdere rollen hebben en veel afdelingen uit één of twee mensen bestaan. Dit is (kosten)efficiënt en biedt een boeiend en breed scala van uitdaging aan de medewerkers. Dit is echter ook kwetsbaar voor uitval in het geval van ziekte en diepgang van kennis en kunde, waardoor capaciteit, continuïteit en flexibiliteit van de bedrijfsvoering negatief beïnvloed worden.

Personele bezetting
Teneinde een veilige inname, opslag en beheer van het radioactief afval te kunnen bewerkstelligen zijn 58 medewerkers (55 FTE's) per ultimo 2015 werkzaam bij COVRA. Hiervan hebben negen medewerkers een parttime dienstverband. Van deze negen parttimers is er één die in 2015 ouderschapsverlof heeft opgenomen, maar zijn arbeidsovereenkomst is er één met een fulltime dienstverband. Op basis van een 40-urige werkweek zijn er 55,3 formatieplaatsen. Het aantal vrouwelijke medewerkers bedraagt tien. Per 31 december 2015 bedraagt de gemiddelde leeftijd van de medewerkers 50 jaar.

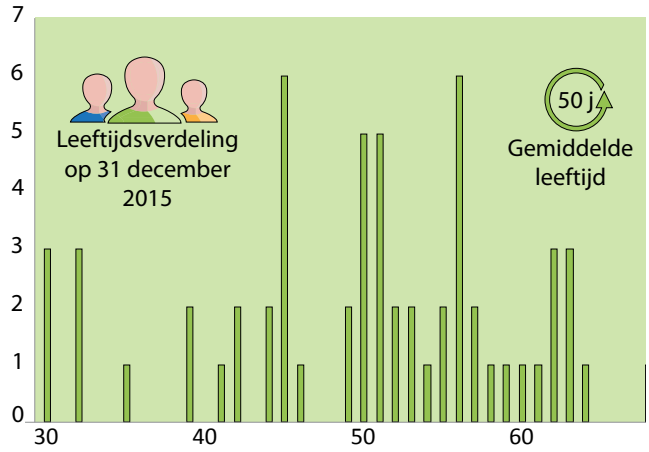

Figuur 3.3: Leeftijdsverdeling personeel COVRA

Eind 2015 was het kortste dienstverband 4 maanden en het langste dienstverband 30 jaar. De gemiddelde lengte van het dienstverband is vijftien jaar. Hieruit leidt COVRA een grote mate van werknemers-tevredenheid af. In 2015 zijn drie medewerkers uit dienst gegaan, twee hiervan gingen met pensioen. Hiervoor zijn twee nieuwe medewerkers in dienst gekomen.

Tabel 3.11 G4-10+11 Kerncijfers personeelsbestand

	Aantal		**Verdeling**		**Parttime**		**Fulltime**	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Mannen	48	49	83%	83%	4%	6%	96%	94%
Vrouwen	10	10	17%	17%	70%	80%	30%	20%
Totaal	58	59						
Aantal FTE 's	55,3	56,3						

	Aantal		Verdeling		Parttime		Fulltime	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Contract onbep. tijd	56	57	97%	97%	84%	84%	16%	16%
Contract bep. tijd	2	2	3%	3%	50%	50%	50%	50%
Totaal	58	59						

	Aantal		Verdeling	
	2015	2014	2015	2014
CAO met vakbond	49	49	84%	83%
CAO voor staf/hoofden	8	8	14%	14%
Arbeidsvoorwaarden cf. overleg Directie/RvC	1	2	2%	3%
Totaal	58	59		

Regio	**Aantal**	**Verdeling**
Zeeland	**53,3**	
• Walcheren	31,1	56%
• Zuid-Beveland	22,2	40%
Zuid-Holland	**2**	
• Haaglanden	1	2%
• Holland Rijnland	1	2%
Totaal	**55,3**	**100%**

Het organigram is samengevat in onderstaande figuur weergegeven:

Figuur 3.4: Organigram COVRA

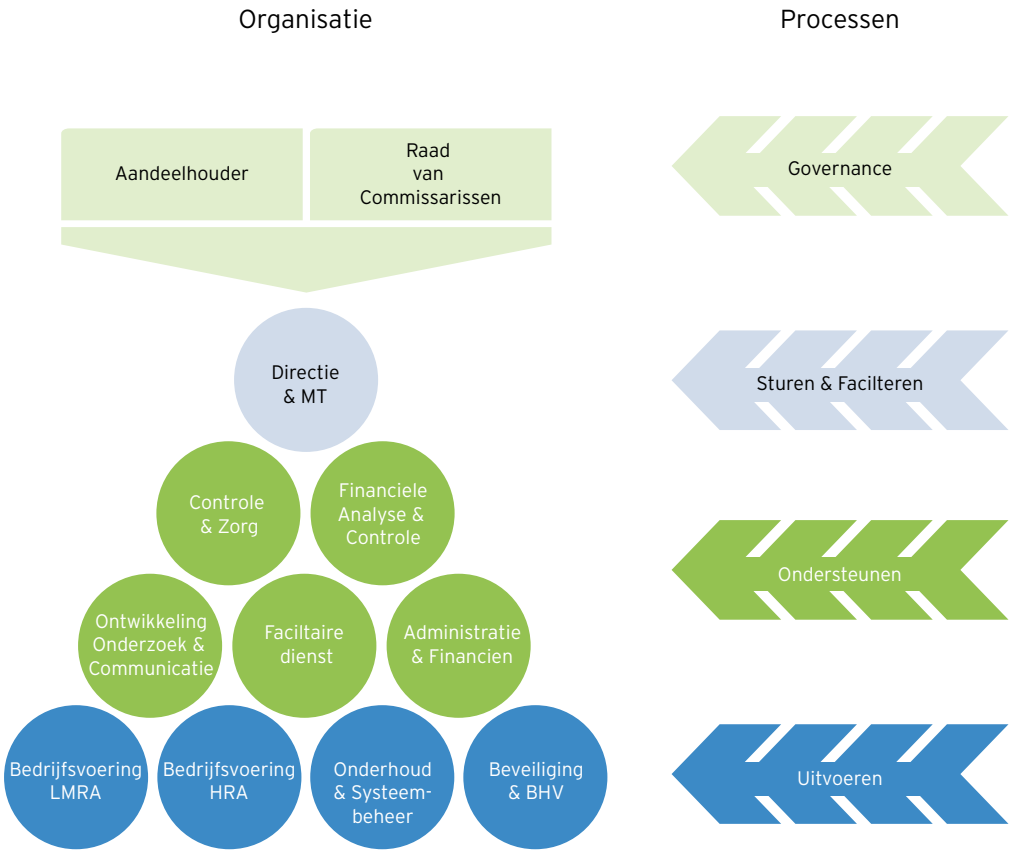

De opzet van de organisatie sluit goed aan bij de werkzaamheden die nodig zijn om de missie van COVRA uit te voeren. De beperkte personele omvang van de organisatie maakt dat verscheidene functies gecombineerd worden. Iedere afdeling heeft een afdelingshoofd welke verantwoordelijk is voor het succes van zijn afdeling. Dit succes betreft naast financiële verantwoordelijkheid tevens planningsverantwoordelijkheid en sociale verantwoordelijkheid.
De beperkte personele omvang en de combinatie-functies zijn tevens een uitdaging voor de invulling van de planning. Om dit te verbeteren is door het management de planningssystematiek in 2015 gewijzigd waarbij meer een top-down benadering heeft plaats gevonden. Door deze nieuwe systematiek is een soepelere planningsinvulling meer gewaarborgd.

• Ontwikkelingen & trends

Flexibilisering
Er is een algemene wens in de samenleving naar verdergaande flexibilisering van arbeidstijden en de mogelijkheid tot thuiswerken. Vooral oudere medewerkers hechten relatief veel waarde aan vrije tijd. Deze ontwikkelingen doen zich ook bij COVRA voor. Daar waar mogelijk zal COVRA gehoor geven aan de wensen van haar medewerkers maar dit zal slechts beperkt mogelijk zijn. Vooral daar waar roulerend gewerkt wordt in ploegendiensten (en daarbij ondersteunende afdelingen) zijn hiervoor weinig mogelijkheden.
Binnen de stafafdelingen zijn ruimere mogelijkheden maar ook hier is dit beperkt gezien de kleine bezettingen zonder vervanging. Een bijkomende overweging is dat vanuit Security overwegingen thuiswerken niet wordt aangemoedigd conform de regels. Uit bovenstaande volgt ook dat de mogelijkheid tot extra verlof (boven de minimaal 44 verlofdagen per jaar bij een fulltime dienstverband; CAO 2014- 2015) zeer beperkt is.

Vergrijzing
Er is een zeer laag personeelsverloop en de dienstverbanden zijn langdurig, wat een goed signaal is voor wat betreft de arbeidsomstandigheden in brede zin. Een deel van de medewerkers is nog betrokken geweest bij de opzet van COVRA in Borsele, 20 jaar geleden. De gemiddelde leeftijd is 50 jaar. Hierdoor bestaat het gevaar dat een hele generatie in korte tijd de pensioengerechtigde leeftijd bereikt en (in relatie met de compactheid) gaten kan trekken in beschikbaarheid, kennis en kunde. In de komende vijf jaar zullen een vijftal medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken waaronder een aantal sleutelposities op leidinggevend niveau. Deze trend zal zich daarna ook doorzetten. De toegenomen leeftijd van de werknemers in het algemeen heeft ook haar weerslag op de inzetbaarheid. Zwaarder fysiek werk, zoals werken in een drukpak, en het werken in ploegendienst zal een probleem kunnen gaan vormen voor vooral oudere werknemers. Tot nu zijn incidentele gevallen opgevangen binnen de bestaande organisatie. COVRA zal zich blijven inzetten om oudere werknemers gezond en productief binnen de organisatie te houden; waar mogelijk. Er zal bijvoorbeeld gekeken worden of tijdelijk inzet op meerjarige projecten, eventueel met om- en bijscholing, tot de mogelijkheden behoort.

Zeeland als aantrekkelijk woon- en werk gebied
De beschikbaarheid van (technische) medewerkers buiten de Randstad is een breed gedragen zorg. De belangstelling voor technische opleidingen neemt af binnen Zeeland en de huidige beschikbaarheid aan opleidingsinstituten staat onder druk. In recente jaren is een aantal grotere (chemische) industrieën gesloten waardoor de zichtbaarheid van techniek afneemt. Er is zeer beperkte animo om van buiten de provincie naar Zeeland te verhuizen, ook omdat de partner veelal ook een baan in dezelfde regio zal moeten zoeken. Dit speelt ook voor Zeeland. COVRA probeert techniekopleidingen actief te ondersteunen door het bieden van stageplaatsen, techniek ambassadeurs en sponsoring.

Organisatieontwikkeling
De COVRA-organisatie zal zich aanpassen aan de veranderende eisen en taken die haar gesteld worden. Dit zal geleidelijk gebeuren, waarbij het vertrek van medewerkers op sleutelposities gebruikt zal worden om organisatie en competenties, daar waar wenselijk, op een hoger plan te brengen.
Uit recente ervaring blijkt dat de rekrutering van vooral hoger personeel relatief veel tijd kost. Daarbij komt dat de opleidingstijd voor medewerkers in de nucleaire sector relatief lang is. Het duurt minimaal een tot twee jaar voordat een nieuwe medewerker volledig zelfstandig inzetbaar is. Om te voorkomen dat COVRA kwetsbaar wordt in termen van bezetting, kennis en kunde zal proactief gestart worden met de werving van nieuwe kandidaten. Relatief gunstige arbeidsvoorwaarden (tijd en geld) ondersteunen dit proces.
Om de continuïteit en kennisoverdracht te verzekeren worden vacatures ruim voordat de werkelijke positie beschikbaar is intern aangekondigd en interne kandidaten uitgenodigd te reageren. Benoemingen zullen geschieden op basis van geschiktheid voor de nieuwe positie. Indien geen geschikte interne kandidaten beschikbaar zijn zal proactief extern geworven worden. Dit betekent dat in het personeelsplan rekening gehouden wordt met tijdelijke extra FTE's. De FTE-ontwikkeling van de afgelopen 5 jaren is opgenomen in onderstaande tabel:

Tabel 3.12 FTE-ontwikkeling 2011-2015

Afdeling	2011	2012	2013	2014	2015
Directie	1	1	2*	2*	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	2	2	2	2	2
Controle en zorg	10,4	10,4	11,4	11,5	11,5
Administratie en financiën	4,4	4,4	4,4	4,3	4
Facilitaire dienst	3,6	3,6	3,6	3,6	2,8
Bedrijfsvoering LMRA en beveiliging	16,9	17,9	18	17	18
Bedrijfsvoering HRA en beveiliging	5	5	5	5	5
Onderhoud en systemen	8	8	9	9	9
Transport en logistiek	2	2	2	2	2
TOTAAL	53,3	54,3	57,4	56,4	55,3

* In 2013 en 2014 is tijdelijk met twee directieleden gewerkt

In hoofdstuk 5. Toekomstparagraaf is de verwachte FTE-ontwikkeling per afdeling opgenomen.

- **Dilemma's**

Alle bovengenoemde factoren (vergrijzing, relatief veel verlof, kleine compacte organisatie) dragen ertoe bij dat de bedrijfsvoering in de praktijk complex is en de effectieve beschikbaarheid van (productie) medewerkers en daarmee het halen van productie- en onderhoudsdoelen bemoeilijkt wordt.
Dit wordt enerzijds versterkt door toenemende noodzaak in het gebruik van protocollen waarbij alleenwerken beperkter wordt (uit veiligheidsoverwegingen). Anderzijds wordt dit maar deels gecompenseerd door een meer planmatige en projectmatige aanpak, aanpassing c.q. uitbreiding van de technische voorzieningen, stroomlijnen van de organisatie en verduidelijking van taken en verantwoordelijkheden. Komend jaar zal een onderzoek worden opgezet naar het organisatiemodel.

Competentiemanagement
Competentiemanagement, het opbouwen van kennis en kunde en het aantoonbaar maken daarvan wordt belangrijker en is een vergunningsvereiste. Het opleidingsplan zal opnieuw bezien worden en toegesneden worden op de uit te voeren taken.

Gezondheid
In 2015 heeft de ARBO-dienst een vrijwillig sociaal medisch onderzoek (SMO) uitgevoerd. Dit laat zien dat een meerderheid van de COVRA medewerkers kampt met overgewicht (in lichtere of zwaardere mate). Dit kan op termijn de inzet van COVRA medewerkers beïnvloeden. Programma's voor de verbetering van de lifestyle zullen zorgvuldig overwogen worden om ervoor te zorgen dat de juiste doelgroep daarmee op een niet-stigmatiserende wijze bereikt wordt.
COVRA zal ook in de komende periode haar medewerkers ondersteunen om duurzame inzetbaarheid te bevorderen. Hierbij zal nadrukkelijker gekeken worden naar een balans in bijdrage van werkgever en werknemer.

3.8 Financiën

Het radioactief afval wordt bij acceptatie in eigendom overgenomen van de producent. Dit betekent dat alle verantwoordelijkheid bij COVRA komt te liggen en daarom betaalt de producent bij overdracht alle direct te maken kosten en de te verwachten toekomstige uitgaven. Voor de verplichtingen tot het doen van de toekomstige uitgaven die hierdoor ontstaan treft COVRA voorzieningen, die periodiek worden geëvalueerd.
COVRA wil kostendekkend opereren. Degenen die de afvalstoffen laten ontstaan, betalen ook de kosten voor het beheer van radioactief afval. Het gaat daarbij

om een all-in prijs, voor het verwerken en beheren van het afval, waaronder ook de kosten ook voor onderzoek en ontwikkeling. COVRA brengt deze kosten op transparante, objectieve en niet-discriminerende wijze in rekening. De leidende uitgangspunten voor de financiële huishouding van COVRA zijn:

- Kostenefficiëntie.
- De vervuiler betaalt.
- Lange termijn commitment: COVRA neemt afval in eigendom over tegen finale kwijting.
- De gehanteerde tarieven zijn transparant en niet-discriminatoir.
- Het opereren als een zelfstandig bedrijf, zonder staatsondersteuning.
- Een beperkte resultaatdoelstelling in overeenstemming met de verwachtingen van de aandeelhouder.

• Ontwikkelingen & trends

Bij de bouw van het HABOG werd er vanuit gegaan dat in 2013 de kerncentrale in Borssele (KCB) uit productie zou worden genomen, het historisch afval uit Petten (RAP-afval) voor 2015 overgedragen zou zijn aan COVRA en de HFR reactor in Petten uit dienst zou zijn genomen. Het gebouw voor hoog radioactief afval, HABOG zou vanaf 2015 in de passieve beheer fase overgaan. Het is duidelijk geworden dat de nucleaire sector in Nederland niet afgebouwd wordt en met de levensduur verlenging van de kerncentrale in Borsele, de plannen voor een nieuwe medische isotopen installatie in Petten, nieuwe onderzoeksfaciliteiten in Delft en aanhoudende vraag naar verrijkt uranium geproduceerd door URENCO een nieuwe fase ingaat. Door de verlenging van de actieve fase, de fase waarin hoogradioactief afval wordt ingenomen, van het HABOG zijn in 2014 contractonderhandelingen gestart met de klanten van het HABOG. Deze zijn in 2015 nagenoeg allemaal afgerond. In 2016 zullen naar verwachting de resterende contracten worden getekend met terugwerkende kracht voor boekjaar 2015. De uitbreiding van het HABOG waardoor toekomstig afval eveneens kan worden opgeslagen is in de voorbereidende fase. In 2016 zal worden gestart met de bouw en de oplevering zal naar verwachting eind 2018 worden gerealiseerd.
Voorts is in het vierde kwartaal van 2015 gestart met de bouw van een nieuw opslaggebouw VOG 2 voor de opslag van verarmd uranium van Urenco. De oplevering zal in 2017 plaatsvinden. Voor de realisatie van de bouw en voor de inname en opslag van het verarmd uranium is een nieuw contract met Urenco afgesloten in 2015. Daarnaast is het contract voor de aanvoer van afval afkomstig van de medische isotopen productie door Mallinckrodt in Petten verlengd voor een jaar.

Omzet & resultaat

Het resultaat over 2015 bedraagt EUR 1,5 miljoen negatief en ligt in lijn met het resultaat over 2014. Enerzijds is een stijging van het bedrijfsresultaat gerealiseerd ad EUR 0,7 miljoen ten opzichte van 2014 en anderzijds zijn de financiële baten en lasten met EUR 0,7 miljoen gedaald ten opzichte van 2014.
De gerealiseerde omzet over 2015 is EUR 44,9 miljoen ten opzichte van EUR 19,2 miljoen over 2014. De stijging van de omzet ad EUR 25,7 miljoen betreft voor EUR 22 miljoen de eenmalige bijdragen bij de afhandeling van de oude contracten van afvalleveranciers (GCO, ECN, RID) voor de afkoop van de toekomstige kosten. Deze bijdragen leiden overigens tot even grote toevoegingen aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven (actieve fase, passieve fase en eindberging).
Andere oorzaken voor de omzetstijging ten opzichte van 2014 zijn hogere omzet verarmd uranium (EUR 0,6 miljoen), hogere omzet molybdeen (EUR 0,6 miljoen), hogere bijdragen exploitatie (EUR 1,8 miljoen), een hogere omzet vast afval (EUR 0,2 miljoen) en een hogere overige omzet (EUR 0,5 miljoen). De overige omzet bestaat voornamelijk uit project advisering en uitlenen van personeel.
De bedrijfskosten zijn ten opzichte van 2014 met EUR 25 miljoen gestegen. De genoemde dotatie aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven ad EUR 22 miljoen verklaart grotendeels deze stijging in de bedrijfskosten. Voorts is ten opzichte van 2014 EUR 5,1 miljoen meer gedoteerd aan voorzieningen en EUR 2,4 miljoen meer vrijgevallen uit de voorzieningen. Daarnaast zijn de transportkosten voor Urenco met EUR 0,3 miljoen gestegen. Deze transportkosten zijn vervolgens gefactureerd aan Urenco.
De daling van de financiële baten en lasten ad EUR 0,7 miljoen wordt veroorzaakt door EUR 0,3 meer rentedotatie aan de voorzieningen en EUR 0,4 miljoen lagere renteopbrengsten. Deze lagere renteopbrengsten zijn het resultaat van de lage rentestand. De rentedotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven van de actieve en passieve fase en voor de eindberging zijn 4,3% over de beginstand van de voorzieningen 2015.
De renteopbrengsten zijn de opbrengsten van de uitstaande gelden voor deze voorzieningen. Doordat deze opbrengsten lager zijn dan 4,3%, is 2015 afgesloten met een negatief renteresultaat ad EUR 6,7 miljoen. Dit renteresultaat domineert het negatieve resultaat over 2015.

Kasstromen & financieringsbehoeften

De positieve cashflow over 2015 bedraagt EUR 30,0 miljoen en is hiermee EUR 16,1 miljoen hoger dan over 2014 (2014: EUR 13,9 miljoen).
De belangrijkste oorzaak van de stijging van de kasstromen is de hogere ontvangsten als gevolg van hogere omzet (omzet EUR 25,7 miljoen hoger) door met name de afwikkeling van oude contracten. Daarentegen zijn meer investeringsuitgaven gedaan (EUR 2,7 miljoen), zijn de overige bedrijfskosten exclusief de mutaties in de voorzieningen EUR 0,7

miljoen hoger, zijn de ontvangen rentes lager (EUR 0,4 miljoen), de ontvangsten uit hoofde van beleggingen in financiële vaste activa lager (EUR 6,7 miljoen) en was de mutatie in het werkkapitaal EUR 0,9 miljoen negatiever.
De positieve kasstromen van COVRA zorgen ervoor dat er geen behoefte is aan externe financiering.

Normrendement
Op basis van de nota 'Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013', heeft het Ministerie van Financiën voor COVRA een gewenst normrendement op eigen vermogen van 4,9% aangegeven. Dit normrendement is een beleidsmatig instrument (KPI) om de doelmatigheid van de operationele organisatie te volgen. COVRA hanteert vanaf 2015 deze norm voor het financieel strategisch plan van haar activiteiten en als meetinstrument voor de realisatie van haar resultaat. Als basis voor de berekening van het normrendement is een genormaliseerd gemiddeld eigen vermogen berekend door het Ministerie van Financiën. Om de beleggingseffecten te elimineren van het resultaat, en om alleen de operationele resultaten te kunnen meten, is voorts uitgegaan van het bedrijfsresultaat. Het normrendement is dus het bedrijfsresultaat (dus zonder renteresultaat) gedeeld door het genormaliseerd gemiddeld eigen vermogen. Het gerealiseerde normrendement over 2015 is 20,5%. Het bedrijfsresultaat over 2015 is EUR 5.160.000 en het gemiddeld genormaliseerd berekende eigen vermogen is EUR 25.228.000.

Continuïteit
De lange termijn zorg betekent dat voorzieningen moeten worden gevormd voor de realisatie van de eindberging. De middelen ten behoeve van de voorzieningen dienen evenredig te groeien met de voorzieningen. Door tegenvallende resultaten lopen deze middelen achter op de gevormde voorzieningen. Deze tegenvallende beleggingsresultaten, welke tezamen met de rentedotaties voor de voorzieningen het renteresultaat zijn, zorgen voorts voor een negatief resultaat over 2015. Het eigen vermogen van COVRA is per 31 december 2015 positief maar kan mogelijk, bij blijvende tegenvallende renteresultaten, eind 2016 negatief worden. De continuïteit van de onderneming is echter gewaarborgd doordat COVRA positieve kasstromen genereerd waardoor de liquiditeitspositie sterk is, geen externe financiering nodig heeft en de grootste toekomstige omzetstromen gewaarborgd zijn middels de in 2015 afgesloten lange termijn contracten.

Beleggingsbeleid
Het resultaat van COVRA wordt sterk gedomineerd door de financiële baten en lasten. De tegenvallende beleggingsresultaten kunnen mogelijk in 2016 al leiden tot een negatief eigen vermogen.
In overleg met de Raad van Commissarissen en het Ministerie van Financiën is in 2014 door KPMG een onderzoek gedaan naar betreffende beleggingsresultaten. Dit onderzoek is in 2015 afgerond en heeft geresulteerd in een aantal mogelijke oplossingsrichtingen. Deze worden momenteel met de aandeelhouder besproken. De noodzaak om te komen tot een oplossingsrichting zal in 2016 door het verwachte negatief eigen vermogen groter worden.

Economische waarden
In tabel 3.13 is een overzicht opgenomen van de directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd.

Tabel 3.13 Overzicht van de directe economische waarden conform GRI (EC1) in duizend EURO's

GRI referentie EC1			
Direct gegenereerde economische waarde (in duizenden euro's)		2015	2014
a) Inkomsten	Omzet	44.889	19.158
	Rente baten	657	1.039
		45.546	20.197
b) Operationele kosten	Bedrijfskosten	39.729	14.702
c) Personeelskosten	Salarissen	3.412	3.495
	Sociale lasten	494	593
	Pensioenpremies	514	559
		4.420	4.647
d) Betaling aan kapitaalverstrekkers	Betaalde rente	1	1
e) Belastingen	Niet VPB-plichtig	0	0
f) Maatschappelijke investeringen	Sponsoring	40	21
Economische waarde toekomend aan rechtspersoon	Mutatie algemene reserves	-1.518	-1.502

3.9 Internationale ontwikkelingen & samenwerkingen

COVRA werkt samen met belanghebbenden in Nederland en met collega's in internationale netwerken. COVRA neemt deel aan internationale werkgroepen en organisaties in EU, IAEA en OECD/NEA verband. Er is regelmatig overleg met de belangrijkste producenten van radioactief afval en met betrokken overheidsinstanties.
COVRA zorgt voor het Nederlandse radioactieve afval. Ons land telt maar één radioactief afvalorganisatie. Dat geldt voor de meeste Europese landen. Juist daarom is internationale samenwerking belangrijk. Het is de enige manier om ervaringen uit te wisselen op het gebied van radioactief afval.
De bij COVRA aanwezige kennis is nodig voor het ontvangen, verwerken en beheren van het afval, maar COVRA stelt deze ook graag extern beschikbaar. Als kennis- expertisecentrum op het gebied van radioactief afval, adviseert COVRA klanten over mogelijke verwerking van het afval, maar geeft ook strategisch advies aan de overheid en internationale organisaties (IAEA, EC, OECD-NEA) en deelt informatie projectmatig met zusterorganisaties en onderzoeksinstituten.
COVRA neemt gericht deel aan internationale werkgroepen en platforms.
Samen met Europese collega-organisaties is assistentie geboden aan Oekraïne. COVRA heeft samengewerkt om een afvalclassificatiesysteem op te zetten en om te assisteren bij het opzetten van een radioactief afvalmanagement organisatie voor de eindberging van radioactief afval in Oekraïne. Dit project wordt in 2016 afgerond. Daarnaast assisteert COVRA haar Spaanse collega's (Enresa) bij de ontwikkeling van een opslaggebouw voor hoogradioactief afval, vergelijkbaar met het HABOG.
Met de Spaanse afvalorganisatie is een project uitgevoerd om de Mexicaanse overheid te adviseren over het opzetten van een managementbeleid en een strategie voor radioactief afval, inclusief gebruikte splijtstofelementen. Dit project is in 2015 afgerond.
COVRA ondersteunt ook zusterorganisaties in andere landen. Nadat Dansk Dekommissionering (Denemarken) in 2014 COVRA bezocht als voorbeeld voor lange termijn opslag, bezocht in 2015 SOGIN (Italië) COVRA met een uitgebreide delegatie. In Italië moet op relatief korte termijn een opslaggebouw worden gerealiseerd voor hoogradioactief afval en verbruikte splijtstof. HABOG is één van concepten dat door de SOGIN wordt bestudeerd.
Ook is COVRA nauw betrokken bij de discussies en activiteiten om een regionale eindberging te realiseren in Europa en neemt COVRA deel aan het Europese technologie platform voor het onderzoek naar eindberging (www.idgtp.eu).
De Europese richtlijn voor radioactief afvalmanagement (Council Directive 2011/70 Euratom) is in augustus 2013 in de Nederlandse regelgeving geïmplementeerd. Het opzetten van een Nationaal Programma voor een veilig en verantwoord beheer van radioactief afval, en gebruikte splijtstof, is de kern van de verplichtingen onder deze EU-richtlijn. COVRA heeft in opdracht van het Ministerie van EZ een inventarisatie gedaan van het radioactief afval in Nederland en de ontwikkeling hiervan.
Uit deze inventarisatie blijkt, onder andere, dat Nederland een goede infrastructuur heeft voor de verwerking en verwijdering van de verschillende soorten regulier radioactief afval. Voor alle afvalsoorten zijn verwerkings- en verwijderingsroutes beschikbaar. Voor de vaak kleine hoeveelheden niet-standaard afval worden in samenwerking met COVRA op-maat-gesneden oplossingen ontwikkeld. De inventarisatie is in 2015 gepubliceerd met het ontwerp National Programma en te downloaden van de COVRA-website.
In 2015 is het Nederlandse radioactief afvalbeleid, en de uitvoering daarvan, internationaal getoetst. Dit gebeurde in de vijfde review bijeenkomst van de IAEA voor de 'Joint Convention for the safe management of spent fuel and for the safe management of radioactive waste'. Naast Nederland zijn meer dan veertig andere landen lid van deze conventie. In 2015 is de vijfde review bijeenkomst gehouden. Bij deze toetsing werd Nederland gecomplimenteerd het actieve communicatiebeleid van COVRA.

4

RISICOPARAGRAAF

4.1 Management agenda 2015

Risicomanagement is een integraal onderdeel van de dagelijkse bedrijfsvoering. Dit hoofdstuk beschouwt de voorgenomen beleidsmaatregelen nogmaals specifiek vanuit het perspectief van de risicobeheersing.
Elke organisatie wordt geconfronteerd met in- en externe ontwikkelingen die het behalen van de doelstellingen kunnen beïnvloeden. Het effect dat deze onzekerheid heeft op de doelstellingen van de organisatie, is 'risico'. Risico wordt vaak uitgedrukt als een combinatie van de kans dat een gebeurtenis optreedt gecombineerd met het effect van de gebeurtenis op de doelstellingen. Wanneer het effect is dat de doelstellingen niet worden behaald, of dat bij de realisatie van de doelstellingen onaanvaardbare negatieve (bij)effecten optreden, moeten de risico's worden beheerst.

- Risicokader

COVRA onderscheidt daarbij, in aansluiting op het structuur beschreven in de Richtlijnen voor de Jaarrapportgeving, de volgende categorieën:

- Strategische risico's gerelateerd aan de lange termijn doelstellingen,
- Operationele risico's gerelateerd aan de efficiëntie en effectiviteit van bedrijfsprocessen en veiligheid,
- Financiële risico's gerelateerd aan de waardefluctuaties van activa en passiva
- Financiële verslaggevingsrisico's gerelateerd aan de betrouwbaarheid van de financiële rapportage
- Wet – en regelgeving risico's gerelateerd aan ontwikkelingen, naleven en compliance

- Risicoacceptatie

Het kader voor risicobeheersing vormt de risicoacceptatie: de benadering bij het beoordelen en het nemen of vermijden van risico's. Gezien de aard van de werkzaamheden en de extreem lange tijdshorizon waarin COVRA opereert, is acceptatie van risico's in het algemeen laag.

De bereidheid om risico's aan te gaan verschilt per risicocategorie.

Tabel 4.1 Risicoacceptatie

Categorie	Risico acceptatie	Toelichting
Strategisch	Gematigd	COVRA is bereid gematigde risico's te nemen in het ontwikkelen van nieuwe oplossingen voor haar klanten en lange termijn alternatieven voor het haar toevertrouwde afval. Dit wordt ingegeven door COVRA's streven naar robuustheid in haar (zeer) lange termijn perspectief.
Operationeel	Zeer laag	COVRA hanteert als principe dat toegepaste technieken simpel, bewezen, betrouwbaar en robuust zijn. Door de soms hoge stralingsbelasting van afvalsoorten is het niet eenvoudig om reparaties tijdens bedrijf uit te voeren.
Financieel	Zeer laag	COVRA heeft een zeer hoog niveau van interne beheersing waardoor financiële risico's voldoende gemitigeerd worden.
Financiële verslaggeving	Zeer laag	COVRA heeft een zeer hoog niveau van interne beheersing waardoor financiële verslaggevingsrisico's voldoende gemitigeerd worden.
Wet- en regelgeving	Zeer laag	COVRA streeft er naar om te allen tijde te voldoen aan wet- en regelgeving. Met daarbij speciale aandacht voor Veiligheid, Milieu en Beveiliging.

4.2 SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats)

De Sterktes, Zwakheden, Kansen en Bedreigingen kunnen worden samengevat in onderstaande figuur.

Sterkten: 1. Kwaliteit 2. Veiligheid 3. Kennismanagement 4. Transparantie 5. AO/IC 6. Beschikbaarheid	**Zwakten:** 7. Vermogenspositie 8. Personeels-beschikbaarheid
Kansen: 9. Verbrandingsovens 10. Nieuwe afval-verwerkingsroutes	**Bedreigingen:** 11. Beveiligingsrisico's 12. Milieurisico's

Figuur 4.1 SWOT -analyse

Bovengenoemde onderwerpen zijn verweven in de strategie en het beleid van COVRA . De sterkten en kansen zijn meegenomen in de paragrafen van hoofdstuk 3, behalve de AO/IC. De AO/IC wordt in dit hoofdstuk 4.3 Risicobeheersing behandeld. De zwakten en bedreigingen in figuur 4.1 zijn de andere gebieden die dit hoofdstuk behandelen. In de bovenstaande SWOT zijn slechts de belangrijkste risico's opgenomen. De overige risico's worden eveneens in dit hoofdstuk behandeld.

Daarnaast is kwaliteit (onder andere voldoen aan wet- en regelgeving) een van de sterke punten van COVRA, echter dit punt is ook meegenomen in dit hoofdstuk omdat dit aanvankelijk een risico vormt. Door de adequate maatregelen van COVRA is dit een sterk punt geworden.

4.3 Risicobeheersing

Veel risico's (zoals verschillende operationele risico's, lange termijn (milieu)effecten en risico's van ongewone gebeurtenissen met een kleine kans van optreden) worden beheerst doordat deze zijn meegewogen in de technische keuzes voor gebouwen en installaties ('passieve beheersing'). De beheersing daarvan is beschreven in het Veiligheidsrapport en het Milieueffectrapport als onderliggende documenten van de verleende Kewvergunning. Op de beheersing daarvan wordt toegezien door diverse externe instanties. Daarnaast is met het Robuustheidsonderzoek (2013) aangetoond dat de bestaande eisen en veiligheidsmarges voldoende zijn zelfs in het geval van zeldzame of onvoorziene gebeurtenissen.
Beheersing van de overige risico's vindt plaats door risicomanagement te integreren in de processen van de organisatie en door het zekerstellen van de kwaliteit van de organisatie. Dat betekent onder andere: het hebben van de juiste bedrijfsinstallaties, medewerkers, administratieve systeem, interne beheersing (AO/IC), deskundigheid, financiële middelen, en het geoefend zijn, en blijven, voor noodsituaties. In onderstaande tabel wordt dit kort weergegeven voor de verschillend risicocategorieën.

- **Operationeel**

Veiligheid, risicomanagement, MVO en ethiek zijn vaste punten op de management-agenda.
Ontwerprisico's en aanpassingen aan de installaties worden geborgd door gestructureerde risico management methodieken over de gehele levenscyclus van de faciliteiten. De risico's van de operationele uitvoering worden beheerst door een werkvergunningensysteem en veiligheidsanalyses.
In 2015 is er extra aandacht besteed aan het lerend vermogen van de organisatie in het kader van de veiligheidscultuur. COVRA is uniek in Nederland.
Om de ervaringsbasis te verbreden vindt er op gestructureerde, informele basis, uitwisseling van ervaringen met collega-bedrijven in het buitenland plaats.

- **Financiële verslaggevingsrisico's**

De belangrijkste financiële verslaggevingsrisico's zijn als volgt:
- Niet toereikende voorziening voor toekomstige exploitatiekosten.
- Niet toereikende voorziening voor eindberging.
- Niet toereikende voorziening voor dubieuze debiteuren.
- Onjuiste waardering van transitorische posten.

De interne beheersingsstructuur is bij COVRA van zeer hoog niveau. Dit betekent dat eventuele financiële of financiële verslaggevingsrisico's in voldoende mate gemitigeerd worden door interne beheersingsmaatregelen. Voorbeelden van deze interne beheersingsmaatregelen zijn adequate controletechnische functiescheidingen, budgetcontroles, kwartaalrapportages en resultaatanalyses aan de Raad van Commissarissen, een sluitende geld-goederenbeweging waarbij de omzet periodiek wordt aangesloten met het afvalbeheersysteem, per kwartaal aansluiting tussen subadministraties en financiële administratie (salarisadministratie, debiteuren- en crediteurenadministratie), adequate debiteurenbewaking, per kwartaal nauwkeurige analyse van tussenrekeningen en een adequate autorisatiematrix welke aansluit op de gewenste bevoegdheden volgens de statuten. Daarnaast is in 2015 een verbetering in de interne beheersing gerealiseerd door een verbeterde interne controle op memoriaalboekingen. Tevens is in 2015 een belastingcontrole geweest in het kader van horizontaal toezicht. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.
Het zeer hoge niveau van interne beheersing wordt bevestigd door de managementletter van de externe accountant waarin geen noemenswaardige aanbevelingen zijn opgenomen.
Voor de voorzieningen van COVRA betreffende groot onderhoud, toekomstige uitgaven van opslag en eindberging, bestaat een systeem van evaluatie iedere vijf jaar en in 2015 zijn deze voorzieningen conform het evaluatieplan geëvalueerd. De uitkomsten hiervan zijn geaccordeerd door de accountant en verwerkt in boekjaar 2015.

- **Financiële risico's**

De hiervoor genoemde beheersingsmaatregelen hebben ook deels betrekking op het mitigeren van financiële risico's. De belangrijkste financiële risico's zijn:
- Renteverliezen
- Investeringsverliezen bij projecten
- Omzetverlies door wegvallende klanten
- Onjuiste kostenverantwoording

Deze risico's worden naast de adequate interne beheersing voorts afgedekt door monitoring van mogelijke oplossingen voor verhoging van beleggingsresultaten in overleg met de aandeelhouder, adequate projectbewaking bij investeringen alsmede risicoverlegging bij de contractanten (risico bij klanten) dan wel verdiscontering van projectrisico's in contractprijzen (op transparante wijze), langdurige contracten met de belangrijkste klanten waardoor toekomstige omzetten worden gewaarborgd en adequate budgetbeheersing.

- **Wet- & regelgeving**

COVRA heeft een kwaliteitsmanagement systeem dat geaccordeerd is door de externe toezichthouder en dat aansluit bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA.
Er is een ethische code waarin de gedragsregels zijn vastgelegd en er is een vertrouwenspersoon benoemd voor het melden van niet-conforme gebeurtenissen.
COVRA maakt deel uit van de vitale infrastructuur in Nederland. Het COVRA-beleid ten aanzien van Security en de uitvoering hiervan wordt door de externe toezichthouder (ANVS) getoetst. Er zijn strikte toegangsprocedures en veiligheidsscreenings bij vast en tijdelijk personeel en leveranciers. In 2014 en 2015 is specifiek aandacht besteed aan Cyber Security en is het beleid daar waar nodig aangepast.

In de tabel hiernaast wordt dit kort weergegeven voor de verschillend risicocategorieën.

Tabel 4.2 Risicobeheersing

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
Strategie	Beschikbaarheid bedrijfsmiddelen	Veroudering van de bedrijfsmiddelen wat tot uiting komt in extra storingen, verhoogd onderhoud en de soms beperkte beschikbaarheid van reserve onderdelen.	Ontwikkeling van een "Asset Aging Management.	5-jaarlijks
		Aanvullende eisen ten gevolge van nieuwe wetgeving of aanvullende eisen.	Proactieve herinvesteringen.	
		Aanbod van nieuwe afvalstromen of vermindering bestaande.	Heroriëntatie op benodigde middelen in het 5 jaarlijkse beleidsplan.	
	Beschikbaarheid kennis en kunde	COVRA kent een zeer laag personeelsverloop. Dit betekent dat er door pensionering op relatief korte termijn veel ervaren management en leidinggevenden afscheid gaan nemen. De nucleaire sector in Nederland is beperkt waardoor de mogelijk werving van ervaren personeel beperkt is.	Opzet middellange termijn personeel ontwikkelings- en kwalificatie plan.	5-jaarlijks
			Proactieve werving van personeel.	
	Sociale context	De exogene factoren waar COVRA mee te maken heeft, zijn vooral politieke en maatschappelijke factoren. Deze zijn sterk bepalend voor de toepassing van kernenergie in de energieproductie, maar hebben ook hun weerslag op het overige gebruik van radioactieve stoffen, straling en nucleaire technieken.	Voortzetten van het huidige beleid: Open communicatie van de maatschappelijke bijdrage van (medische) nucleaire technologie en de rol van COVRA in het bijzonder.	Jaarlijks
Operationeel	(Nucleair) Ongeval	Storingen, onvoldoende proces beheersing, onvoldoende kennis en ervaring. Menselijk falen. Externe invloeden.	Ontwerp installaties en gebouwen en implementatie van een (lange termijn gerichte) onderhoudssystematiek.	Ieder kwartaal
			In stand hebben van een actieve Bedrijf-Hulp-Verlening organisatie.	
			Voorzien in voldoende opleiding en training volgens een gestructureerd opleidingsplan.	
			Toepassen van een continu verbeterprogramma (lerend vermogen)	

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
	Kriticiteit	Toename aanbod afval met geringe hoeveelheden verrijkt materiaal.	Heldere acceptatie criteria.	Jaarlijks
			Metingen en controles (intern en extern).	Continu
	(Cyber) Security	Staat, terroristen, demonstranten en activisten, ontevreden medewerkers, verwarde personen.	Beveiligingsplan voor COVRA en voor transporten.	Jaarlijks
			Goede arbeidsvoorwaarden aandacht voor medewerkers tevredenheid.	
			Awareness programma	
			Fysieke maatregelen (Defense in Depth)	
Financieel	Renteverlies	COVRA belegt de gelden voor toekomstig groot onderhoud, opslag en eindberging in vastrentende waarden. De rentevoet is historisch laag wat haar weerslag heeft op het financieel resultaat van COVRA.	COVRA belegt over een zeer lange termijn waardoor relatief kortstondige periodes van lage rente opgevangen kunnen worden.	Lange termijn beleggingen (tot 2130)
			Periodieke bespreking van het beleggingsbeleid in samenspraak met de aandeelhouder.	1 keer per jaar tijdens de Algemene Vergadering
	Omzetverlies door wegvallen klanten	COVRA's klanten basis bestaat uit potentieel 1300 klanten waarvan er op jaarbasis 200 – 400 klanten daadwerkelijk afval aanleveren. Hiervan zijn 5 – 6 grote klanten verantwoordelijk voor 80% van de omzet. Wegvallen van een van deze klanten heeft direct weerslag op de bedrijfsresultaten.	Langetermijn-contracten met de grotere klanten. Wegvallen van een grote klant betekent niet dat de afval aanvoer onmiddellijk stopt, waardoor noodzakelijk aanpassingen in de bedrijfsvoering geleidelijk doorgevoerd kunnen worden.	Ca 15-25 jaar contracten
	Investeringsverliezen door projectrisico	Er staan grote investeringsprojecten in de planning. De omvang en complexiteit zijn groter dan de normale projecten binnen de bedrijfsvoering. Hierdoor ontstaat risico op kostenoverschrijdingen en uitloop.	Opzet van speciale project teams met inhuur van externe deskundigen. Onafhankelijke toetsing van resultaten door derden.	Wekelijks overleg projectteams
			Nauwe afstemming met de klanten tijdens ontwikkeling en in de uitvoering.	Maandelijkse afstemming van de ontwikkeling met klanten

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
			Budgetoverschrijdingen worden bekostigd door de contractanten dan wel verdiscontering van projectrisico in de contractprijzen	N.v.t.
Financiële verslaggeving	Ontoereikende voorzieningen	Te lage dotaties aan voorzieningen waardoor deze te laag worden gewaardeerd.	Periodieke evaluatie van voorzieningen voor toekomstige uitgaven.	Jaarlijks
		Onjuiste (memoriaal)boekingen in de financiële administratie.	Periodieke debiteurenbewaking waarbij afstemming met de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt gemaakt.	Ieder kwartaal
			Interne controle op memoriaalboekingen.	Continu
	Onjuiste waardering van transitorische posten	Onjuiste of onvolledige verwerking van de af te wikkelen posten.	Afloopcontrole transitorische posten.	Ieder kwartaal
		-Onjuiste (memoriaal)boekingen in de financiële administratie.	Afstemming met brondocumentatie.	Ieder kwartaal
			Interne controle op memoriaalboekingen.	Continu
Wet- en regelgeving	Veranderende Wet- en regelgeving.	Eisen aan en toezicht op nucleaire installaties worden vaak gebaseerd op kerncentrales. Deze maatregelen worden eventueel via een proportionaliteitsprincipe "graded approach", toegesneden op installaties zonder kernreactor, zoals COVRA. Dit proces kan resulteren in eisen en toezicht dat niet aansluit op de aard van werkzaamheden zoals die bij COVRA plaatsvinden en daarmee resulteren in hogere kosten dan noodzakelijk.	Bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke regelgeving en richtlijnen voor installaties zonder kernreactor. Verduidelijken en uitdragen waar installaties met of zonder kernreactor in de aard van de werkzaamheden verschillen. Opnemen van voldoende flexibiliteit in de (langjarige) contracten om kost effecten op te kunnen vangen.	Continu
	Continuïteit in wet en regelgeving	COVRA neemt afval in opslag voor 100 jaar op basis van dan geldende voorschriften en inzichten. Verandering in wet- en regelgeving met terugwerkende kracht kan potentieel tot grote hoeveelheden off-spec afval leiden. Aanpassing kan achteraf alleen tegen hoge kosten.	Opstellen van heldere en duidelijke acceptatie criteria, waarbij rekening gehouden wordt met internationale ervaringen.	Jaarlijks

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
			Introductie van standaard verpakkingen en verwerkingstechnieken. Bijdragen aan een stabiel en consistent afval beleid in Nederland.	
	Vergunning verlening	Eind 2013 heeft COVRA een revisie van haar Kew-vergunning aangevraagd. Groepen in de samenleving grijpen dit aan om de ontwikkeling van de Nucleaire sector in Nederland als geheel ter discussie te stellen.	Een vergunningsaanvraag van hoge kwaliteit indienen.	5-jaarlijks beperkt 10-jaarlijks volledig
			De maatschappelijke functie van COVRA in dienst van de gehele Nederlandse samenleving blijven benadrukken in open communicatie.	Continu

5

TOEKOMSTPARAGRAAF

5.1 Investeringen

COVRA is ontworpen om voor langere tijd afval te ontvangen en tijdelijk op te slaan. Het terrein is hiervoor uitgelegd. Dit betekent dat van tijd tot tijd nieuwe opslagruimte gerealiseerd moet gaan worden. Naast de uitbreiding van het HABOG en nieuwbouw VOG2 zal binnen de tijdshorizon van deze planperiode de nieuwbouw LOG2 aan de orde komen. Voor de uitvoering van deze projecten, die geen onderdeel vormen van de standaard COVRA activiteiten, zal een beroep gedaan worden op tijdelijke externe experts en waar nodig toetsing door derden worden uitgevoerd, in nauw overleg met de meest betrokken stakeholders. De ervaring leert dat voor alle bovengenoemde projecten rekening gehouden moet worden met een engineering

en vergunningen proces van minimaal 2 jaar.
De verwachte investeringen zijn in onderstaand investeringsprogramma opgenomen:

Tabel 5.1 Investeringsbegroting

MVA- post (>€250.000)	EUR (geschat)	Start project	Verwachte oplevering
HABOG plus *)	65.000.000	2016	2018
VOG2 *)	28.000.000	2015	2017
LOG2	20.000.000	2018	2019
Mobiele cementeerinstallatie (MCI)	1.500.000	2014	2016
Vloeistofscheidingsinstallatie	500.000	2013	2016
Nieuwbouw vloeistof- en kadaverovens	5.000.000 – 75.000.000	2017	2019
HABOG automatisering *)	3.000.000	2011	2016
ICT infrastructuur	400.000	2015	2017
T&L nieuwbouw (incl O&S werkplaats)	600.000	2017	2018
Infrastructuur nieuwe afvalroutes (400l, verval)	450.000	2016	2018
Opvolging robuustheidstest en verzekerings- upgrades	300.000	2016	2017
Vergunningsstudies (10EVA tec.)	250.000	2019	2020
Integrale revisie persinstallatie	250.000	2016	2016
Terugneembaarheid HRA afval	450.000	2016	2018
Criticiteitsmaatregelen Molybdeenafval	550.000	2016	2018

*) Externe financiering, niet op COVRA balans

5.2 Personeelsbezetting

Zoals in hoofdstuk 3.7 is aangegeven heeft COVRA komende periode te maken met vergrijzing, en verhoogde eisen vanuit de toezichthouders en veranderende wet- en regelgeving waardoor een gewenste FTE-stijging van toepassing is.
De verwachte FTE-ontwikkeling, waarmee met bovenstaande factoren rekening is gehouden, voor de komende 5 jaren is als volgt:

Tabel 5.2 Verwachte FTE-ontwikkeling 2015-2020

Afdeling	2016	2017	2018	2019	2020
Directie	1	1	1	1	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	4	5	5	5	5
Controle en zorg	11,6	12,6	12,6	12,6	12,6
Administratie en financiën	4	4	4	4	4
Personeelszaken	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Facilitaire dienst	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Bedrijfsvoering LMRA en beveiliging	18	18,5	18,5	18,5	18,5
Bedrijfsvoering HRA en beveiliging	5	5	5	5	5
Onderhoud en systemen	11	11	11	11	11
Transport en logistiek	2	2	2	2	2
TOTAAL	59,9	62,4	62,4	62,4	62,4

5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is

De omzet wordt grotendeels bepaald door een aantal grote klanten met wie langlopende contracten zijn afgesloten in 2015. Deze contractomzet over 2015 is 88% van de totale omzet over 2015. Ook voor komende jaren is het grootste deel van de omzet derhalve gewaarborgd. De overige 12% omzet over 2015 betreffen de omzet ophaaldiensten (10%) en overige bedrijfsopbrengsten (2%).
In de in 2015 afgesloten langlopende contracten zijn naast de tarieven per ton ook vaste bijdragen per jaar voor de exploitatie afgesproken, waardoor het omzetverloop voor 2016 tot en met 2020 een stabieler beeld zal laten zien. De omzet ophaaldiensten over 2016 is lager dan over 2017 tot en met 2020 omdat Urenco geen afval zal aanleveren in 2016, echter zij zal wel een eenmalige bijdrage ad EUR 10,9 miljoen voor de toekomstige kosten VOG2 betalen. Deze bijdrage wordt voorts aan de voorziening voor toekomstige uitgaven gedoteerd. Voor de bepaling van de hoogte van het bedrijfsresultaat zijn de hoogten van dotaties aan en vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten en eindberging van belang. De dotaties zijn mede-afhankelijk van de ingekomen afvalstromen, bijdragen van klanten volgens contracten, het doelvermogen eindberging en de vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten zijn vastgelegd in het nieuwe voorzieningenplan 2015. De mutaties in deze voorzieningen hebben daarmee een relatief voorspelbaar karakter. Naar verwachting zijn de dotaties in 2017 tot en met 2020 jaarlijks tussen EUR 13-14 miljoen en de dotatie in 2016 wegens extra bijdragen volgens contracten EUR 16,5 miljoen. Jaarlijks zal er in 2016 tot en met 2020 naar verwachting tussen EUR 7,8 miljoen en 8,5 miljoen vrijvallen ten gunste van de exploitatie.
Het renteresultaat is minder voorspelbaar en is afhankelijk van de mogelijkheden binnen het beleggingsmandaat. Aan het Ministerie van Financiën is het verzoek gedaan voor een ruimer beleggingsmandaat zodat de mogelijkheid bestaat tot betere beleggingsresultaten.

5.4 Onderzoek & ontwikkeling

COVRA volgt het afvalaanbod, de politieke, de maatschappelijke en de internationale ontwikkelingen. Met deze kennis kan COVRA tijdig inspelen op veranderingen. Zo werkt COVRA aan grotere verpakkingen, vervalopslag en fungeert ze als intermediair voor andere afvalverwerkers in binnen- en buitenland. De daarbij vergaarde kennis wordt weer ten dienste van de afvalproducenten en belanghebbenden ingezet. In 2016 zullen nieuwe mensen worden aangenomen voor deze ontwikkelingsactiviteiten.
Ontmanteling en buitengebruikstelling van nucleaire objecten en inrichtingen is een speciaal aandachtsgebied waar COVRA actief kennis zal opdoen om haar klanten te kunnen ondersteunen en om zelf een coördinerende rol te gaan spelen. Met name COVRA's overzicht over de gehele afvalketen zal waarde toevoegen.
OPERA
Na een periode van langdurige opslag in gebouwen zal het dan nog radioactieve deel van het afval moeten worden opgeborgen in een eindberging. Het beleid is er op gericht dat dit na 2130 operationeel wordt. Juist omdat dit nog ver in de toekomst ligt, moet daaraan nu reeds worden gewerkt. Onderzoek naar eindberging is nodig voor het vaststellen van afvalacceptatiecriteria (disposability), voor de lange termijn financiering en de onderbouwing van het Nederlands beleid. COVRA zal bij de kosten voor dit onderzoek door middel van een opslag op de afvaltarieven bij de afvalproducenten in rekening brengen. Het OPERA-onderzoek wordt betaald door de overheid en EPZ. Meer dan 20 onderzoeksinstellingen in binnen- en buitenland leveren een bijdrage aan het onderzoek. De meeste OPERA-onderzoeksprojecten loopt door tot midden 2016. Daarna zal de safety case worden opgesteld, waarin de resultaten worden gebundeld en een routekaart wordt opgesteld voor toekomstig onderzoek.
COVRA coördineert het Nederlands onderzoek naar eindberging en zal dit, na het lopende programma OPERA, ook blijven doen. Leidend bij een vervolg op het huidige onderzoeksprogramma is de routekaart. Een goede samenwerking tussen COVRA, andere afvalorganisaties en de wetenschappelijke wereld (kennisgemeenschap) helpen bij het in stand houden van de benodigde kennis op de lange termijn.
Als al het radioactief afval in ondergrondse eindberging is gebracht en er geen nieuw radioactief afval meer ontstaat in de samenleving, zullen de overige COVRA-faciliteiten ontmanteld moeten worden.
Deze ontmanteling zal op zijn vroegst pas ver in de volgende eeuw plaatsvinden. Het nemen van verantwoordelijkheid, ook voor deze ontmanteling, betekent dat een ontmantelingsplan en een fonds beschikbaar moeten zijn. Het aanwezige plan heeft instemming van de minister van EZ en is onderdeel van het veiligheidsrapport.

Getekend door de Directie, Nieuwdorp, 15 april 2016

Ir. J. Boelen

B - RAAD VAN COMMISSARISSEN

6.1 VERSLAG 2015

Hierbij biedt de Raad met dit rapport de Aandeelhouder het jaarrapport 2015 met daarin de jaarrekening 2015 aan. Het jaarrapport is opgesteld door de directie. Het rapport is besproken met de directie en de externe accountant. De discussies die in dat verband gevoerd zijn hebben de Raad ervan overtuigd dat aan alle voorschriften en eisen van governance en transparantie zijn voldaan. De Raad heeft het jaarrapport 2015 in haar vergadering van 15 april 2016 goedgekeurd. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze verklaring is toegevoegd aan de jaarrekening.
De Raad stemt in met het voorstel van de directie om het resultaat van het boekjaar 2015, ad € 1,5 miljoen negatief ten laste te brengen van de algemene reserve. De Raad adviseert de aandeelhouder om de jaarrekening vast te stellen en aan de directie decharge te verlenen voor het gevoerde beleid en dat aan de Raad van Commissarissen decharge wordt verleend voor het gehouden toezicht.
In het kader van MVO zijn naast de jaarrekening ook een aantal Key Performance Indicators (KPI's) en de toepassing van het Global Reporting Initiative (GRI) versie 4 gecontroleerd door de externe accountant. Deze heeft beoordeeld of het jaarrapport een betrouwbare en toereikende weergave vormt in overeenstemming met de richtlijnen van het GRI. Het resultaat van deze beoordeling is opgenomen in het jaarrapport. De Raad spreekt zijn waardering uit voor het behaalde niveau.

De belangrijkste zaken die in 2015 aan de orde zijn geweest in de bijeenkomsten van de Raad worden hierna kort behandeld.

Opslagcapaciteit & operationele infrastructuur

De uitbreiding van opslagcapaciteit voor hoogradioactief afval en voor verarmd uranium is een belangrijke activiteit voor de komende jaren. De noodzakelijke voorbereidingen voor de vergunningswijziging met inbegrip van de milieueffectrapportage zijn een belangrijk aandachtsgebied. De daartoe noodzakelijk revisie van de Kernenergiewet-vergunning is in januari 2015 definitief geworden en na een Raad van State procedure in november 2015 onherroepelijk geworden. In 2015 is een aanvang gemaakt met de bouwwerkzaamheden voor het nieuwe opslag gebouw voor verarmd uranium. De Raad heeft zich ter plaatse op de hoogte laten brengen van de projectvoortgang en uitvoering.

Contracten portfolio

In 2015 is er speciaal aandacht geweest voor de opzet, uitwerking en lange termijn financiële consequenties van de af te sluiten langjarige leveringscontracten met grote ontdoeners van radioactief afval zoals Urenco, ECN/NRG en RID. De Raad is akkoord gegaan met de door de directie voorgestelde commerciële en technische condities van deze contracten.
Om mogelijke belangen conflicten te vermijden heeft de heer van der Hagen (Decaan TU Delft en lid van de Raad van Toezicht van ECN) niet deelgenomen aan de discussies die de contractuele afspraken met RID (TU Delft) en ECN/ NRG aangaan.

Studiereis Fins eindbergingsprogramma

De Raad en directie hebben in 2015 een meerdaags bezoek gebracht aan het Finse onderzoeksprogramma voor eindberging in combinatie met een bezoek aan de opslag voor laag- en middelradioactief afval. Hoewel het Finse programma opslag in ondergrondse granietformaties omvat (voor Nederland wordt gedacht aan opslag in ondergrondse klei of

zoutlagen en is de realisatie van een eindberging voorzien rond 2030) zijn er veel raakvlakken op het gebied van publieksparticipatie, project opzet en onderzoeksomvang te constateren.

Strategie-ontwikkeling

Tijdens studiereis is er tijd vrijgemaakt om in een open discussie tussen directie en de Raad, maatschappelijke, technische en organisatorische ontwikkelingen te bespreken en de contouren van de daaruit volgende bedrijfspositionering uit te werken.
De strategie, positionering en organisatiemodel is door de directie uitgewerkt in het zogenaamde Blauwe Boekje, hetgeen door de Raad is besproken en goedgekeurd. De uitwerking van de strategie door de directie, na consultatie van de aandeelhouder, is verder neergelegd in een 5 jaren beleidsplan 2015 - 2020, dat door de Raad intensief met de directie is besproken. Een publieksversie hiervan zal in 2016 beschikbaar komen.

Organisatie

COVRA beschikt over een goed geoutilleerde maar ook compacte organisatie.
Er is uitgebreid aandacht geweest voor veiligheid en ARBO zaken. In het bijzonder heeft de Raad aandacht besteed aan de nadere uitwerking van de in 2014 ingezette verdere verbetering van het Veiligheidscultuur programma. De veiligheidsrapportages werden gedetailleerd besproken. Er hebben zich geen veiligheid, beveiliging, straling of milieu incidenten en ongevallen voorgedaan.

Financiën

Op financieel gebied is er, naast het toezicht op de resultaten van de normale bedrijfsvoering, specifiek aandacht besteed aan de ontwikkelingen in het beleggingsbeleid en de financiële consequenties van het veranderend wetgevend kader.
De directie heeft, in nauw overleg met de Raad, een proces ingezet om gezamenlijk met de aandeelhouder te zoeken naar een zo optimaal mogelijk beleggingsbeleid. De Raad heeft dit onderwerp ook ter sprake gebracht in haar bespreking met de Aandeelhouder.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De integratie van jaarrekening met de MVO-rapportage maakt dat dit laatste onderwerp structureel aan bod komt. Met genoegen heeft de Raad geconstateerd dat COVRA in haar rapportage versie 4 heeft toegepast, waarbij de inbreng van COVRA's belanghebbenden expliciet haar weerslag heeft.

Overleg

De voltallige Raad heeft viermaal gezamenlijk met de directie regulier vergaderd. Daarnaast is er extra vergaderd over de voortgang van het contracten portfolio. Eenmaal heeft overleg plaatsgevonden met de Ondernemingsraad.
Een delegatie van de Raad heeft afzonderlijk van de directie met de Aandeelhouder gesproken over lopende ontwikkelingen. Met de externe accountant is er tweemaal per jaar overleg en heeft een pre-audit overleg plaatsgevonden.
De voorzitter van de Raad heeft regelmatig contact onderhouden met de directeur.

Samenstelling Raad van Commissarissen

Per 1 juli 2015 is de heer van Geel herbenoemd als commissaris van de vennootschap voor een periode van 4 jaar.
In de profielschets van de Raad is onder andere opgenomen dat deskundigheid wordt gewaarborgd op de terreinen: industrie en bedrijfsvoering; financiën en economie; politiek en overheid; nucleaire techniek en wetenschap. De samenstelling van de Raad, zittingstermijn, hoofd en nevenfuncties en de primaire aandachtsvelden per lid zijn aangegeven in bijgevoegd kader. Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Zelfevaluatie

De Raad heeft een zelfevaluatie over haar functioneren uitgevoerd en daarin ook de directie betrokken. Daarbij zijn punten van aandacht naar voren gekomen die ook tot verdere versterking van het onderlinge overleg en begrip zullen bijdragen. De Raad is de overtuiging toegedaan dat ze een hecht en professioneel toezicht uitoefent.

Beloningsbeleid directie

De functie kenmerkt zich door ongedeelde eindverantwoordelijkheid voor beleid en bedrijfsvoering; voor veiligheid van personeel en omgeving in ruime zin; bestendigheid tegen afbreukrisico's; stralingsdeskundigheid die ook wordt ingebracht in nationale en internationale gremia; zakelijk inzicht en commerciële vaardigheden passend bij de rol van COVRA.

De bestuurder ontvangt een vaste beloning zonder variabele of prestatie afhankelijke componenten. Gelet op de positie van COVRA wordt het niet passend geacht om de beloning afhankelijk te doen zijn van financiële, milieu of maatschappelijke doelstellingen. Deze dienen allen, en altijd, optimaal te worden behaald in de context van het overheidsbeleid ten aanzien van radioactief afval.

Het functioneren van de bestuurder is door een commissie van de Raad met de bestuurder geëvalueerd en de Raad spreekt haar grote waardering uit voor de inzet, professionaliteit en behaalde resultaten van de directie.

De Raad van Commissarissen spreekt zijn erkentelijkheid uit voor de inzet van directie en medewerkers in 2015.

Namens de Raad van Commissarissen,

Ir. J.J. Verwer,
President Commissaris

15 april 2016

6.2 SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN & DIRECTIE

Raad van Commissarissen

Ir. J.J. Verwer (1941)

Aandachtgebied: Algemeen bestuur en bedrijfsvoering
President-commissaris.
Benoeming in juli 2009.
Herbenoeming in juli 2013.
Lopende termijn tot 1 juli 2017.
Nationaliteit: Nederlandse.

Voormalig CEO van Eon-Benelux N.V.
Relevante nevenfuncties:
- voorzitter Elektrorisk.
- lid Raad van Commissarissen Warmtebedrijf Rotterdam.
- adviseur Nauta Dutilh.
- lid stuurgroep Nintes.
- diverse lidmaatschappen non-profit organisaties.

Drs. J. Lintjer (1943)

Aandachtgebied: Financiën en economie
Lid
Benoeming in 2009.
Herbenoeming in 2010.
Herbenoeming in 2014.
Lopende termijn tot 1 juli 2018.
Nationaliteit: Nederlandse.

Voormalig vicepresident van de Asian Development Bank.
Voormalig directeur financieringen van het ministerie van Financiën en plaatsvervangend Thesaurier-Generaal.

Relevante nevenfuncties:
- lid Raad van Advies Allseas.
- lid Raad van Advies Plan Nederland.
- voorzitter Philippines-Netherlands Business Council.

Drs. P.L.B.A. van Geel
(1951)

Aandachtgebied: Politiek en overheid, informatietechnologie
Lid
Benoeming in juli 2011.
Herbenoeming in juli 2015.
Lopende termijn tot 1 juli 2019.
Nationaliteit: Nederlandse.

Oud-staatssecretaris ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Voormalig voorzitter CDA Tweede Kamerfractie.

Relevante nevenfuncties:
- voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Kentalis.
- voorzitter Nederlandse vereniging Frisdranken, Waters, Sappen.
- lid Raad van Commissarissen Goede Doelen Loterij.
- voorzitter Raad van Toezicht Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.
- lid Raad van Commissarissen Luchtverkeersleiding Nederland.
- voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Energiefonds Overijssel.

Prof. Dr. Ir. T.H.J.J. van der Hagen (1959)

Aandachtgebied: Nucleaire techniek en wetenschap
Lid
Benoeming in 2012.
Lopende termijn tot 1 juli 2016.
Nationaliteit: Nederlandse.

Decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen van de Technische Universiteit Delft.
Voormalig directeur van het Reactor Instituut Delft van de Technische Universiteit Delft.

Relevante nevenfuncties:
- lid van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie.
- lid van de TNO Strategische Adviesraad Energie.
- voorzitter van de Raad van Commissarissen van HollandPTC.
- lid van de Programmaraad van ADEM (Advanced Dutch Energy Materials).
- lid van de Raad van Toezicht van ECN en NRG.

Directie

Ir. J. Boelen
- 1960

Statutair directeur
In dienst per 1 november 2013.
Benoeming tot directeur per 1 januari 2014.
Lopende termijn tot 31 december 2017.
Nationaliteit: Nederlandse.

Relevante nevenfuncties: geen

C - JAARREKENING 2015

De jaarrekening 2015 geeft een overzicht van de financiële situatie van COVRA. Het bestaat uit de balans per 31 december 2015, de winst- & verliesrekening over 2015, een toelichting op beide, het kasstroomoverzicht en overige gegevens.

BALANS PER 31 DECEMBER 2015
(na resultaat bestemming) in duizenden EURO's

	Toelichting	31-dec-15		31-dec-14	
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1		**20.334**		19.378
Vlottende activa					
Voorraden	2	**521**		502	
Vorderingen	3	**8.686**		11.348	
Liquide middelen	4	**197.765**		167.797	
			206.972		179.647
			227.306		199.025
Eigen vermogen					
Geplaatst kapitaal	5	**3.600**		3.600	
Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)					
Overige reserve	6	**30**		30	
	7	**326**		1.844	
			3.956		5.474
Voorzieningen	8		**217.589**		183.744
Kortlopende schulden					
Kortlopende schulden	9		**5.761**		9.807
			227.306		199.025

WINST- & VERLIESREKENING OVER 2014
in duizenden EURO 's

	Toelichting		2015		2014
Netto omzet:	10				
Netto omzet		**41.501**		16.176	
Overige bedrijfsopbrengsten		**3.388**		2.982	
			44.889		19.158
Bedrijfskosten:					
Salarissen en sociale lasten	11	**4.420**		4.647	
Afschrijvingen materiële vaste activa	12	**2.220**		2.167	
Overige bedrijfskosten	13	**33.089**		7.888	
			39.729		14.702
Bedrijfsresultaat			**5.160**		4.456
Financiële baten en lasten	14		**-6.678**		-5.958
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			**-1.518**		-1.502
Belastingen			**0**		0
Resultaat na belastingen			**-1.518**		-1.502

KASSTROOMOVERZICHT
in duizenden EURO's

	Toelichting	2015		2014	
Bedrijfsresultaat			**5.160**		4.456
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen	12		**2.220**		2.167
- veranderingen in werkkapitaal					
• toename voorraden	2	**-19**		-35	
• afname vorderingen	3	**2.662**		-1.963	
• afname kortlopende schulden	9	**-4.046**		1.417	
- veranderingen in voorzieningen					
• dotaties aan voorzieningen	8-14	**34.835**		7.766	
• onttrekkingen aan voorzieningen	8	**-8.324**		-5.806	
			25.108		1.379
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			**32.488**		8.002
Ontvangen interest	14	**657**		1.039	
Betaalde interest		**-1**		-1	
			656		1.038
Kasstroom uit operationele activiteiten			**33.144**		9.040
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen in materiële vaste activa	1	**-4.726**		-2.066	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1	**1.550**		287	
Uitgaven uit hoofde van beleggingen in financiële vaste activa		**0**		0	
Ontvangsten uit hoofde van beleggingen in financiele vaste activa		**0**		6.675	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			**-3.176**		4.896
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			**0**		0
Aflossingen van langlopende schulden		**0**		0	
Betaald dividend		**0**		0	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			**0**		0
Netto kasstroom in 2015			**29.968**		13.936
Liquide middelen begin van het jaar			**167.797**		153.861
Liquide middelen einde van het jaar	4		**197.765**		167.797

TOELICHTING OP DE BALANS EN DE WINST- & VERLIESREKENING

Algemeen

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. is statutair gevestigd te Middelburg. De vennootschap oefent haar werkzaamheden uit vanaf het adres Spanjeweg 1 (havennummer 8601) te Nieuwdorp (Industrieterrein: Vlissingen-Oost).

Activiteiten

De activiteiten van de vennootschap bestaan uit het verwerven, inzamelen, bewerken, verwerken, tijdelijk en duurzaam bewaren en verwijderen van radioactief afval direct of indirect afkomstig van houders met een vergunning krachtens de Kernenergiewet en mede daarvoor in aanmerking komend afval een en ander binnen het beleid van de Rijksoverheid.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarrapportgeving en heeft als grondslag historische kosten.
Het systeem van verantwoording van de opbrengsten is gebaseerd op het in een kalenderjaar geaccepteerde afval. De daarvoor aan de leveranciers van afval in rekening gebrachte bedragen dienen ter dekking van de directe- en indirecte kosten, die thans tot uitgaven leiden, zowel als ter dekking van de kosten die deels pas in de (soms verre) toekomst tot uitgaven leiden. Voor deze laatste categorie is uitgegaan van geraamde bedragen. De tarief elementen voor de toekomstige uitgaven worden aan de gelijknamige voorzieningen toegevoegd.

Continuïteit

Als gevolg van de onzekere situatie op de financiële markten en de dalende rente blijft de groei van het eindbergingsfonds achter bij de gestelde doelen. Dit veroorzaakt negatieve verwachte resultaten over de komende jaren. De beleggingen dienen tot 2130 met een gemiddelde reële rente van 2,3% te groeien teneinde het doelvermogen te kunnen realiseren. Er is overleg gaande met de aandeelhouder over het te voeren beleggingsbeleid. In 2014 is in opdracht van de directie, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouder een onderzoek gestart naar het beleggingsbeleid, de verwachting is dat medio 2016 besluitvorming zal volgen.
Door de hierboven genoemde negatieve beleggingsresultaten zal COVRA, bij blijvend lagere renteopbrengsten en ongewijzigd beleid, naar verwachting ultimo 2016 een negatief eigen vermogen laten zien. COVRA heeft geen extern vreemd vermogen en haar cash flow en liquiditeitspositie is fors positief. De onderhandelingen over nieuwe langlopende contracten voor de belangrijkste afvalstromen (molybdeen vloeistof, hoogradioactief afval en U_3O_8) zijn in 2015 afgerond waardoor een stabiele omzetverwachting is ontstaan.
Bovenstaande in ogenschouw nemende is het management van mening dat de going-concern veronderstelling gewaarborgd is.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Voor een toelichting op de niet hier separaat vermelde posten wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

Algemeen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij in het hierna volgende anders is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van aanschaffing- of voortbrengingskosten onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingen vangen aan op het moment van gereed melding of ingebruikname.

Ontvangen doelsubsidies worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa.
In verband met de lange periode waarbinnen de terreinen niet alternatief kunnen worden aangewend, wordt eveneens op terreinen afgeschreven.
Ten aanzien van de overige bedrijfsmiddelen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- meet- en automatiseringsapparatuur 3,3-10 jaar
- intern transportmateriaal 4 jaar

- kantoorinrichting en overige inventarissen 3,3-5 jaar
- auto's 4 jaar

Voorraden

De voorraden hulpmaterialen voor de opslag zijn gewaardeerd volgens de fifo-methode tegen aanschaffingskosten of lagere netto opbrengstwaarde. Deze lagere netto opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Voorzieningen

- **Algemeen**

De berekeningsgrondslagen en uitgangspunten die aan de voorzieningen ten grondslag liggen worden eens in de 5 jaar herzien. In 2015 zijn de voorzieningen geëvalueerd. Hierbij zijn alle variabelen en de uitgangspunten beoordeeld. In onderstaande tabel zijn de conclusies en aanpassingen in de variabelen en uitgangspunten opgenomen.

Voorziening	Variabele	Omvang oud	Omvang nieuw
Eindberging	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Doelvermogen	EUR 2 mrd	EUR 2 mrd
	Jaardotatie	3.281.000	4.065.000 (pp 2015)
	Eenmalige dotatie 2015	9.684.000	9.684.000 (pp 2015)
	Datum eindberging	2130	2130
	Bandbreedte	25%	25%
HABOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	0	3.606.000 (pp 2015)
	Eenmalige dotatie 2015	12.238.000	12.238.000 (pp 2015)
	Vrijval per jaar	2.476.000	5.416.000 (pp 2015)
	Bandbreedte	10%	10%
VOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	3.010.000	3.594.000 (pp 2015)
	Vrijval per jaar	95.000	2.199.000 (pp 2015)
	Bandbreedte	10%	10%
LOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	102.000	85.000 (pp 2015)
	Vrijval per jaar	138.000	184.000 (pp 2015)
	Bandbreedte	10%	10%
COG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Vrijval per jaar	38.000	70.000 (pp 2015)
Onderhoudsvoorzieningen	Inflatie	geen	1,9%
	Jaardotatie	1.381.000	1.554.000 (pp 2015)

Bij de berekening van de voorziening eindberging is vanwege een aantal onzekere factoren in de uitgangspunten van deze berekening alsmede de extreem lange tijdshorizon waarop deze betrekking heeft, een bandbreedte aangehouden van 25% ten opzichte van het doelvermogen van € 2 miljard. Om dezelfde reden is een bandbreedte aangehouden van 10% voor de overige voorzieningen.

- **Voorziening toekomstige uitgaven vast radioactief afval (eindberging)**

De voorziening toekomstige uitgaven vast afval betreft de uitgaven van de uiteindelijke definitieve verwijdering van het afval (eindberging) en heeft betrekking op zowel laag- en middelradioactief afval als hoogradioactief afval. Deze voorziening dient ter dekking van de kosten die voor een deel pas in de verre toekomst tot uitgaven leiden. Gezien de aard van de kosten wordt met geraamde grootheden gewerkt, zowel wat betreft bedragen als werkwijze en capaciteit. Aangezien de Rijksoverheid voor de diverse mogelijkheden voor eindberging nog geen definitief standpunt heeft bepaald, moet door de vennootschap met voorlopige kostenramingen worden gewerkt. De basis voor deze kostenramingen vormen de studie die de Commissie Opberging Radioactief Afval (CORA) in de periode 1996-2000 heeft uitgevoerd en internationale kostenramingen (Finland, Zweden en Zwitserland), geschaald naar de Nederlandse afvalinventaris. Als vervolg hiervan zijn in 2009 voorbereidingen gestart voor het Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval, OPERA. Actualisatie van de kostenramingen is één van de onderwerpen in dit onderzoeksprogramma. OPERA wordt gefinancierd door overheid en elektriciteitssector. COVRA treedt op als coördinator van dit programma.

- **Voorziening toekomstige uitgaven overig radioactief afval**

De voorziening voor vloeibaar afval is gebaseerd op de geraamde uitgaven van verwerking in de verbrandingsinstallatie voor organische vloeistoffen of verwerking via een biologische/chemische reiniging voor ander vloeibaar afval.
Voorziening toekomstige uitgaven LOG
De Laag- en middelradioactief afval Opslag Gebouwen (LOG) veroorzaken uitgaven ook nadat ze volledig zijn gevuld en afgeschreven. Voor de direct aanwijsbaar te maken uitgaven is een voorziening gevormd. De jaarlijkse onderhoudsuitgaven, grootschalige renovaties en vaste lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

- **Voorziening toekomstige uitgaven COG**

Voor uitgaven van het in opslag houden en de uiteindelijke verwijdering van calcinaat is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:
- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het COG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering en afvoer
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het COG is gevuld.

De jaarlijkse onderhoudsuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

- **Voorziening toekomstige uitgaven VOG**

Voor uitgaven van het in opslag houden van verarmd uranium is eveneens een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:
- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het VOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering voordat eindberging mogelijk is
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het VOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt.

De jaarlijkse onderhoudsuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

- **Voorziening toekomstige uitgaven HABOG (Hoogradioactief Afval Behandeling- en Opslag Gebouw)**

Voor uitgaven van het in opslag houden van hoog radioactief afval is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:
- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het HABOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- beheers-uitgaven voor de actieve exploitatie periode (tot 01-01-2030)
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het HABOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt (de passieve exploitatieperiode).

De jaarlijkse uitgaven worden ten laste van de voorziening gebracht.

- **Voorziening groot onderhoud**

Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het afvalverwerkingsgebouw (inclusief machines en installaties), het kantoorgebouw en de infrastructuur is een voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een 30-jarig onderhoudsplan. Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het HABOG is een aparte voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een schatting van de onderhoudsuitgaven in de komende 100 jaar. Voor beide voorzieningen geldt dat de uitgaven voor groot

onderhoud aan deze voorzieningen worden onttrokken en dat de voorziening jaarlijks wordt op-gerent/ opgehoogd op basis van 1,9% inflatie.

- **Voorziening uitgestelde beloningen**

De voorziening uitgestelde beloningen betreft de verplichtingen ingevolge jubileum uitkeringen (25 jaar), alsmede een toegezegde diensttijduitkering bij pensionering. De voorziening is op contante waarde gewaardeerd.

Netto omzet

De netto omzet betreft de, aan de ontdoeners van radioactief afval, in rekening gebrachte bedragen op grond van de thans verrichte en in de toekomst te verrichten diensten ter zake van in 2015 geaccepteerd afval.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen de interne en aan derden betaalde kosten voor het inzamelen en het verwerken van afval, alsmede de kosten voor het transport, de verbruikte hulpmaterialen bij opslag, de salariskosten en de afschrijvingen op materiële vaste activa. Daarnaast is rekening gehouden met de in 2016 of later nog te maken kosten voor de verwerking in de eigen installaties van het in 2015 al opgehaalde afval.

Pensioenen

COVRA heeft een pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan een pensioenuitvoerder. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. COVRA heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioenuitvoerder, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. De afschrijving op de gebouwen, terreinen, machines en installaties voor het laag- en middelradioactief afval wordt berekend volgens de lineaire methode.
De modules van het VOG worden afgeschreven op basis van ingebruikname en vulgraad. De overige bedrijfsmiddelen worden lineair afgeschreven.

Vennootschapsbelasting

De vennootschap is niet vennootschapsbelastingplichtig.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KAS-STROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Investeringen en desinvesteringen in materiële vaste activa worden verantwoord onder de belegging- en investeringsactiviteiten. De afschrijvingen worden gerekend tot de operationele activiteiten. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Financiële instrumenten

- **Valutarisico**

COVRA N.V. kent geen valutarisico, transacties vinden plaats in euro's.

- **Renterisico**

De vennootschap kent geen rentedragende vorderingen of schulden. Renteontwikkelingen spelen echter een grote rol. De voorzieningen worden thans opgerent met 2,3% (langjarig rente gemiddelde). De actuele renteontwikkelingen in de toekomst kunnen echter een grote impact hebben op het realiseren van het benodigde doelvermogen. Tenminste iedere vijf jaar wordt een rente-toets uitgevoerd.

- **Kredietrisico**

COVRA N.V. kent beperkte kredietrisico's omdat zaken gedaan worden met betrouwbare partijen. Periodiek vindt er toetsing plaats op de inbaarheid van vorderingen. Ultimo 2015 is een beperkte voorziening voor oninbaarheid gevormd.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN DE BALANS

in duizenden EURO's

1. Materiële vaste activa

Een gecomprimeerd overzicht van de mutaties in de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	terreinen/ bedrijfsgebouwen en machines/ installaties *	overige bedrijfsmiddelen	Activa in aanbouw	Totaal
Stand per 1 jan. 2015				
Aanschafwaarde	49.080	7.855	2.217	59.152
Afschrijving	34.416	5.358	0	39.774
Boekwaarde	14.664	2.497	2.217	19.378
Mutaties in 2015:				
Investeringen	0	1.439	3.287	4.726
Af: desinvestering	0	0	-1.550	-1.550
Af: afschrijvingen	-1.389	-831	0	-2.220
Boekwaarde per 31 dec.2015	13.275	3.105	3.954	20.334
Stand per 31 dec. 2015				
Aanschafwaarde einde boekjaar	49.080	9.294	3.954	62.328
Afschrijving einde boekjaar	35.805	6.189	0	41.994
Boekwaarde	13.275	3.105	3.954	20.334

*) Vanwege het toerekenen van een aandeel in terreinen/bedrijfsgebouwen aan de machines/installaties worden de terreinen/gebouwen en machines/installaties niet separaat weergegeven.

2. Voorraden

Deze post betreft de voorraden emballage en hulpmaterialen voor opslag van afval in de opslaggebouwen.

3. Vorderingen

Handelsdebiteuren	**5.625**	**7.482**
Nog te factureren omzet	2.550	2.755
Nog te ontvangen rente/vooruitbetaalde bedragen	511	1.111

De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. Op de debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht van € 170.000 (2014: € 169.000).

4. Liquide middelen

Hieronder zijn begrepen deposito's en spaarrekeningen ten bedrage van € 100,5 miljoen, deze staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

5. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 18 miljoen, waarvan is geplaatst en gestort € 3,6 miljoen.

6. Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)

Op 8 mei 2002 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden, waarbij o.a. de denominatie van de aandelen in het kapitaal van de Vennootschap is gewijzigd van gulden in euro. Voor het hieruit ontstane verschil is een niet uitkeerbare reserve gevormd ad
€ 30.000 als bedoeld in artikel 67a, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

7. Overige reserve

	2015	2014
Saldo begin boekjaar	1.844	3.346
Resultaat verdeling	-1.518	-1.502
Saldo einde boekjaar	326	1.844

8. Voorzieningen

	Stand 01-jan-15	Rente 2015	Dotatie 2015	Onttrekking/ Vrijval 2015	Stand 31-dec-15
Toekomstige uitgaven:					
• vast radioactief afval	68.391	2.940	13.749	0	85.080
• overig radioactief afval	96	4	9	12	97
• LOG	4.806	208	85	184	4.915
• COG	3.681	159	0	70	3.770
• VOG	40.331	1.733	3.594	2.199	43.459
• HABOG	53.226	2.290	15.844	5.416	65.944
• Groot onderhoud	13.045	0	1.554	443	14.156
• Uitgestelde beloningen	168	0	0	0	168
	183.744	7.334	34.835	8.324	217.589

Bij een continuering van de huidige uitgangspunten wordt een doelvermogen voor de eindberging bereikt van € 1,8 miljard wat binnen de gestelde bandbreedte valt (zie toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening). Daarnaast loopt COVRA een renterisico, zie hiervoor de toelichting in de grondslagen.

9. Kortlopende schulden

	2015	2014
Schulden aan leveranciers	1.116	1.081
Omzetbelasting	628	2.827
Loonheffing en sociale premies	127	146
Overige schulden inzake:		
• Verplichtingen bouw HABOG	1.464	2.513
• Overige verplichtingen	2.426	3.240
	5.761	9.807

- **Niet uit de balans blijkende rechten & verplichtingen**

COVRA heeft een service-contract afgesloten met Canon d.d. 16 april 2012 voor de duur van 5 jaar voor de kopieermachines. De kosten hiervan per jaar zijn € 5.000. Daarnaast heeft COVRA in 2015 een onderhoudscontract afgesloten met Canberra per 1 januari 2016 voor de duur van 3 jaar. De kosten hiervan per jaar zijn € 4.300.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN WINST- EN VERLIES-REKENING
in duizenden EURO's

10. Netto omzet
De omzet betreft de aan leveranciers in rekening gebrachte bedragen wegens het inzamelen, bewerken, bewaren en verwijderen ter zake van in 2015 geaccepteerd radioactief afval, alsmede bijdragen voor de exploitatie en diverse omzet.

	2015	2014
Ophaaldiensten:		
Vast afval	3.167	3.040
Vloeibaar afval	126	300
Beton containers	371	390
Molybdeen afval	3.212	2.576
U3O8	7.559	6.715
Overig	635	574
	15.070	13.595
Bijdragen exploitatie:		
GCO exploitatie HABOG	11.568	1.968
RID exploitatie HABOG	1.382	58
ECN exploitatie HABOG	8.972	261
Bijdragen exploitatie HABOG	3.775	-
Urenco exploitatie VOG	734	294
	26.431	2.581
Subtotaal netto omzet	41.501	16.176
Overige bedrijfsopbrengsten:		
Bijdrage stichtingskosten VOG	664	664
Rente bouw VOG	33	66
Transportkosten DV70 containers	2.092	1.693
Project advies	73	267
Uitlenen personeel	450	183
Overige	76	109
	3.388	2.982
Totale netto omzet	44.889	19.158

11. Salarissen en sociale lasten
Dit betreft de in 2015 betaalde salarissen, pensioenpremies en premies sociale lasten.

Ultimo 2015 waren 58 werknemers in dienst van de vennootschap (2014: 59). Alle medewerkers waren werkzaam in Nederland.

	2015	2014
Salarissen	**3.412**	3.495
Sociale lasten	**494**	593
Pensioen premies	**514**	559
Totaal	**4.420**	4.647

- **Bezoldiging directie & Raad van Commissarissen**

De periodiek betaalde beloning voor de directie bedroeg :

	2015	2014
Basissalaris	**156**	147
Sociale lasten	**12**	12
Pensioen premies	**27**	30

In de sociale lasten over 2014 heeft een bedrag van € 1.111,- betrekking op de toegepaste crisisheffing. Voor 2015 is deze crisisheffing vervallen. De compensatie van de aanpassing in de pensioenbijdrage naar aanleiding van het Witteveenkader ad € 9.200 is verantwoord onder de pensioenbijdrage. De bezoldiging van de commissarissen beliep in totaal € 69.000. De bezoldiging van de president-commissaris was € 21.000 en van de overige drie leden gezamenlijk € 48.000.

12. Afschrijvingen materiële vaste activa

	2015	2014
AVG	**434**	414
LOG	**236**	236
VOG	**664**	664
Kantoor/voorlichting	**255**	256
Bedrijfsautomatisering	**55**	66
Overige vaste activa	**576**	531
Totaal	**2.220**	2.167

13. Overige bedrijfskosten

	2015	2014
Opslag	**245**	246
Verwerking	**587**	650
Transport & Logistiek	**161**	97
Transport kosten DV70	**2.042**	1.693
HABOG	**743**	1.014
Onderhoud & Systemen	**666**	631
Voorzieningen	**26.511**	1.960
Directie	**30**	57
Administratie & Financiën	**31**	132
Facilitaire Dienst	**204**	175
Controle & Zorg	**230**	244
Beleid & Voorlichting	**-52**	-74
Huisvesting	**406**	418
Overige kosten	**1.285**	645
Totaal	**33.089**	7.888

14. Financiële baten & lasten

	2015	2014
Rente deposito's Ministerie van Financiën	**2**	266
Overige rente baten	**655**	773
Rente lasten	**-1**	-1
Rente toegerekend aan voorzieningen	**-7.334**	-6.996
Totaal	**-6.678**	-5.958

OVERIGE GEGEVENS

in duizenden EURO's

In de statuten is de volgende bepaling opgenomen inzake winst:

Artikel 21:
De winst dient geheel te worden gereserveerd, tenzij de Algemene Vergadering (AV) anders beslist.

Resultaat verdeling

Onttrekking aan de Algemene reserve	
Resultaat boekjaar	-1.518

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Commissarissen op 15 april 2016.

Vastgesteld in de Algemene Vergadering op 15 juni 2016.

Directie COVRA N.V.	Raad van Commissarissen
Ir. J. Boelen Directeur	Ir. J.J. Verwer President commissaris
	Drs. P.L.B.A. van Geel
	Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen
	Drs. J. Lintjer

Publicatiedatum 22 juni 2016

TOETSING & CONTROLE

Sinds 2010 zijn het traditionele directieverslag, het MVO-verslag en de jaarrekening in één jaarrapport geïntegreerd. Hiervoor is gekozen omdat MVO een integraal onderdeel vormt van de bedrijfsvoering.

Naast de controle van de jaarrekening door PwC Accountants die resulteert in een controleverklaring bij de Jaarrekening, is daarom ook een assurance-opdracht gegeven voor het MVO-verslag zoals opgenomen in het verslag van de Directie. Deze assurance-opdracht geeft een beperkte mate van zekerheid met betrekking tot het MVO-verslag en resulteert in een assurance-rapport.

Daarnaast heeft de externe accountant tevens beoordeeld of het jaarrapport is opgesteld in overeenstemming met de GRI G4 richtlijn. De GRI is een niet-gouvernementele organisatie die wereldwijd standaarden ontwikkelt voor maatschappelijke jaarrapportgeving. In de bijlage is ook de GRI toetsingstabel opgenomen. Daarin is aangegeven waar en hoe invulling wordt gegeven aan diverse door GRI benoemde onderwerpen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2015 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. te Middelburg ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2015;
- de winst-en-verliesrekening over 2015; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Ref.: e0378054

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag
T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het verslag van de directie, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het verslag van de directie en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het verslag van de directie en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Den Haag, 25 april 2016
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2015 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit het volgende:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarverslag

Aan: de directie van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

De directie van COVRA N.V. heeft ons gevraagd een beperkte mate van zekerheid over het in het jaarverslag opgenomen maatschappelijk jaarverslag 2015 te verschaffen. Naar onze mening vervult deze opdracht een rationeel doel zoals door de directie van COVRA N.V. toegelicht in het Voorwoord.

Onze conclusie

Op basis van onze beoordelingswerkzaamheden en de ontvangen informatie concluderen wij dat met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie in het maatschappelijk jaarverslag 2015, zoals opgenomen in de hoofdstukken 1 tot en met 3, ons niets is gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat het maatschappelijk jaarverslag geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van het beleid van COVRA N.V. ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in het verslagjaar, in overeenstemming met de verslaggevingscriteria van COVRA N.V.

Onze conclusie dient gelezen te worden in de context van de rest van dit rapport.

Waar we assurance over verschaffen

Wij hebben het in dit jaarverslag opgenomen maatschappelijk jaarverslag 2015, zoals opgenomen in de hoofstukken 1 tot en met 3 (hierna: het maatschappelijk jaarverslag), van COVRA N.V. te Middelburg beoordeeld. In het maatschappelijk jaarverslag legt COVRA N.V. verantwoording af over de maatschappelijke prestaties in 2015.

Het maatschappelijk jaarverslag omvat een weergave van het beleid van COVRA N.V. betreffende maatschappelijk verantwoord ondernemen en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied gedurende 2015. De reikwijdte van het maatschappelijk jaarverslag is door de directie toegelicht in paragraaf 2.3 'Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance'.

Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van COVRA N.V. en het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de informatie opgenomen in het maatschappelijk jaarverslag. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelings-werkzaamheden is daarom ook lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij controle-werkzaamheden.

Ref.: e0378054

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag
T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

De basis van onze conclusie

Professionele en ethische standaarden

Wij hebben onze beoordeling van het maatschappelijk jaarverslag verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3810N, Assuranceopdrachten inzake maatschappelijke verslagen (hierna: Standaard 3810N). Onze verantwoordelijkheden onder deze standaard zijn nader toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheid' van dit rapport.

Wij zijn onafhankelijk van COVRA N.V., in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en overige relevante onafhankelijkheidsvereisten in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en overige relevante vereisten.

Beperkingen bij het onderzoek

In het maatschappelijk jaarverslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en ramingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst kunnen afwijken en daarom onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in het maatschappelijk jaarverslag.

Verslaggevingscriteria

COVRA N.V. heeft haar verslaggevingscriteria ontwikkeld op basis van de G4 Richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI). Deze zijn, samen met gedetailleerde informatie over de verslaggevingsreikwijdte, -processen en -methoden toegelicht in hoofdstuk 2 in de paragrafen 2.2 'Afbakening en reikwijdte' en 2.3 'Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance' van het jaarverslag. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor onze conclusie te geven.

Begrip van verslaggevings- en meetmethodes

De informatie waarop deze opdracht betrekking heeft dient te worden gelezen in de context van de verslaggevingscriteria. COVRA N.V. is verantwoordelijk voor de selectie en toepassing van deze criteria. Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van niet-financiële informatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten en in de tijd beïnvloed worden.

Onze assuranceaanpak

Materialiteit

Wij passen materialiteitsniveaus toe tijdens de planningsfase en hebben deze niveaus opnieuw beoordeeld tijdens onze opdracht. Deze helpen ons in het vaststellen van de aard, tijdigheid en omvang van onze werkzaamheden en bij het beoordelen van het effect van geconstateerde afwijkingen op de gepresenteerde informatie, zowel individueel als geaggregeerd. Op basis van ons professionele oordeel hebben wij specifieke materialiteitsniveaus bepaald voor elk onderdeel van de duurzaamheids-informatie. Bij het beoordelen van onze materialiteitsniveaus hebben wij de relevantie van informatie voor zowel stakeholders als de organisatie in ogenschouw genomen, op basis van de door COVRA N.V. uitgevoerde materialiteitsanalyse.

Onze werkzaamheden

Wij zijn vereist onze beoordeling zodanig te plannen en uit te voeren dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat het maatschappelijk jaarverslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze belangrijkste werkzaamheden bestonden uit:

- het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de branche, relevante maatschappelijke thema's en kwesties, relevante wetten en regels en de kenmerken van COVRA N.V.;
- het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door het management, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het jaarverslag;
- het beoordelen of de duurzaamheidsinformatie is opgesteld in overeenstemming met de G4 Richtlijnen van GRI;
- het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het maatschappelijk jaarverslag en het uitvoeren van interne controles op de gegevens in het maatschappelijk jaarverslag;
- het beoordelen van de interne en externe documentatie, in aanvulling op interviews, om vast te stellen of de informatie in het maatschappelijk jaarverslag voldoende is onderbouwd;
- het analytisch evalueren van data en trends.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van de directie

De directie van COVRA N.V. is verantwoordelijk voor het opstellen van het maatschappelijk jaarverslag in overeenstemming met de verslaggevingscriteria van COVRA N.V., inclusief het identificeren van stakeholders en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de directie gemaakte keuzes met betrekking tot de reikwijdte van het maatschappelijk jaarverslag en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in hoofdstuk 2 in paragraaf 2.2 'Afbakening en reikwijdte' van het jaarverslag.

De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als zij noodzakelijk acht om het opstellen van het maatschappelijk jaarverslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten.

Onze verantwoordelijkheid

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig Standaard 3810N is het onze verantwoordelijkheid een conclusie over het maatschappelijk jaarverslag 2015 te geven. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en onze beoordeling zodanig plannen en uitvoeren dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat het maatschappelijk jaarverslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van het oordeel van de accountant, inclusief de analyse van risico's op materiële afwijkingen in het maatschappelijk jaarverslag als gevolg van fraude of fouten. Tijdens deze risicoanalyses neemt de accountant de voor het opstellen van het maatschappelijk jaarverslag relevante interne beheersingsmaatregelen in overweging, om geschikte werkzaamheden te kunnen ontwikkelen. Deze hebben niet tot doel een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen van COVRA N.V. te verstrekken. Een assuranceopdracht gericht op het verstrekken van een beperkte mate van zekerheid richt zich ook op het evalueren van de geschiktheid van het gehanteerde verslaggevingsraamwerk en de redelijkheid van schattingen gemaakt door management, evenals de beoordeling van de gehele presentatie van het maatschappelijk jaarverslag.

Den Haag, 25 april 2016
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

BIJLAGEN

Bijlage 1	Afkortingen- & Begrippenlijst
Bijlage 2	Toelichting op de afval stromen & emissies
Bijlage 3	Stakeholdersdialoog
Bijlage 4	GRI-Tabel

BIJLAGE 1 AFKORTINGEN- & BEGRIPPENLIJST

Afval, radioactief	een radioactieve stof kan door de minister van Economische zaken of de ondernemer als radioactieve afvalstof worden aangemerkt, indien voor deze stof geen gebruik of product- of materiaalhergebruik is voorzien door de minister of door de ondernemer en de stof niet wordt geloosd
ALARA	as low as reasonably achievable
Alfastraling	de minst doordringende ioniserende straling van de drie meest voorkomende stralingssoorten (α, β en γ). Een α-deeltje bestaat uit twee neutronen en twee protonen
Arbo	arbeidsomstandigheden
AVG	laag- en middelradioactief afvalverwerkingsgebouw
Bètastraling	door atoomkernen uitgezonden elektronen bij een radioactief vervalproces
Becquerel (Bq)	eenheid van radioactiviteit, ter grootte van 1 atoomkernmutatie (desintegratie) per seconde. Symbool = Bq kBq = 10^3Bq MBq = 10^6Bq GBq = 10^9Bq TBq = 10^{12}Bq PBq = 10^{15}Bq
Cao	collectieve arbeidsvoorwaarden overeenkomst
Canister	een stalen vat voor hoogradioactief afval
COG	container opslaggebouw
Conditionering	het in een matrix (beton) opsluiten van radioactief afval
COVRA N.V.	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.
Dosis	fysische grootheid die de geabsorbeerde energie per massa-eenheid aangeeft in Joule per kilogram; de eenheid is gray (Gy)
Dosistempo	het quotiënt van de dosis en een bepaalde tijdsduur
Effectieve dosis	geeft een maat voor het gezondheidsrisico ten gevolge van de te ontvangen straling; de eenheid is Sievert (Sv)
EZ	het ministerie van Economische zaken
Emissie	uitstoot/lozing van vergunningsplichtige bestanddelen.
EPZ	N.V. Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland
EU	Europese Unie
Gammastraling	energierijke elektromagnetische straling met zeer kleine golflengte, die door veel soorten radioactieve atoomkernen uitgestraald wordt
Geconditioneerd	zie conditionering
GRI	Global Reporting Initiative
GS-R-3	IAEA-veiligheidsrichtlijn voor managementsystemen voor installaties en activiteiten
HABOG	hoogradioactief afval behandelings- en opslaggebouw
HEU	high enriched uranium
HFR	hoge fluxreactor te Petten
HOR	hoger onderwijsreactor te Delft
HRA	hoog radioactief aval en bestraalde splijtstof
IAEA	Internationaal Atoom Energie Agentschap
INES	International Nuclear and Radiological Event Scale
KAM-zorg	kwaliteit, arbo en milieuzorg
KCB	Kerncentrale Borssele
Kosmische straling	straling die direct of indirect van bronnen buiten de aarde afkomstig is
KPI	kritische prestatie-indicator
Kriticiteit	toestand van splijtbaar materiaal waarin een zichzelf onderhoudende nucleaire kettingreactie plaatsvindt
LEU	low enriched uranium
LMRA	laag- en middelradioactief afval
LOG	laag- en middelradioactief afval opslaggebouw
MDA	minimaal detecteerbare activiteit
MER	milieueffectrapportage (het rapport)
mer	milieueffectrapportage (de procedure)
MTR-2	container voor transport van hoogradioactief afval
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen

MWh	Megawattuur is een eenheid voor arbeid. Het is de hoeveelheid stroom die in een uur geproduceerd kan worden door een generator met een capaciteit van een megawatt (MW)
NORM	naturally occuring radioactive material
NRG	Nuclear consultancy and Research Group
NSS	Nuclear Security Summit
OECD/NEA	organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling/ nucleair energie agentschap
OPERA	Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval
OPLA	Commissie OPslag te LAnd
Radionuclide	nuclide dat radioactief is, d.w.z. spontaan zonder invloed van buitenaf vervalt onder uitzending van straling
RI&E	risico-inventarisatie & -evaluatie
RID	Reactor Instituut Delft
Risico	risico wordt in het algemeen, en in het bijzonder bij kwantitatieve risicovergelijkingen, gedefinieerd als het product van de omvang van de schade (welke gevolgen), en de frequentie van optreden (hoe vaak komt het ongeval voor)
ROC	regionaal opleidingscentrum
RvC	Raad van Commissarissen
Sievert (Sv)	eenheid van effectieve dosis
	mSv = 10^{-3} Sv
	µSv = 10^{-6} Sv
VOG	verarmd uranium opslaggebouw
VOG2	2e nog te bouwen verarmd uranium opslaggebouw
VR	veiligheidsrapport
WATEC	Waste Technical Committee van de IAEA

BIJLAGE 2 TOELICHTING OP DE AFVAL STROMEN & EMISSIES

B2.1 Toelichting op de afvalstromen

- **Aanvoer radioactief afval**

Aanvoer radioactief afval in colli van 2011 tot 2015

Type afval	2015	2014	2013	2012	2011
LMRA te verwerken	1.927	2.162	1.685	2.078	2.899
LMRA 200-ltr geconditioneerd	75	100	146	51	87
LMRA 1000-ltr geconditioneerd	0	1	0	61	0
NORM calcinaat	0	0	0	22	36
NORM verarmd uranium	496	426	581	403	477
HRA splijtstof	1	1	2	0	2
HRA verglaasd afval	0	28	0	28	0
HRA afval (niet warmteproduce-rend)	40	0	68	0	88

- **Verwerking**

Volumereductiefactor bij persen van 2011 tot 2015

Jaar	2015	2014	2013	2012	2011
Factor	2,2	2,2	2,3	2,5	2,4

Hoeveelheid LMRA verwerkt van 2011 tot 2015

	2015	2014	2013	2012	2011
Vloeibaar afval (colli)	0	8	289	119	71
Molybdeen afval (colli)	100	46	23	92	51
Telpotjes (colli)	219	0	0	0	0
Slib (colli)	0	0	55	38	60
Persbaar afval (colli)	2.580	1.796	1.828	2.468	2.796
Bronnen (colli)	183	133	124	184	144
Divers afval (colli) [incourant + inzetters]	107	286	78	131	568
Afvalwater gereinigd (m^3)	37,1	98,6	70,6	87	68
Vloeistof verbrand (m^3)	0	0	3,6	0	6,4
Kadaverafval verbrand (boxen)	0	21	0	0	0
Vloeibaar molybdeen afval gecondi-tioneerd (m^3)	4,5	2,0	4,5	5,2	0
Na verwerking ontstaan:					
200-litervaten	609	460	473	541	666
1000-litervaten	63	34	145	85	17

- **Opslag**

Opgeslagen radioactief afval per categorie in m^3 in 2011 – 2015

Categorie	2015	2014	2013	2012	2011
A	1.661	1.595	1.525	1.490	1.425
B	5.250	5.230	5.198	5.159	5.080
C	2.937	2.859	2.836	2.686	2.586
D	1.055	1.042	1.013	1.000	979
Totaal in LOG	10.903	10.726	10.572	10.335	10.070
Afval in containers (COG)	6.545	6.545	6.545	6.573	5.968
Verarmd uranium	14.077	12.341	10.850	8.817	7.406
Totaal LMRA	31.525	29.612	27.967	25.724	23.444
Warmteproducerend verglaasd afval	40,3	40,3	35,3	35,3	30,2
Splijtstof	6,8	6,6	6,4	6,0	6,0
Metallisch afval [let op CSD-C]	50,8	43,9	43,9	31,7	31,7
Niet warmteproducerend verglaasd afval	0,4	0	0	0	0
Totaal HRA	98,2	90,8	85,6	73	67,9

B2.2 Toelichting op de emissies

Radiologische emissies vanuit AVG en HABOG

	Alpha		Beta/gamma		$^3H/^{14}C$	
	hoeveel-heid	% limiet	hoeveel-heid	% limiet	hoeveel-heid	% limiet
Emissie naar lucht vanuit AVG	0,3 kBq	0,1	205,5 kBq	<0,01	2,70 GBq	0,5
Emissie naar lucht vanuit HABOG	<MDA	0	<MDA	0	1,74 GBq	2,2
Lozing naar Westerschelde	18,2 kBq	0,05	12,9 MBq	0,01	0,28 GBq	0,03
Edelgasemissies naar lucht vanuit het HABOG	7,5 GBq	1,3				

Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet

	2015	2014	2013	2012	2011
Hoeveelheid [µSv/j]	32,9	28,6	27,8	13,1	1,6
% Limiet	82	72	69	33	4

Jaarvracht lozingen op de Westerschelde van 2011 tot 2015

		2015	2014	2013	2012	2011
Stof	gram	75,7	234	169	167	151
Monocylische aromatische kool-waterstoffen (MAK)	gram	0,02	0,2	0,1	0,1	0,1
Extraheerbare organische chloor-koolwaterstoffen (EOCl)	gram	0,06	0,2	0,2	0,9	0,2
Chemisch zuurstofverbruik (CZV)	kg O_2	4,6	19,7	10,3	13	12
Kwik	gram	0,05	0,06	0,02	0	0,04
Cadmium	gram	0,01	0,09	0,07	0,03	0,02
Zware metalen (ZM)	gram	2,5	14,0	5,8	13,4	3,8

Emissie van vluchtige organische stoffen	2015	2014	2013	2012	2011
Vluchtige organische stoffen (kg)	42,7	43,1	50	43	19

Bron van de emissie van vluchtige organische stoffen is het ventilatiesysteem

Jaarvracht rookgasemissies		2015	2014	2013	2012	2011
HCl	kg	-	0,7	0,2	-	0,6
NO_x	kg	-	32,0	130,0	-	298,9
SO_2	kg	-	25,4	0,0	-	5,0
CO	kg	-	27,3	0,1	-	4,2
Vluchtige organische stoffen	kg	-	8,9	1,0	-	5,6

BIJLAGE 3 STAKEHOLDERSDIALOOG

Stakeholders	Hoe COVRA de stakeholders actief betrekt	Beleidsthema	Verwachtingen	Effect op beleid COVRA
Werknemers	Dagelijks contact, opleidingen, OR, vakbond, vertrouwenspersoon, personeelsbijeenkomsten	Gezondheid, personeel en organisatie, veiligheid, voldoen aan wet- en regelgeving, onderzoek en ontwikkeling	Veilige werkplek, baanzekerheid, ontwikkelingsmogelijkheden, goede arbeidsomstandigheden en –voorwaarden	Tevredenheids-onderzoeken, beoordelingsprogramma, Blauwe boekje, organisatiemodel
Klanten	Dagelijks contact, workshops	Continuïteit en beschikbaarheid, transparantie en communicatie, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging	Voldoende beschikbare opslag, verantwoordelijke opslag, kostenefficiency	Bouw nieuwe opslaggebouwen, nieuwe contracten met grootste klanten, ontwikkeling nieuwe afvalroutes en –mogelijkheden, OPERA-programma.
Omgeving	Dagelijkse contacten, bezoeken en bijeenkomsten, lokale media	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Verantwoord ondernemen, betrokkenheid, veilige omgeving	Bijdrage aan culturele activiteiten, faciliteren van onderwijs, openstellen van ruimtes voor bijeenkomsten
Aandeelhouder	Wekelijkse correspondentie, periodieke informatie-aanlevering, twee – maandelijkse bijeenkomsten	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Continuïteit, beleggings-mandaat, normrendement, verantwoord ondernemen, veilig ondernemerschap	Transparantie verslaglegging volgens GRI, inhoud geven aan het deelnemingenbeleid, normrendement
Toezichthouders	Gezamenlijke deelname aan internationale conferenties, halfjaarlijks overleg op beleids- en directieniveau, kennisondersteuning	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Transparantie over activiteiten, betrokkenheid, veilig ondernemerschap	Kwartaalrapportages volgens vergunning, inpassen van beleid en regelgeving in intern organisatiestructuur, OPERA-programma
Raad van Commissarissen	Minimaal 4 keer per jaar overleg, periodieke informatie-aanlevering	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie, kennismanagement / onderzoek & ontwikkeling, gezondheid/ personeel/organisatie	Continuïteit, voldoende beschikbare opslag, verantwoord ondernemen, kostenefficiency, transparantie over activiteiten, veilig ondernemerschap	Beleidsplan 2015-2020, Blauwe Boekje, jaarlijks ondernemingsplan

BIJLAGE 4 GRI-TABEL

GRI-tabel COVRA - Core		
GRI Code	Indicator	Verwijzing
Strategie en analyse		
G4-1	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie	Verslag van de directie, p.1-39
Organisatieprofiel		
G4-3	Naam van de organisatie	COVRA N.V.
G4-4	Voornaamste merken, producten en/of diensten	De organisatie, p.1
G4-5	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	Nieuwdorp, Vlissingen-Oost
G4-6	Het aantal landen waar de organisatie actief is	Nederland
G4-7	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	De organisatie, p.5
G4-8	Afzetmarkten	Nederland, p.1+p.4
G4-9	Omvang van de verslaggevende organisatie	De organisatie, p.3
G4-10	Samenstelling medewerkersbestand	Beleidsthema's (3.7 Gezondheid, personeel en organisatie), p.22-23
G4-11	Werknemers onder een collectieve arbeidsovereenkomst	Alle medewerkers vallen binnen de eigen cao, p.23
G4-12	Omschrijving van de toeleveringsketen van de organisatie	De organisatie, p.3-4
G4-13	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode	Geen
G4-14	Uitleg over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie	Risicobeheersing, p.31-36
G4-15	Extern ontwikkelde economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten, principes die door de organisatie worden onderschreven	Het kwaliteitsmanagement systeem is geaccordeerd door de externe toezichthouder en sluit aan bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA.
G4-16	Lidmaatschappen van verenigingen (zoals branchevereningingen) en nationale en internationale belangenorganisaties	Werkgeversverenigingen (VNO-NCW en BZW), industriegroep Midden Zeeland, Ondernemers vereniging Borsele, Nucleair Nederland, Netherlands Nuclear Society, Nederlandse Vereniging voor Stralingshygiene, kennis Infrastructuur Nucleaire Technologie (penningmeester), Technologieplatform Implementation Geological Disposal (stuurgroep),Club of Agencies (voorzitter), European Repository Development Organisation (vice voorzitter), Association for Regional and International underground Storage.

Materiële onderwerpen en afbakening		
G4-17	Overzicht van alle ondernemingen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen en die niet onder dit verslag vallen.	Geen
G4-18	Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag en hierbij gehanteerde uitgangspunten	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.2 Afbakening en reikwijdte), p.9
G4-19	Materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.4 Materialiteitsanalyse), p.10
G4-20	Afbakening per materieel onderwerp binnen de organisatie	COVRA biedt diensten aan die het sluitstuk vormen in de keten van gebruik van radioactieve stoffen in de samenleving. Hiermee beslaat COVRA een onderdeel van een bredere keten. Meer specifiek is de afbakening per materieel onderwerp de volgende: - Alle materiele onderwerpen (beveiliging van de bedrijfslocatie, voldoen aan wet en regelgeving, transparantie, continuïteit en ongevallen & schade) vallen primair binnen de organisatie qua afbakening. Dit laat echter onverlet dat onderwerpen als bijvoorbeeld transparantie en ongevallen & schade ook buiten de organisatie een impact (kunnen) hebben. Zo kunnen ongevallen binnen de organisatie in potentie ook een impact hebben op de directe omgeving. Transparantie is primair gericht om duidelijk en open te communiceren met de omgeving.
G4-21	Afbakening van de materiële onderwerpen buiten de organisatie	Zie G4-20
G4-22	Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering	Geen
G4-23	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslaggevingsperiodes ten aanzien van reikwijdte en afbakening	In het jaarrapport 2015 wordt voor het eerst conform de GRI-G4 richtlijnen gerapporteerd. De gerapporteerde gegevens zijn gebaseerd op een consultatie met interne en externe belanghebbenden.
Overleg met belanghebbenden		
G4-24	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.4 Materialiteitsanalyse), p.10
G4-25	Uitgangspunten voor de inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Maatschappelijk verantwoord ondernemen p.8-10
G4-26	Wijze waarop belanghebbenden worden betrokken	Maatschappelijk verantwoord ondernemen p.8-10 en Bijlage 3 Stakeholdersdialoog p.72
G4-27	Belangrijkste onderwerpen en vraagstukken die uit het overleg met belanghebbenden naar voren zijn gekomen	Maatschappelijk verantwoord ondernemen p.8-10 en Bijlage 3 Stakeholdersdialoog p.72
Verslaggevingsprofiel		
G4-28	Verslaggevingsperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft	2015

G4-29	Datum van het meest recente vorige verslag	30 maart 2015
G4-30	Verslaggevingscyclus	Jaarlijks
G4-31	Contactpersoon voor vragen over het verslag of de inhoud daarvan	Voor algemene vragen, suggesties of opmerkingen kunt u via Ir. j. Boelen contact met opnemen (E: info@covra.nl; T: 0113-616666)
G4-32	GRI-toepassingsniveau en GRI-tabel	Core
G4-33	Beleid met betrekking tot assurance	Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarrapport, p.62-65
Bestuursstructuur		
G4-34	De bestuursstructuur van de organisatie	1.5 Juridische structuur & zetel, 1.6 Corporate governance
Ethiek en integriteit		
G4-56	Beschrijving van de door de organisatie gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen, zoals een gedragscode	1.6 Corporate governance, p.5
Economische prestaties		
G4-EC1	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd	Beleidsthema's (3.8 Financiën), p.25-28
Materiële indicatoren die COVRA rapporteert volgens GRI		
Continuïteit		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	COVRA bewaart radioactief afval ten minste honderd jaar. Een lange termijn perspectief gericht op continuïteit is derhalve essentieel. Met het oog daarop kiest COVRA nu en in de toekomst voor eenvoudige, robuuste en bewezen ontwerpen van structuren, systemen en componenten. De afdeling Financiële Analyse & Controle ziet toe op de financiële gezondheid van de organisatie. Zij rapporteert en adviseert hierover periodiek aan de directie. De directie is op haar beurt verantwoordelijk voor de sturing van de organisatie en het behoud van de continuïteit. Zie 3.8 Financiën, p. 25-28. De afdelingen LMRA en HRA zien toe op het ontvangen en veilig beheren van radioactief afval tot aan de eindberging. Het onderhouden van systemen, installaties, machines en overige voorzieningen speelt hierin een belangrijke rol. De afdelingen dienen tevens toe te zien op voldoende opslagcapaciteit waarvan de eindeverantwoordelijkheid bij de directie ligt. Zie 3.2 Continuïteit en beschikbaarheid, p. 13-16.

Voldoen aan wet-en regelgeving		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	De zorg voor radioactief afval is aan strenge regels gebonden. Die regels zijn vastgelegd in de Kernenergiewet en de daarvan afgeleide Ministeriële Besluiten en Regelingen. COVRA houdt streng in de gaten dat ze voldoet aan alle wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning. De afdeling Controle & Zorg ziet erop toe op het beheren, monitoren, controleren en evalueren van eisen die voortkomen uit de Kernenergiewet en andere wetten en regels. Beleidsthema's (3.1 Voldoen aan wet- en regelgeving – kwaliteit en milieu), p. 11-13
G4-SO8	Monetaire waarde van significante boetes en aantal niet-monetaire sancties	Geen boetes; waarde = EUR 0.
Overige materiële indicatoren die COVRA rapporteert, maar die niet rechtstreeks in GRI terugkomen		
Beveiliging bedrijfslocatie		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Radioactief materiaal kan gebruikt worden om schade aan te richten, bijvoorbeeld door terroristische groeperingen. Maar ook individuen gaan soms, bedoeld en onbedoeld, onvoorzichtig om met radioactieve materialen. De beveiliging bij COVRA voorkomt dat. COVRA zorgt dat de processen, materialen en apparaten niet door onbevoegden beïnvloed worden. Ook bewaakt COVRA de integriteit, beschikbaarheid en exclusiviteit van haar informatie, informatiedragers en –systemen. COVRA traint medewerkers geregeld op dit onderwerp. Daarnaast monitort COVRA het aantal beveiligingsincidenten. Beleidsthema's (3.5 Beveiliging) p.19-20 Jaarrapport
-	Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten	Geen te rapporteren incidenten = 0

Transparantie		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Het onderwerp straling en radioactiviteit roept bij veel mensen afwijzende reacties op. COVRA heeft als doelstelling het in alle openheid, tijdig geven van duidelijke informatie aan belanghebbenden over alle relevante activiteiten. Communicatie en transparantie zijn in het ontwerp van de gebouwen en het terrein meegenomen. Zo laat COVRA bezoekers zoveel mogelijk van de verwerking en opslag van het afval zien. Ook vormen communicatie en transparantie een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Door het geven van voorlichting en het organiseren van rondleidingen haalt COVRA de buitenwereld naar binnen en informeert COVRA geïnteresseerden over radioactief afval. Ook draagt COVRA actief bij aan lesprogramma's en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek. De afdeling communicatie is verantwoordelijk voor activiteiten op dit gebied. Onder haar taken valt bijvoorbeeld (1) het verschaffen van inzicht en kennis op het gebied van veilig beheer van radioactief afval, (2) het positioneren van COVRA als dé betrouwbare beheerder en het kennisinstituut voor radioactief afval (lokaal, nationaal en internationaal), en (3) communiceren met klanten en andere belanghebbenden. Beleidsthema's (3.3 Transparantie en communicatie) p. 16-18 Jaarrapport

Ongevallen en schade		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Veilige opslag moet worden gegarandeerd voor minstens 100 jaar. Een termijn die uitgaat boven normale garantietermijnen. COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Wanneer er toch een ongeval plaatsvindt, blijven de gevolgen beperkt door de toepassing van actieve en passieve meervoudige veiligheidsvoorzieningen. De afdeling Onderhoud en Systeembeheer zorgt voor continuïteit van de bedrijfsvoering door de systemen,installaties en machines beschikbaar te houden en op tijd te vervangen. De veiligheidscultuur start met het regelmatig uitvoeren van risico-inventarisaties en -evaluaties. Uitkomsten daarvan en meldingen van incidenten en ongevalsmeldingen worden in een multidisciplinair overleg (het Operationeel Storingsoverleg) behandeld. De daaruit volgende maatregelen worden plenair met de (operationele) medewerkers besproken. Afwijkingen in de veiligheidscultuur worden jaarlijks met collega's van andere nucleaire organisaties geëvalueerd tijdens de bijeenkomst van het internationaal storingsoverleg (IOSO). [Het Jaarrapport behandeld uitgebreid de processen en afdelingen ter voorkoming van een incident maar de processen, systemen en verantwoordelijkheden die in werking treden bij een incident komen minder nadrukkelijk naar voren] Beleidsthema's (3.4 Veiligheid – ongevallen en schade) p. 18-19 van het Jaarrapport
-	Dosisbeperking per medewerker	Beleidsthema's, p.19

Bezoekadres
Spanjeweg 1
havennr. 8601
4455 TW Nieuwdorp
Vlissingen-Oost

Postadres
Postbus 202
4380 AE Vlissingen

T 0113-616 666
F 0113-616 650
E info@covra.nl

www.covra.nl